

**“GÜNÜMÜZ DÜNYASINDA ŞİDDET, SİYASET, SÜRGÜN/SÜRGÜNÜ BOZMA”
ULUSLARARASI SEMPOZYUM
7-10 MAYIS 2014 İSTANBUL - TÜRKİYE**

**38 sunum özetinin listesi
(Alfabetik sırayla soyad ve ad)¹**

**“VIOLENCE, POLITIQUE, EXIL/DES-EXIL DANS LE MONDE D’AUJOURD’HUI”
COLLOQUE INTERNATIONAL
7-10 MAI 2014 ISTANBUL - TURQUIE**

**Liste des 38 résumés des interventions
(noms et prénoms par ordre alphabétique)²**

NOT. Frankofon olmayan çok sayıda katılımcının özetlerini özenle çeviren araştırmacılara özellikle teşekkür ederiz: Zeynep Savaşçın, Gaye Çankaya Eksen, Erinç Aslanboğa, Umut Öksüz, Yusuf Yıldırım, Alber Nahum, Arif Yıldız, Seçkin Sertdemir Özdemir.

N.B. Nous tenons à remercier les chercheurs qui ont effectué le gros travail de traduction des résumés des participants non francophones: Zeynep Savaşçın, Gaye Çankaya Eksen, Erinç Aslanboğa, Umut Öksüz, Yusuf Yıldırım, Alber Nahum, Arif Yıldız, Seçkin Sertdemir Özdemir.

**Şiddet, Siyaset, Medenilik (Açılış Konuşması)
Balibar Etienne**

Sempozyumun açılış konuşmasında Etienne Balibar, Türkçe'ye 2014 yılında çevrilecek olan *Violence et Civilité* (Paris, Galilée Yayınları, 2010) adlı kitabında ele aldığı üç temel tezi açıklayacak, derinleştirecek ve güncelleştirecek. Günümüz dünyasında şiddet, koşullara, aktörlere, amaçlara göre olumlu ya da olumsuz etkilere neden olabilen, siyasetin hizmetinde basit bir araç değildir. “Aşırı” bir şiddete dönüştüğü, her türlü direnme olağanını tehlikeye attığı zaman siyaseti yok etme riski taşır ve böylece siyasetin çözümü gereken bir sorun haline gelir.

1. Tez: Devletten ve ekonomiden kaynaklanan aşırı şiddet heterojendir. Bu aynı zamanda insanların ve onların kısıtlayıcı kimlikler altında toplanmalarının araçtırılmasıdır. Balibar, her durumda “ultra-nesnel” bir şiddetle ve ultra-öznel bir şiddeti birbirleriyle ilişkilendirmeyi öneriyor. **2. Tez:** Toplumların dönüşümü ve kurtuluşu projesi olarak siyaset, “karşı-şiddet”e ya da “şiddetsizlik”e indirgenemez. Burada *şiddet karşılığı* veya “medenilik” stratejilerini keşfetmek söz konusudur. **3. Tez:** Koşulları ve amaçları takip eden birçok “medenilik stratejileri” vardır ve özellikle devrimci öznellik de dahil olmak üzere, tüm bireysel ve kolektif öznellik formları kadar bunlara uygun düşen stratejiler vardır. Sempozyum bütününde bu tezler üzerinde çalışılacak.

Sempozyum ve diğer etkinlikler için referans eserler :

¹ Bu belge yazarlardan oluşan bilgilerle oluşturulmuştur. Gönderilen bilgilerden yazarları sorumludur.

² Ce document a été établi sur la base des informations recues par les auteurs qui ont engagé leur responsabilité dans l'envoi demandé.

Balibar Etienne, *Violence et Civilité. Wellek Library Lectures et autres essais de philosophie politique*, Paris, Galilée Yayınları, 2010.

Caloz-Tschopp Marie-Claire (dir.), Pinar Selek, Ahmet Insel ve Etienne Balibar'in metinleri, *Violence, Politique et Civilité aujourd'hui. La Turquie aux prises avec ses tourments*, Paris, l'Harmattan, 2014. Harmattan'da basılı ve online versiyonları vardır. Bu küçük kitap Türkçe'ye çevrildi.

Violence, Politique, Civilité. Ouverture.

Balibar Etienne

Dans la conférence d'ouverture du colloque, Etienne Balibar se propose de clarifier, concentrer, actualiser trois thèses de travail énoncées dans son livre, *Violence et Civilité*, Paris, Galilée, 2010, traduit en langue turque (2014).

Dans le monde d'aujourd'hui, la violence, n'est pas un simple instrument au service de la politique, susceptible de produire des effets positifs ou négatifs selon les circonstances, les acteurs, les objectifs. Quand elle se transforme en violence « extrême », qu'elle met en péril toute possibilité de résistance, elle risque d'engloutir la politique et donc elle devient le problème que la politique doit résoudre.

Thèse 1 : l'extrême violence procédant de l'économie et de l'Etat est hétérogène. Elle est à la fois l'instrumentalisation des hommes, de leur rassemblement sous des identités exclusives. Dans toute situation, l'auteur propose d'articuler une violence « ultra-objective » et une violence « ultra-subjective ». **Thèse 2 :** la politique comme projet d'émancipation, de transformation de la société n'est pas réductible à la « contre-violence » ou à la « non-violence ». Il s'agit d'inventer des stratégies d'*anti-violence*, ou de « civilité ». **Thèse 3 :** suivant les circonstances, les objectifs, plusieurs « stratégies de civilité » existent, auxquelles correspondent autant de formes de subjectivité individuelle et collective, y compris et surtout pour ce qui concerne la subjectivité révolutionnaire. L'ensemble du colloque travaillera ces thèses.

Ouvrages de référence pour le colloque et les autres activités :

Balibar Etienne, *Violence et Civilité. Wellek Library Lectures et autres essais de philosophie politique*, Paris, éd. Galilée, 2010.

Caloz-Tschopp Marie-Claire (dir.), textes de Pinar Selek, Ahmet Insel et Etienne Balibar, *Violence, Politique et Civilité aujourd'hui. La Turquie aux prises avec ses tourments*, Paris, l'Harmattan, 2014. Il existe en version papier et en ligne chez l'Harmattan. Ce petit livre est traduit en turc.

Kuşaklararası zamanlama, Étienne Balibar'a göre bir "Medenilik" olayı Althounian Janine

Etienne Balibar'a göre her şeyden önce şiddetle « ara vermek » demek olan « medenilik » kavramının kast ettiği şeylerden birine gönderme yaparak, bunun özel bir örneğini, şiddetin, ona ancak sonradan « zamansal bir ara verme » sayesinde cevap verebilen sağ kalmış mirasçılara kuşaklar ötesi geçişlerini incelemek istiyorum. Bu zamansal ara verme, yeterince demoktarik olan « ev sahibi » ülkelerin kurumlarında kendi silinmiş tarihlerini kayıt altına almakla olduğu gibi; şiddetin uygulandığı ve inkar edildiği ülkede onu ifşa etmenin mümkün olduğu ana kadar bu şiddetin anısını gizlice saklayarak da olabilir. (Türkiye örneğinde olduğu gibi).

Bu bakımdan *Bay Keuner'in Öyküleri*'ndeki (1) Brechtçi reçeteler uyarınca şiddete karşı cevabını erteleyen M. Egge'nin sessizliği ile; sıra olarak sakladığı ermeni kimliğini torunu, insan hakları savunucusu bir avukat olan, Fethiye Çetin'e ölümünden hemen önce açıklayan ve böylece Ermeni Soykırımı'ndan 89 yıl sonra, mirasçısının skandal uyandıran yayını (Anneannem) (2) Türkiye sivil toplumunun ortasına zaman ayarlı bir bomba gibi bırakılan (Seher adı altında gizlenmiş) Heranus'un sessizliğini karşılaştırabiliriz.

1) Bertolt Brecht, *Siddete Karşı Tedbirler*, M. Keuner'in Öyküsü

2) Fethiye Çetin, *Anneannem*, Metis Yayıncılık, 2004

Janinen Altounian : Denemeci ve çevirmen. 1970 yılında beri Freud eserlerinin çevirmenlerindendir. Presses Universitaires de France'in Jean Laplache yönetiminde yayımladığı Freud'un Bütün Eserleri'nin editör ekibi içinde çevirilerin uyumlu hale getirilmesinden sorumludur. (Bu diziden son ciltleri 2014/2015 yılları içinde yayımlanacaktır.) 1915 Soykırımı'ndan kaçmış bir ailennin Paris'te doğmuş çocuğu olarak, hayatı kalanların mirasçılara geçmiş olan ortak travmanın « tercümesi » üzerine çalışmaktadır. Uluslararası İnsانlığa karşı suçlar ve Soykırımlar Araştırma Derneği'nin (AIRCRIGE) kurucu üyelerinden biridir. Freud'un dili ve travmatik aktarım üzerine bir çok makalenin yanı sıra şu eserleri yayımlamıştır :

Bana Sadece Ermenistan'ın Yollarını Açın !! Bilinçdışının Çöllerinde Bir Soykırım, (René Kaës'in önsözü ile), Les Belles Lettres/ Confluents psychanalytiques, 1990, 2003 (2° éd.).

Hayatta Kalmak / Ortak Travmayı Tercüme Etmek, (Pierre Fédida'nın önsözü, René Kaës'in sonsözü ile), Dunod / Inconscient et Culture, 2000, 2003 (réimp.).

Freud'un Yazısı/Travmatik Geçiş ve Tercüme, PUF/ bibliothèque de psychanalyse, 2003.

Tercüme Edilemez/ Yas, Hatra ve Aktarım, Dunod/ Psychismes, 2005, 2008 (réimp.).

Unutarak Hatırlamak/ Bir Babanın Günlüğünde ve Bir Kızın Anıtlarında Ermeni Soykırımı, Janine e Vahram Altounian, con un saggio di Manuela Fraire, Donzelli Editore, Saggine/107, 2007.

Ermeni Soykırımı Hatalarları/ Travmatik Miras ve Psikanalitik Çalışma, Vahram et Janine Altounian, avec la contribution de K. Beledian, J.F. Chiantaretto, M. Fraire, Y. Gampel, R. Kaës, R. Waintrater, PUF, 2009.

Tedaviden Yazıya/ Travmatik Bir Mirasın Özümsermesi, PUF, 2012.

La temporalisation transgénérationnelle, un cas de "Civilité" selon E. Balibar

Althounian Janine

En me référant à l'une des visées de la « civilité » selon Etienne Balibar, qui assure avant tout un « espacement » de la violence, j'aimerais examiner le cas particulier des transmissions transgénérationnelles aux héritiers de survivants qui ne peuvent élaborer une réponse après coup à la violence qu'à la faveur d'un "espacement dans le temps" - soit en inscrivant leur histoire effacée dans des institutions de « pays d'accueil » suffisamment démocratiques, soit en gardant clandestinement la mémoire jusqu'au moment où il leur devient possible de la révéler dans le pays même où s'est exercée et où a été niée cette violence (par exemple en Turquie).

On pourrait, à cet égard, comparer le silence de monsieur Egge, différant sa réponse à la violence selon les préceptes brechtien des *Histoires de monsieur Keuner* [1], et celui d'Heranus (cachée sous le prénom de Seher) qui, à la veille de sa mort, révèle à sa petite fille "turque", Féthiyé Çetin, avocate militante des droits de l'homme, le secret de son identité arménienne, induisant ainsi, 89 ans après le génocide des Arméniens, la publication scandaleuse de son l'héritière, une bombe à retardement au sein de la société civile de Turquie : *Anneannem*, (*Le livre de ma grand mère*) [2].

[1] Bertolt Brecht: *Mesures contre la violence*, 2° partie, *Histoires de monsieur Keuner*, L'arche, Traduit de l'allemand par Maurice Regnaut, 1980,

[2] Fethiyé Cetin, *Anneannem*, Metis Yayıncılık, 2004; *Le Livre de ma grand-mère*, L'aube, Collection Regards croisés. Traduit par Alexis Krikorian et Laurence Djolakian, 2006.

Présentation : **Janine Altounian** est essayiste, co-traductrice de Freud depuis 1970 et responsable de l'harmonisation dans l'équipe éditoriale des Œuvres Complètes de Freud aux Presses Universitaires de France sous la direction de Jean Laplanche (derniers volumes à paraître: 2014/2015). Née à Paris de parents arméniens rescapés du génocide de 1915, elle travaille sur la « traduction » de ce qui se transmet d'un trauma collectif aux héritiers des survivants. Elle est un des membres fondateurs d'AIRCRIGE (Association internationale de recherche sur les crimes contre l'humanité et les génocides <http://aircrigeweb.free.fr>). Elle a publié de nombreux articles sur la langue de Freud, la transmission traumatique et les ouvrages suivants:

« *Ouvrez-moi seulement les chemins d'Arménie* »/ *Un génocide aux déserts de l'inconscient* (Préface de René Kaës), Les Belles Lettres/ Confluents psychanalytiques, 1990, 2003 (2° éd.).

La Survivance / Traduire le trauma collectif (Préface de Pierre Fédida, Postface de René Kaës), Dunod / Inconscient et Culture, 2000, 2003 (réimp.).

L'écriture de Freud/ Traversée traumatique et traduction, PUF/ bibliothèque de psychanalyse, 2003.

L'intraduisible / Deuil, mémoire, transmission, Dunod/ Psychismes, 2005, 2008 (réimp.).

Ricordare per Dimenticare/ Il genocidio armeno nel diario di un padre e nella memoria di una figlia, Janine e Vahram Altounian, con un saggio di Manuela Fraire, Donzelli Editore, Saggine/107, 2007.

Mémoires du Génocide arménien/ Héritage traumatique et travail analytique, Vahram et Janine Altounian, avec la contribution de K. Beledian, J.F. Chiantaretto, M. Fraire, Y. Gampel, R. Kaës, R. Waintrater, PUF, 2009.
De la cure à l'écriture / L'élaboration d'un héritage traumatique, PUF, 2012.

Bir Moebius şeridi üzerinde karşıtı [tersi, alternatif] olmayan bir şiddet: Georges Bataille'da "kullanım dışı olumsuzluk"

Başaran Melih

Etienne Balibar'in, siyasetin ve şiddetin, neredeyse "şiddet siyasetleri"nin zengin bir değerlendirmesi olarak görülebilecek /Şiddet ve Uygarlık/ başlıklı kitabı, bizi bir (ulusal) Devlet'in ve (dünya ölçüğündeki) kapitalizmin kullandığı [işe alındığı] varlık üzerine uygulanan şiddetin de yeniden düşünmeye davet ediyor. Zira şu komünizmin çöküşü zemininde, felsefi düzeye bir konuşma ile, "ekonominin lehine olacak şekilde siyasi olanın çöküşünden --bazen de unutulmuşundan--" çok fazla söz ederek, böylece de Aristoteles gibi --ve ondan beri yapılageldiği gibi- /oikonomos/u degersizleştirerek, dolayısıyla da Marx'in siyasi çatışmanın gerçek yeri olarak belirlediği /ekonomi-politiğe/ dair çözümlemelerini unutarak, dünyanın kullanımlarında, bütün kullanım kiplerinde -hatta "kullanım dışı" [veya işsizlik] kipinde olanlar da dahil olmak üzere- tezahür eden /beyaz şiddet/ hızla unutulmuş mahkum edildi. Ki bu "kullanım dışı" [ihsizlik] kipinde derin bir sıkıntı baş göstermekte ve de endişeli-varlık başkaldırarak tarihin ve siyasi zümrenin sırtına yine ürperti vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Olumsuzluk, Beyaz Şiddet, Georges Bataille, Diyalektik, "Kullanım dışı", Sıkıntı, Müphemlik

Biographie: Melih BAŞARAN 1994 yılında Paris 8 Üniversitesi'nde « Exposition sacrificielle ; logiques et économies de l'énonçable et du visible » başlıklı doktora tezini savunduktan sonra, Galatasaray Üniversitesi Felsefe Bölümünde 1998 yılında doçent, 2004 yılında ise profesör oldu. 2009 yılından beri aynı bölümde profesör ve bölüm başkanı olarak görev yapan BAŞARAN, Hegel, Derrida, Levinas, Deleuze, Foucault gibi klasik ve çağdaş filozoflardan hareketle etik ve estetik alanlarında farklı problemler üzerine makaleler ve kitaplar yazdı ve yazmaya devam ediyor.

Yayınlanmış başlıca kitapları şunlardır :

- Ve Niçin (Yine) Felsefe (Yapiçözümler), Yapı Kredi Yayınları, 1993, İstanbul.
- *Giyabında yerineler*, Paradigma Yayınları, 2004, İstanbul.
- *Kurbansal Sunu, Dile Getirilebilir ve Görülebilirin Mantık ve Ekonomileri*, Ayrıntı Yayınları, 2005, İstanbul.

Une violence sans revers, sur une bande de Moebius: "Négativité sans emploi" chez Georges Bataille

Başaran Melih

Le riche bilan des enjeux du politique et de la violence, pour ne pas dire, des "politiques de la violence", qui constitue le livre de Etienne Balibar, *Violence et Civilité*, nous invite aussi à re-penser la violence qui s'exerce dans *l'être-employé* d'un Etat (national) et du capitalisme (mondialisé). Car en parlant peut-être trop souvent, philosophiquement, dans ce déclin du communisme, du "déclin –ou parfois- de l'oubli du politique au profit de l'économie" en discréditant ainsi avec et depuis Aristote *l'oikonomos*, et en oubliant les analyses de Marx sur *l'économie-politique* en tant site même du conflit politique, on a assez vite oublié la **violence blanche** qui s'exerce dans les emplois du monde, dans tous ses modes d'emplois, même dans le mode "sans emploi", où l'ennui profond et *l'être-inquiet* hausse la tête en donnant frisson encore au dos de l'histoire et de la classe politique.

Mots clés: Négativité, Violence Blanche, Georges Bataille, Dialectique, "sans emplois", ennui, ambivalence

Biographie: Après avoir soutenu sa thèse de doctorat intitulée « Exposition sacrificielle ; logiques et économies de l'énonçable et du visible » à l'Université Paris 8 en 1994, Melih BAŞARAN est devenu en 1998 maître de conférence et ensuite en 2004 professeur au département de philosophie à l'Université Galatasaray.

Actuellement professeur et directeur du même département depuis 2009, BAŞARAN a rédigé et rédige des articles et des livres sur les différents problèmes des domaines éthiques et esthétiques et sur les divers philosophes classiques ainsi que contemporaines comme Hegel, Derrida, Levinas, Deleuze, Foucault etc. Ses œuvres sélectives sont les suivantes:

- Ve Niçin (Yine) Felsefe (Yapiçözümler), Édition Yapı Kredi, 1993, İstanbul.
- *Giyabında yerineler*, Éditions Paradigma, 2004, İstanbul.
- *Kurbansal Sunu, Dile Getirilebilir ve Görülebilirin Mantık ve Ekonomileri*, Éditions Ayrıntı, 2005, İstanbul.

Bir Aşırı Şiddet Biçimi Olarak Borçlanma/Borçlandırma Bedirhanoglu Pinar

Etienne Balibar, aşırı şiddet olgusuna ilişkin daha önce daha çok kitlesel insanı felaketler üzerinden geliştirdiği çözümlemelerini, *Şiddet ve Medenilik* başlıklı çalışmasında daha kapsayıcı bir eleştirel çerçeveye kavuşturma çabası içindedir. Bu tebliğ, aşırı şiddetin tanımlanması, deneyimlenmesi ve sonuçları üzerine Balibar'ın *Şiddet ve Medenilik*'te tartışmaya açtığı temel bazı savların, finansal borçlanma/borçlandırma ilişkisi üzerinden yeniden düşünülebileceğini ileri sürecektr.

2007'de ABD'deki eşik altı konut kredisi piyasasında yaşanan çokooksun emekçi kesimler üzerinde yarattığı kitlesel yıkıcı etki bu açıdan önemli bir başlangıç noktası oluşturabilir. Sonuçları itibarıyle "finansal el koyma" olarak da tanımlanan bu tür borçlanma/borçlandırma pratikleri –Balibar'in tespitlerine referansla– bireyin fiziksel ve moral yükünün koşullarını hazırlamakta, kurbanlarının işbirliğiyle gerçekleştirmeye, direniş imkanlarını ortadan kaldırmakta ve tüm bu nedenlerle küresel bir önleyici karşı-devrim sürecine katkıda bulunmaktadır.

Borçlanma/borçlandırma ilişkisini şiddet ve medenilik bağlamında bu şekilde yeniden düşünmek, kapitalist üretim ilişkilerine ilişkin aşırı şiddet olgusuna ve günümüz neoliberal kapitalizmi içinde medeniliğin – siyaseti mümkün kılma siyasetinin- yapısal sınırlarına işaret etmenin yanı sıra aşırı şiddetin farklı tarihsel biçimleri içinde sorunsallaştırılmasına da olanak verecektir.

Biyografi: Doç.Dr.Pınar Bedirhanoglu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyelerindendir. Doktora derecesini 2002 yılında İngiltere'deki Sussex Üniversitesi'nden almıştır. Bugüne kadar Rusya'da kapitalist dönüşüm süreci, neoliberal yolsuzluk söylemi ve yolsuzlukla mücadele programlarının eleştirisi, Türkiye'de devletin dönüşümü, devlet-sermaye ilişkileri ve özelleştirmeler ve 2008 küresel kapitalist krizi üzerine İngilizce ve Türkçe yayınlar yapmıştır. Son zamanlardaki araştırmaları devletlerin güvenlik aygıtlarının neoliberal dönüşümü ve finansal düzenleme alanındaki küresel eğilimler üzerinde yoğunlaşmıştır. Aşağıda Bedirhanoglu'nun yayınlarından seçilmiş üç makalesinin künnyeleri verilmiştir.

- Merih Angın ve Pınar Bedirhanoglu (2012) "Privatization Processes as Ideological Moments: The Privatization of Large-Scale State Enterprises in Turkey in the 2000s", *New Perspectives on Turkey*, Sayı 47, 139-167.
- Pınar Bedirhanoglu (2010) "Küresel Kapitalist Krizin Yeniden Düşündürdükleri: Finansallaşma ve Devlet", *Praksis*, Cilt 22, 41-71.
- Pınar Bedirhanoglu (2007) "The neoliberal discourse on corruption as a means of consent-building: reflections from post-crisis Turkey", *Third World Quarterly*, Cilt 28, Sayı 7, Ekim 2007, 1239-1254.

L'endettement et le débiter comme des formes de la violence extrême Bedirhanoglu Pinar

Dans *Violence et Civilité*, Etienne Balibar offre une conceptualisation compréhensive et critique du phénomène de "l'extrême violence" qu'il avait déjà problématisé surtout dans sa relation avec les tragédies et les catastrophes humaines de masse. Cette intervention vise à prétendre qu'il est possible de relire quelques thèses principales balibariennes sur le sens, l'expérience et le résultat de violence extrême expliquée dans *Violence et civilité* à partir des pratiques de l'endettement et du débiter.

Il nous semble que la crise subprime dans le marché du crédit immobilier qui a eu lieu en 2007 aux Etats-Unis, peut être considérée comme le point de repère principal pour comprendre l'impact massifs et désastreux de la crise sur la classe des travailleurs. Cette sorte de pratiques de l'endettement et du débiter qui sont en même temps définis comme des « expropriations financières » contribue simultanément à la destruction physique et morale de l'individu, détruit la possibilité de la résistance par la collaboration de ses victimes et permet l'élaboration au niveau global d'un processus préventif de la contre-révolution et de la contre-insurrection.

Cette reconsideration de la relation entre des pratiques de l'endettement et du débiter dans sa relation avec la violence et la civilité ne permettra pas seulement de mettre l'accent sur la violence extrême inhérente aux moyens de productions capitalistes et sur les limites structurelles de la civilité – en tant que la politique pour la possibilité de la politique – au sein même du néolibéralisme capitaliste actuel, mais aussi de problématiser justement les divers formes de la violence extrême dans l'histoire humaine.

Biographie: En tant que maître de conférences au département de relation internationale à l’Université Technique de Moyen-Orient à Ankara en Turquie, Pınar Bedirhanoglu a obtenu son doctorat au domaine de la relation internationale à l’Université Sussex en Grande-Bretagne en 2002. Elle a publié des articles en turc et en anglais sur la politique de la transformation capitaliste en Russie, sur l’économie politique de la corruption et de l’anti-corruption, la reconstruction de l’Etat, la relation entre l’Etat et le capital et la privatisation en Turquie et sur la crise financière en 2008. Ses recherches récentes portent surtout sur la transformation néolibérale de l’appareil sécuritaire de l’Etat et sur la tendance globale vers la régulation financière. Ses publications choisies sont les suivantes :

- Merih Angin and Pınar Bedirhanoglu (2012) “Privatization Processes as Ideological Moments: The Privatization of Large-Scale State Enterprises in Turkey in the 2000s”, *New Perspectives on Turkey*, No.47, 139-167.
- Pınar Bedirhanoglu (2010) “Küresel Kapitalist Krizin Yeniden Düşündürdükleri: Finansallaşma ve Devlet” (Rethinking on Financialisation and State within the Context of the Global Capitalist Crisis), *Praksis*, Vol.22, 41-71.
- Pınar Bedirhanoglu (2007) “The neoliberal discourse on corruption as a means of consent-building: reflections from post-crisis Turkey”, *Third World Quarterly*, Vol. 28, No.7, October 2007, 1239-1254.

Tunus’ta Devrim, Şiddet ve Medenilik : ya da Demokrasiye Geçişin Önündeki Engeller Ben Said Cherni Zeineb

Etienne Balibar’ın *Şiddet ve Medenilik* adlı eserinde geliştirdiği tezler, her ne kadar 2011’in Ocak ayından, yani Tunus’taki devrimci sürecin başlangıç tarihinden önce dile getirilmiş olsalar da, birden fazla nedenle bu süreci değerlendirmek için kullanılabilir. Bu tezler, Hannah Arendt’ın *Devrim Üzerine* adlı eserine dayanarak « devrimci » olarak adlandırdığımız ve hali hazırda yaşanmakta olan geçiş süreci üzerinde düşünmemize teorik bir destek oluşturur. Bu eserdeki anlamıyla devrim, bir kendi kendini yaratım süreci tarafından yönetilen ve bir özgürlük mücadeleşi tarafından yönlendirilen harekettir. Söz konusu özgürlük mücadelesi, bir partinin yönetimine ve bir programa tabi olmayan, doğası gereği özgün bir devrimi mümkün kılar. Bu devrim, Derida’nın *Voyous* adlı eserinde, demos’un oluşmasına aracılık eden aşkinsal bir güç olarak değerlendirilir. Yaşanmakta olan ve kavramsalştırılmayı bekleyen bu kendine özgü devrimci süreç, Balibar’ın deyimiyle siyasetin « tarihselleşme »si olarak okunabilir. Böylece söz konusu süreç, şiddetin « yıkıcı etkilerinin yadsınması » üzerinde yeniden temellendirilebilir. Tunus’taki toplumsal harekette ortaya çıkan, tarihsel bir dönüşüm sağlayan devrimci güçte, medenilik ve barışçı, uzlaşmacı bir yurttaşlık eğilimi ön plana çıkarıyor. Bu devrimci güç gerçek anlamda demokratik bir süreci tetiklemeyi ve iktidar ve otokrasinin zorlamalarını yemeyi başarabilir mi?

Tunus’ta demokratik bir modelin tesisi pek çok engelle karşılaşıyor, siyasi çoğulculuk fikrinin yerleşmesi kolay olmuyor, sarsıcı nitelikteki kaçak göç sorununun yanı sıra iç karartıcı ve anlaşılmaz suç eylemleri bu durumu daha da karmaşık hale getiriyor. Tunus’ta siyasi muhalefetin liderlerine karşı üç siyasi cinayet işlendi. Bu noktada şiddet aşırı bir uca taşınıyor. Balibar bu tür şiddetti, rakibinin gücünde kökünün kazınması gereken kötücül ve şeytanı unsurlar olduğunu varsayan bir zalimlik olarak tanımlıyor. *Şiddet ve Medenilik*’te bu zalimlik ultra-özel olarak niteleniyor. Terörist saldırular öngörülemiyor ve kamu tarafından kontrol edilemiyor. Tunuslular, çoğul bir demokrasiye doğru siyasi geçiş karşımılaştırın, alışılmadık bir fenomenle karşı karşıyalılar. Bu alt edilmez bir şiddet midir ? Sahici anlamda cumhuriyetçi bir siyaset, bu şiddeti en azından bölgesel sınırlar içinde engelleyebilir. Uluslararası ölçekte ise bu şiddet çok daha zorlu bir hedef oluşturuyor ve dönüştürülemez gibi gözükmüyor. Bunun nedeni terörizmin pratik bir bilgiden (savoir-faire), teknik bir beceriden ve jeo-stratejik bir konumlanıştan besleniyor olmalıdır. Bunlar aslında terörizmin bir kimliği korumak ve bu kimliğe « özgü olanın yeniden sahiplenilmesi » yoluyla kendi alanına kapanmak adına koymayı arzuladığı şeylerdir. Bu yeniden sahiplenmiş harekete geçiren ise yıkıcı bir doğallık hayalidir.

Bu fiili durumun ötesine geçmenin bir yolu var mı ? Balibar, « medenilik stratejileri »ni konu alan üçüncü konferansında, Hegel’in bir « yurttaşlar cemaati »nın tesis edilmesi amacıyla ilkel cemaatlerin aşılmasına ilişkin çabasını, Foucault ve Bourdieu’nün çabalarıyla birleştirerek, « aidiyetlere ilişkin yapıbozumun ve yapılanmanın dialektiği » fikrini ileri sürüyor. Marks’ın Gotha programı eleştirisine geri dönerken, yeni bir medeniyetin ya da yeni bir medeniliğin icat edilmesine bağlı olarak, tahakküm altındaki « coğunluğa dayalı stratejisi » fikrini dile getiriyor. Deleuze ve Guattari’nin ortaya koydukları düşünce (s. 180, 181) bu yapıbozum ve coğunluğa

dönüşme fikrine bir cevap niteliğindedir. Kimlikler arasındaki çalışma kökten bir kimliksizleşmeyle sonuçlanabilir. Buradan çıkacak olan çözüm kimliksizleşmeye ve yurtsuzlaşmaya dair bir çözüm mü olacak, yoksa talepler alanında bir yer değişikliğine ilişkin bir çözüm mü? Bu durumda cihatçıları nasıl değerlendirmek gereklidir? Çatışmadan çıkış yalnızca psiko-sosyal anlamda mı mümkündür?

Kimliksizleşme nasıl gerçekleşebilir? Bunun koşulları hem içte hem de dışta yeralır. Örneğin Derrida, negatif teolojinin açmazları gibi gerekli olabilecek açmazları ya da düşünüme dayalı bir dinin ürünü olan ve *Foi et Savoir*'da açıklanabilirlik (révéabilité) diye adlandırdığı şeyi bir geçiş olarak düşünmeyi önerir. Bu açıklanabilirlik, tarih içinde mutlakın yaratıcı kaynağı olarak insanın kendi kendisine görünür hale gelmesine, kendi kendisi için açığa çıkışmasına izin verecek olan şevidir.

Uluslararası planda :

« Gelecekteki demokrasi »nın söz ve umut fikirleri ile yapılanması gereklidir (Derrida bu noktayı ısrarla vurgular (s. 125 *Voyous*)). Demokrasi ulus-devlet fikrini yeniden görevde çağrırlar, ancak kozmopolitizmi de unutmaz. Bu durumda Kant önemli bir başvuru kaynağı olmayı sürdürür. İnsan kültürün amacı haline dönüşür. Silahsızlanma hem ulusal hem de uluslararası ölçekte gerçekleşir, ahlak kurallarıyla bağlılıdır, ama aynı zamanda etik-politik cemaatin katkılarıyla gerçekleşir. Derrida uluslararası alanda hukuki ve politik olarak yapılanmış bir birliğin, adalet dağıtıcı bir merciinin gerekliliğinde ısrar eder. Savaşların ortaya çıkardığı korkunç durumların bir sonucu olan insan hakları ideolojisi, etik-sivil cemaatin uluslararası alandaki mücadelelerinin kurumsal bir meyvesidir. Bu ideoloji ulus-devletlerin egemenliklerinden kaynaklanan suistimaleri azaltır. *Uluslararası ceza mahkemesi*, insan ilişkilerini barışçıl hale getiren ve evrenselleştirilebilir olan, adalet sağlayan bir düzenin kozmopolitik ifadesidir.

Tunuslular için söz konusu olan terörün fiiliyeti karşısında mücadele gücü kazanmaktadır. Hobbes'a başvurmak akla yatkın bir seçenekdir, ancak aynı zamanda çoğulcu bir demokrasi oluşturmak gerekecektir. Bunun yolu ise, insanlık boyutunun ve uluslararası düzenden dışlanmış olanlar için ortak alanların (topoi) yeniden tesis edilmesi, bir anayasanın yazılması ve özgürleştirici bir biçimde dönüşmesi hedeflenen geleneğin üstlenilmesidir. Bu noktada Bourdieu'ye başvurmak, kimliksizleşmenin ne şekilde gerçekleştirileceğini anlamamız konusunda yardımcı olabilir; taklit, ayırt etme ve bir kültürün ifşa edilmesi bu kimliksizleşme sürecini harekete geçirerek olan araçlardır.

Neden etnomerkezcilik ve din geri geliyor? Demokrasının tesis edilmesinde gelenek bir kenara bırakılmamaz. Habermas, *Doğalcılık ve Din Arasında* adlı eserinde inanca eskiden sahip olduğu rolü geri kazandırır. Aynı şey, insanlararasıca dayalı bir yönetim çerçevesinde evrensel düzene egemen olma umudu için de geçerlidir. Böyle bir yönetim, insan için varolan bir dünya üzerinde egemen olma halini onaylar. İnanç, içinde yaşadığımız dünyanın yegâne mümkün dünya olduğu kanaatinin reddedildimesiyle, dünyanın bir parçası olumumuza kutsar. Fiilî koşullar karşısında mesafe alış ve yoksunluğun bilinci olarak din, merhamet ve dayanışmaya ilişkin sembolik bir boyut taşır. Bu boyut, inananların ve Habermas'ın *liberal olmayanlar* diye adlandırdığı insanların evrenselleştirilebilir çıkarlarını birleştirerek, uzlaşmaya dayalı bir girişimin yolunu açabilir.

Zeineb Ben Said Cherni : Tunus Üniversitesi'nde felsefe profesörü. Paris 7 Üniversitesi'nde epistemoloji ve Tunus Üniversitesi'nde sosyoloji alanında doktora yaptı. Solcu bir militan olarak (1969-1975 yılları arasında) tutuklandı ve 1974'de Tunus Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından, siyasi muhalefetin başında yer almazı nedeniyle mahkum edildi. 2001'de kurucu meclis üyeliğine aday gösterildi, Tunus İşçi Partisi (2011)'nin ve Demokratik ve Toplumsal Yol (2012)'un kurucu üyeleri arasında yer aldı. Felsefe alanında çalışan eğitimcilerin profesörlük düzeyine yükseltilmesi komisyonuna başkanlık yaptı (2012-2013).

Çok sayıdaki eserleri arasında : A. *Compte postérité épistémologique et ralliement des nations* (2005), G. Labica ile ortak çalışması olan, 2006 yılında Sorbonne'da düzenlenen Ibn-i Haldun Kolokyumu'nun kitabı, *Ibn Khaldun et la fondation des sciences sociales* (Paris, Publisud, 2009), *Vie et Société, questions épistémologiques et géo-stratégiques* (Tunis, Jugurtha, 2013).

Révolution, violence et civilité en Tunisie : ou les écueils de la transition démocratique. *Ben Said Cherni Zeineb*

Les thèses développées par M. Étienne Balibar, dans son livre : *Violence et civilité*, bien qu'avancées avant janvier 2011, date du déclenchement du processus révolutionnaire, en Tunisie, sont pertinentes à plus d'un titre. Elles forment un support théorique qui nous permet de penser la transition en cours que nous nommons révolutionnaire, dans le sens adopté par l'approche d'Hannah Arendt dans son *Essai sur la révolution*. Ce dernier serait un mouvement commandé par l'autoproduction de soi et guidé par une lutte pour la liberté. Celle-

ci rend possible une révolution de nature spécifique sans direction de parti et sans programme. Derrida, dans *Voyous*, la considère comme une force transcendante par le moyen de laquelle se forme le *demos*.

Ce processus révolutionnaire spécifique et à conceptualiser est en cours il est possible de ce que Balibar appelle « une historisation » du politique qui pourra refonder ce dernier sur la base de la « dénégation des effets destructeurs » de la violence. La force révolutionnaire transformatrice de l'histoire qui traverse le mouvement social, en Tunisie, est marqué par la civilité par une disposition citoyenne pacifique et consensuelle. Va-t-elle réussir à provoquer un processus authentiquement démocratique et à vaincre la coercition du pouvoir et de l'auto-cratie ?

La construction d'un modèle démocratique, en Tunisie, fait face à plusieurs obstacles, l'idée de pluralisme politique a du mal à s'installer, elle se complique par une effraction du territoire national, traumatisante et des actes criminels lugubres et mystérieux. Trois assassinats politiques ont été perpétrés en Tunisie contre des chefs de l'opposition politique. La violence est poussée, dans ce cas, à son extrême, Balibar la qualifie de cruauté qui voit en la force adverse une instance maléfique et démoniaque à exterminer. La cruauté est qualifiée par l'auteur de *Violence et civilité* d'ultra-subjective. L'agression terroriste est imprévue et échappe au contrôle populaire. Les Tunisiens font face à un phénomène inhabituel et qui complique la transition politique vers une démocratie plurielle. Cette violence serait-elle irréductible ? Une politique authentiquement républicaine pourrait l'endiguer du moins dans des limites régionales. Elle est plutôt coriace et paraît inconvertisible, à l'échelle internationale C'est que le terrorisme s'alimente d'un savoir-faire, d'une technicité et d'un positionnement géo-stratégique qu'il prétend combattre, au nom de l'identité et du repliement sur soi par une « réappropriation du propre » mue par un fantasme destructif d'animalité.

Y a-t-il moyen de dépasser cet état de fait ? Balibar avance, dans sa troisième conférence portant sur « les stratégies de civilité », l'idée de « dialectique de déconstruction et de construction des appartennances » en combinant la démarche de Hegel qui appelle au dépassement des communautés primaires vers la construction d'une « communauté de citoyens », avec celle de Foucault et de Bourdieu. Il évoque en revenant à la critique du programme de Gotha de Marx, l'idée de « stratégie majoritaire » des dominés par l'invention d'une nouvelle civilisation ou d'une nouvelle civilité .Cette idée de déconstruction et de devenir majoritaire a son répondant dans la pensée de Deleuze (p. 180, 181) et de Guattari. Le conflit des identités peut aboutir à la désidentification radicale. La solution serait-elle celle de la désidentification et de la déterritorialisation ou du changement de place dans la zone du désir , que deviennent les jihadistes dans ce cas ? La sortie serait-elle psycho-sociale uniquement ?

Comment pourrait s'effectuer la désidentification ? Ses conditions sont internes et externes. Derrida, par exemple, appelle à un passage par des apories nécessaires celles de la théologie négative p. 121 (*Voyous*) ou de ce qu'il dénomme dans *Foi et savoir* la *révélabilité* produit d'une religion réfléchissante qui permettrait à l'homme de se dévoiler , de se révéler à lui-même comme source génératrice de l'absolu dans l'histoires. L'enjeu est dans ce cas culturel, la civilité est plus que citoyenneté, elle est culture, apport de la tradition sur lequel insiste Arendt.

Sur le plan international :

« La démocratie à venir » aura à se construire avec l'idée de promesse et d'espérance (Derrida insiste sur ce point (p. 125 *Voyous*). La démocratie restitue l'idée d'Etat nation mais le cosmopolitisme aussi. Kant reste, dans ce cas, d'un grand recours. La culture fait de l'homme sa propre fi , la démilitarisation est nationale et internationale , elle est celle des mœurs mais aussi le produit de l'apport d'une communauté politico –éthique , Derrida insiste sur la nécessité d'une consolidation d'un espace juridico-politique international, justicier. L'idéologie des droits de l'homme, résultat des horreurs commises par la guerre, est le fruit institutionnel du combat de la communauté éthico –civile à l'échelle internationale, elle réduit les abus de la souveraineté des Etats –Nations. *Le tribunal pénal international* est l'expression cosmopolitique d'un ordre justicier universalisable et pacifiant les rapports humains.

Pour les Tunisiens, il s'agit de s'immuniser contre l'évènementialité de la terreur criminelle, le recours à Hobbes est plausible, mais il faudrait, en même temps construire une démocratie pluraliste par la restitution de la dimension de l'humain et d'un topoï aux exclus de l'ordre international, la rédaction d'une constitution et la prise en charge de la tradition en vue de sa conversion émancipatoire. Bourdieu est dans ce cas utile, il peut nous aider à comprendre comment pourrait se réaliser la désidentification ; l'imitation, la distinction et la divulgation d'une culture sont ses ressorts

Pourquoi le regain d'ethnocentrisme et de le retour du religieux. La construction de la démocratie ne peut pas faire fi de la tradition. Habermas dans *Entre naturalisme et religion* réhabilite le rôle de la croyance, ainsi que celui d'une espérance à dominer l'ordre universel au sein d'un règne intra-humain qui consacre une domination du monde fait pour l'homme. La croyance consacre l'apparentement au monde par le refus de croire que le monde dans lequel on vit est le seul monde possible. La religion comme distanciation vis-à-vis des conditions actuelles et conscience du manque comporte une symbolique de la compassion et de la solidarité susceptible de développer une démarche consensuelle où s'associeraient les intérêts universalisables des croyants et de ceux qu'Habermas appelle les *illibéraux*.

Biographie de Zeineb Ben Said Cherni : Professeur de philosophie à L'Université de Tunis. Docteure en épistémologie de l'Université Paris 7 et de sociologie de l'Université de Tunis. Militante de gauche lors des années (1969-1975), arrêtée et condamnée par la Cour de la sûreté de l'Etat de Tunis en 1974, pour avoir appartenu à l'opposition politique. Candidate à la constituante en 2001 et membre fondateur du parti du Travail Tunisien(2011) et de la Voie démocratique et Sociale (2012). Auteure de plusieurs ouvrages dont : *A. Comte postérité épistémologique et ralliement des nations* (2005), co-publication avec G. Labica des actes du colloque tenu à La Sorbonne en 2006 sur *Ibn Khaldun et la fondation des sciences sociales* (Paris, Publisud, 2009), *Vie et Société , questions épistémologiques et géo-stratégiques* (Tunis, Jugurtha, 2013). Présidente de la commission d'avancement des enseignants au grade de Professeur de philosophie (2012-2013).

Her seye hâkim olan ama hiç bir şeyi çözemeyen şiddet Bozarslan Hamit

Frédéric Gros'nun bir 'şiddet hali'ni iç güvenlik ve dış savunma, seferberlik ve demobilizasyon arasındaki 'devamsızlıkların sona ermesi' olarak tanımlayan tahlillerinden yola çıkan bu sunumda, Ortadoğu'da bugün gözlemediğimiz şiddet halinin 1980'lerde gözlemlenen şiddet haliyle önemli benzerliklere sahip olduğunu önceliceğiz. Bu 'hal', aynı zamanda devletlerarası sınırların yoğun bir şiddetin üretiliği, devletler ve devlet-dışı aktörler arasındaki ayrimın anlam kaybına uğradığı, oldukça geniş bir sahada askeri nitelikte bir konra-göçerliğin yaşandığı bir 'hal' olarak tanımlanabilir. Ne var ki, aktörlerin tümünün katılmak zorunda kaldığı bir sisteme dönüşen « şiddet », mevcut ihtilafların çözüm aracı haline gelememekte, ne bölgesel bir Leviathan'ın ortaya çıkmasına ne de askerileştirilmiş sınırların ve sayıları giderek artan mikro düzeydeki teritoriyal birimlerin ortak kontrolüne yol açamamaktadır.

Anahtar kelimeler : şiddet, şiddet hali, zor, hakimiyet, direniş.

Quand la violence domine tout mais ne tranche rien Bozarslan Hamit

Partant des travaux de Frédéric Gros, qui définissait un « état de violence » comme « la fin des discontinuités » (entre l'externe et l'interne, la défense et la sécurité intérieure, la mobilisation et la démobilisation), nous suggérerons que le Moyen-Orient se trouve actuellement dans un nouvel « état de violence » à multiples égards semblable à celui des années 1980. Cet « état » est particularisé par la transformation des frontières en lieu de production d'une violence massive, l'effacement relatif de la distinction entre les acteurs étatiques et non-étatiques, la mise en place d'une transhumance militaire à grande échelle. S'imposant comme système, la « violence » occupe largement le terrain contraignant l'ensemble des acteurs à y prendre part, mais exerce une très faible capacité de dénouer les conflits soit en permettant l'émergence d'un Léviathan régional, soit en imposant un contrôle collectif et militarisé des frontières et des micro-territoires dont le nombre s'est considérablement multiplié.

Mots clefs : violence, état de violence, coercition, domination et contestation

Brezilya, kamusal eylemler: Başka bir politika yapma biçimi Brepohl Marion

Amacım, Brezilya'nın tarihsel ve güncel bağlamından yola çıkararak, Haziran 2013'den bugüne Brezilya'da yaşanan kamusal eylemleri, Etienne Balbar'in *Sidet ve Medenilik* adlı kitabıyla ilişkilendirerek tartısmaktır.

Söz konusu hareketlenme, otobüs biletü ücretlerindeki artışın askıya alınması talebiyle başladı. Ancak talepler katlanarak arttı ve yolsuzlukla mücadele güçlendi. Dile getirilen talepler, hükümetin aldığı kemer sıkma önlemlerinden olumsuz etkilenen kamusal eğitim ve sağlığın desteklenmesi doğrultusundaydı.

Hareket ülkenin tamamında kendini hissetti. Farklı ülkelerden internet kullanıcıları sosyal medya üzerinde bir araya gelerek, hareketin yönlendirilme biçimini, eylemlerin doğal akışına mı bırakılacağı yoksa belirli tarihlerde mi düzenleneceği konularında tartışarak kararlar aldılar.

Taleplerden en önemlisi politik reform ile ilintiliydi. Nüfusun çoğunluğu politikacıların partilerine sadık kalmamalarını, örgütlü lobileri destekleyen seçim kurallarını ve yöneticilerin dürüst olmayan anlaşmalarını artık kabul edemiyordu.

Hareketlerin tüm barışçılığına rağmen, göstericiler ve eylemciler bastırın jandarma arasında çatışmalar oldu. Medya alarma geçerek, hareketin tehlikeli olduğunu ve saldırgan eylemlerde bulunulduğunu ileri sürdü. Ya da, esas telaşlandırıcı olan mevcut hükümetin yaygın ‘karmaşadan’ sorumlu olmasını.

Bu gösterilerin ekonomik kriz karşısındaki hayal kırıklığının bir sonucundan ibaret olduğunu ya da eylemcilerin yeni bir örgütlenme etrafında birleşeceklerini söylemek için henüz çok erken. Ama “Günümüz dünyasında siyaset, şiddet, sürgün/sürgünü bozma” başlıklı kolokyumda tartışmak isteğim konu başka bir politika yapma biçimile ilgili: varolan siyasi partilerden özerk, tek bir ideolojiyle sınırlı olmayan (çoğul) ve çok yönlü bir politika yapma biçimi. Karizmatik bir lider olmadan, koşulsuz ve parasız. Sosyal ağlardan tartışılan (micro macro) önerilerle gelen, çok merkezli hareketlerden oluşan, alışageldiğimiz politika yapma biçimlerinde büyük kaymalar oluşturan, yeni bir kamusal alan yaratılan bir politika yapma biçimi. Bunlar iktidar talep etmeyen ama var olan iktidarı kontrol etmek ve demokratikleştirmek isteyen eylemciler.

Marion Brepohl

mbrepohl@yahoo.com.br - Tarihçi - Federal du Paraná Üniversitesi, Curitiba, Brezilya - CV:

<http://lattes.cnpq.br/2049493954300365>

Brésil, les manifestations publiques : une autre façon de faire de la politique Brepohl Marion

Mon objectif, en partant du contexte brésilien historique et actuel, est de discuter, en dialogue avec le livre d'Etienne Balibar, *Violence et Civilité*, les manifestations publiques vécues au Brésil dès le juin de 2013 jusqu'à aujourd'hui. Cette mobilisation a commencé par exiger la suspension d'une hausse des tickets d'autobus. Mais les revendications se multiplient et la lutte contre la corruption se renforce. Elles ont lieu en faveur de la santé et de l'éducation publique, qui ont été fortement atteints par les mesures d'austérité du gouvernement.

Le mouvement s'est fait entendre partout dans le pays. Sur les réseaux sociaux, les internautes de tout le pays discutent de la façon de mener le mouvement, et doivent décider si les manifestations seront spontanées ou organisées à des dates fixes.

La plus importante revendication se concerne sur la réforme politique. La population n'accepte plus le manque de fidélité des politiciens à leurs partis, les règles électorales qui favorisent les lobbies organisés et les accords malhonnêtes des dirigeants.

Malgré le pacifisme des mouvements, il y a eu des violences et des conflits entre les manifestants et la gendarmerie, qui réprime les militants.

Les médias affirment, d'une façon alarmiste, que les mouvements sont dangereux et ont pratiqué du vandalisme. Or, aussi d'une façon alarmiste, que le gouvernement actuel est le responsable du ‘désordre’ généralisé.

Il est trop tôt pour dire que ces manifestations ne sont que le résultat de la déception vis à vis la crise économique ou que les activistes s'uniront autour d'une nouvelle organisation. Mais ce que je voudrais présenter au *Colloque Violence et politique, exil/des-exil dans le monde aujourd'hui* concerne une nouvelle façon de faire de la politique : autonome par rapport aux partis politiques, sans une seule idéologie (pluriels) et sans une seule direction. Aucun leader charismatique, aucune condition à participer, pas d'argent. Il s'agit de mouvements multicentriques, avec des propositions (micro et macro) discutées par les réseaux sociaux. Ils produisent un grand déplacement dans la manière de faire de la politique, ils inventent un nouvel espace public. Ce sont des activistes qui ne veulent pas le pouvoir, mais qui veulent le contrôler et le démocratiser.

Marion Brepohl

mbrepohl@yahoo.com.br - Historienne - Université Federal du Paraná, Curitiba, Brésil

Curriculum : <http://lattes.cnpq.br/2049493954300365>

Kimlik, sınır ve ihtilaf

Bümin Tülin

Avrupa üzerine tartışmalarda ulusun geri dönüşü konusunda geliştirilen felsefi tavırlar arasındaki farklılık, bu tavırların arkasında bulunan siyaset ve demokrasi kavrayışlarını açığa vuruyor. Neo-Kantçı hukuki yaklaşım ve neo-Tocquevilleci siyasal yaklaşım, hukuk ve siyaset arasındaki gerilimi yansıtıyor. Bunlardan tamamen farklı yaklaşım ise, Avrupa projesinin siyasal krizi ve genel olarak siyasetin krizi karşısında bizzat hukuku ve siyaseti yeniden tanımlamaya çalışıyor. Bunlardan bir kısmı Hannah Arendt'in düşüncesinden veya Spinoza'nın düşüncesi gibi daha eski filozoflardan esinleniyorlar. Amaçları, ulusal çerçeveyen dışında kalarak ve sadece hukuki bir düşünceye saplanmaksızın, siyaset üzerine yeniden düşünmek ve AB üzerine bir bakış açısı geliştirmektir. Sınır ve ihtilaf bu düşüncelerin anahtar kavramlarındandır.

Bu kavamlar, Gezi eylemleri gibi olumlu yönlerinin yanında, Orta Doğu'daki sınırlarından gelen göç dalgalarının beraberinde getirdiği sorunları da içinde barındıran ve giderek daha büyük ölçüde kırılgan bir demokrasi şantiyesine dönüşen Türkiye'nin meselelerini düşünmek bakımından da önem taşımaktadır. Bugün Türkiye için kurucu olan sorunlara eklenen bu sorunlar, ironik bir biçimde onu, üyeliğinin reddedilmesinde israrçı olan "Avrupa'ya daha yakın" kılıyor.

Biyografi : Tülin Bumin 1980 yılında Paris 1 Sorbonne Üniversitesi'nde doktora tezini savunduktan sonra İzmir'de Ege Üniversitesi Felsefe Bölümünde önce öğretim görevlisi, sonra da 1987 yılında doçent ve 1993 yılında ise profesör oldu. 1998-2007 yılları arasında Galatasaray Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde profesör ve bölüm başkanı olarak çalışan Bumin, 2007 yılından beri Yeditepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde profesördür. Tarih ve siyaset felsefesi uzmanı olarak Bumin, Sokrates, Machiavelli, Descartes, Spinoza, Hegel gibi Antik ve modern filozofların klasik siyasal problemleriyle ilgilenirken, aynı zamanda Hannah Arendt, Claude Lefort, Marcel Gauchet gibi düşünürlerden hareketle siyaset, hukuk, din, birlikte yaşama gibi kavamların güncel anlamları üzerinde durmaktadır.

Seçilmiş eserleri: - Tülin BUMİN, *Hegel: Bilinç Problemi, Köle-Efendi Diyalektiği, Praksis Felsefesi*, Alan Yayıncıları, İstanbul, 1987, 3. baskı: Yapı Kredi Yayıncıları, İstanbul, 2001, 5. Baskı: Yapı Kredi Yayıncıları, İstanbul, 2013.

- Tülin BUMİN, *Tartışılan Modernlik: Descartes ve Spinoza*, Yapı Kredi Yayıncıları, İstanbul, 1996, 5. Baskı: Yapı Kredi Yayıncıları, İstanbul, 2013.

- Tülin BUMİN, "Le retour des nations dans les débats europens et les prises de positions philosophiques", in *Turquie, Europe: Le retour des nationalismes?*, L'Harmattan, Paris, 2010

- Editör, *Felsefe 2002*, TÜSİAD, Aralık, 2002.

Identité, frontière et conflit

Bümin Tülin

La différence entre les prises de position philosophique devant le retour des nations dans le débat sur l'Europe a mis en lumière leurs conceptions de la démocratie et de la politique qui se trouvent derrière les prises de position et les travaux. L'approche juridique, néo-kantienne et l'approche politique néo-tocquevillienne reflètent la tension entre le droit et la politique. D'autres approches radicalement différentes qui, devant la crise politique du projet européen et la crise de la politique en général, tâchent de redéfinir le droit et la politique même. Certains d'entre eux puisent leur inspirations dans la pensée de Hannah Arendt ou encore parmi des plus anciens travaux philosophiques comme ceux de Spinoza. Leur but est de repenser la politique et de développer un point de vue sur l'UE, en dehors des cadres nationaux de la pensée et sans s'aligner sur une voix exclusivement juridique donc anti-politique. La frontière et le conflit sont souvent des concept-clés de ces réflexions.

Ces éléments de réflexions sont également importants pour penser les problèmes actuels de la démocratie en Turquie qui devient de plus en plus un chantier fragile de la démocratie avec ses expériences qui comportent des éléments positifs comme ceux de Gezi à côté des problèmes que posent les flux migratoires provenant de ses frontières au Moyen-Orient. Ces questions s'ajoutant aujourd'hui à celle qui lui sont constitutives, rend la Turquie, au sens ironique de terme, "plus proche de l'Europe" qui insiste pourtant à refuser son adhésion.

Biographie : Après avoir soutenu sa thèse de doctorat à Paris 1 Sorbonne en 1980 Tülin Bumin est d'abord devenue chargée du cours, ensuite maître de conférence en 1987 et professeur en 1993 au Département de

philosophie à l'Université d'Ege à Izmir. Bumin qui avait travaillé à la fois comme professeur et directeur dans le Département du philosophie à l'Université Galatasaray entre les années 1998-2007, est actuellement professeur au Département de philosophie à l'Université de Yeditepe à Istanbul depuis 2007. En tant que spécialiste de l'histoire de la philosophie et de la philosophie politique, son axe de recherche se fonde à la fois sur les problèmes politiques classiques des philosophes anciens et modernes comme Socrate, Machiavel, Descartes, Spinoza, Hegel et aussi sur les sens actuels des concepts du politique, du droit, de la religion, du vivre-ensemble à partir des philosophes contemporaines suivants : Hannah Arendt, Claude Lefort, Marcel Gauchet.

- Ses publications choisies:**
- Tülin BUMİN, *Hegel: Bilinç Problemi, Köle-Efendi Diyalektiği, Praksis Felsefesi*, Édition Alan, İstanbul, 1987, 3ème impression: Édition Yapı Kredi, İstanbul, 2001, 5ème impression: Édition Yapı Kredi, İstanbul, 2013.
 - Tülin BUMİN, *Tartışılan Modernlik: Descartes ve Spinoza*, Édition Yapı Kredi, İstanbul, 1996, 5ème impression: Édition Yapı Kredi, İstanbul, 2013.
 - Tülin BUMİN, "Le retour des nations dans les débats europens et les prises de positions philosophiques", in *Turquie, Europe: Le retour des nationalismes?*, L'Harmattan, Paris, 2010
 - Editeur, *Felsefe 2002*, TÜSİAD, Décembre 2002.

Bugünün Avrupa'sında, İstanbul'da "aşırı şiddet"i düşünmek, "Şiddet ve Medenilik"i okumak Caloz-Tschopp Marie-Claire

Etienne Balibar Konferansı'na giriş niteliğindeki bu sunumda, hem yazarın *Violence et Civilité* kitabının neden referans olarak seçildiğini, hem de neden sivil toplum üzerine bu ortak akademik düşünmenin tek referansı olmadığını açıklamak istiyorum. Kısaca, şiddet teması 1970-1980 yıllarından beri Avrupa'da, İsviçre'de ve Latin Amerika'da bireysel ve kolektif çalışmaların bir parçası oldu. 20. Yüzyıl'ın tarihi ve onun (empyreal ve kolonyal) oluşumu üzerine çalışmaları bir araştırma sorusu olarak ortaya çıktı. Yakın tarihin çeşitli olaylarıyla ile bağlantı içinde 1970-1980'li yıllarda daha önemli boyutlar kazandı. (Latin Amerika, İsviçre, Avrupa, Akdeniz tarihinde, Avrupa'da göç politikalarının dönüşümü vb.) "Cenevre Grubu, Şiddet ve Avrupa'da Sığınma Hakkı" çerçevesi içinde başlayan bu çalışmalarla, felsefi düşünme işinin maddi koşulları üzerine yalnızca uzmanları değil; baskı, özgürlüşme, sivil direniş ve politik yaratıcılığın imkanlarının incelenmesiyle ilgili olması bakımından herkesi ilgilendiren bir düşünme söz konusu oldu. Balibar ve benzer yazarların okunması, politik teoride ve felsefede bugünün dünyasını anlamak için temel olan, azınlığa ilişkin teorilere yönelik kayısına eşlik etti. Bugün medenilik teması "radikal demokrasi"nin talepleriyle birlikte zikrediliyor ve bizi apartheid üzerine, "demokrasinin sınırlarında" olup biten üzerinde düşünmemekle yetinememeye zorluyor. Bu tema yeni bir kopuşu, şiddet ve devrimin bağlarını kopararak (Arendt) ve Balibar'ın "aşırı şiddet" (violence extrême) dediği şeyi de hesaba katarak politikanın ve felsefenin yeniden keşfedilmesini bekliyor.

İstanbul'da, güçlü ve zengin bir geleneksel mirasa sahip bir şehirde, Balibar'ı okumak, bugün Türkiye'de, Avrupa'da ve dünyanın başka yerlerinde mevcut olan benzer sorgulamaları açığa çıkarma fırsatı veriyor. Bu sorgulamalar birbirleriyle çakışıyor mu? Birbirinden ayırtıyor mu? Birbirlerini tamamlıyor ya da iç içe mi geçiyorlar? "Violence et civilité" şeklinde iki kelimenin bir isimde bir araya gelmesindeki güçlükler, çıkmazlar, aporiler nerelerde bulunabilir? Böyle bir çalışma yalnızca "kavrayışlı" (Arendt), karmaşık (Morin) bir düşünceyi işin içine katmayı değil, aynı zamanda, düşünme ve felsefe yapma biçiminde gerçek bir devrim yapmayı; akademik dünyayı, sivil toplumu ve sosyal hareketleri birleştirmeyi gerektirir. Şiddet ve medenilik üzerine, bugünün politikası ve felsefesi üzerine, entelektüeller ile sosyal hareketler arasındaki bağlantılar üzerine ve felsefenin kendisi üzerine bu tür sorgulamalar neler öğretir? Bu sorular ne bakımdan Balibar'ın kitabında sorduğu sorularla birleşir? Dünyanın bir çok yerinde olup bitenler neden bakışlarımızı onun çalışmalara çeviriyor? Neden bu sorgulamalar, Collège International de Philosophie gibi, Üniversiteler gibi, bilginin inşa edildiği toplu öğretim mekanlarını kendi kuruluşlarının kökenlerine geri dönmeye ve yeni kolektif düşünce biçimleri icat etmeye zorluyorlar? Hangi unsurlarla, gündelik hayatı mücadeleyi sürdürün "sivik kahramanların" (héros civiques) sorularına verilecek cevaba katkıda bulunurlar?

Anahtar Kelimeler: Balibar, politika, felsefe, konum, şiddet, aşırı şiddet, iktidar, direniş, Avrupa

Aşırı şiddet ve felsefi çalışmanın konumu Caloz-Tschopp Marie-Claire

İstanbul'da Fransız Kültür Merkezi'nde Perşembe günü gerçekleştirilecek Etienne Balibar'la genel tartışmada, André Tosel'le birlikte tartışmacı olarak, Cenevre'deki *Violence et Droit d'asile en Europe* (*Şiddet ve Avrupa'da iltica hakkı*) adlı grubunun çalışmalarında ortaya çıkan felsefi pratik ve yaratım üzerine sorular soracağım. Etienne Balibar, Avrupa'nın kuruluşu vesilesiyle, *Qu'est-ce qu'une frontière ?* (*Bir sınır nedir ?*) başlıklı çok önemli bir metin yazdı. Balibar'ın tüm eserlerinde şiddet sorunu bulunur. Hatta diyebiliriz ki eserlerinin merkezi sorunlarından birisidir. Felsefi gelenek de tüm tarihi boyunca şiddet ve savaş sorularını ele aldı. Uzun süreli gelişiminden (Fethiler, sömürgecilik, emperyalizm, « topyekûn » savaş) sonra 20. yüzyılda « aşırı » şiddetin ortaya çıkması felsefi çalışmanın temelinde neyi değiştirdi? 1980'li yıllarda beri, Avrupa'da göçmenlige yönelik güvenlikçi devlet politikalarını ve mültecilerin menşe ülkelerinde şiddet, işkence ve kitleSEL insan hakları ihlallerini gözlemleyerek ne öğrendik? Felsefe ve beşeri-toplumsal bilimlerin karşısına çıkarılan tavırlar nelerdir?

Anahtar kelimeler: felsefe, felsefe tarihi, konum, cesaret, epistemoloji, paradigma, direniş, yaratım
Marie-Claire Caloz-Tschopp: Eski felsefe ve politika teorisi profesörü. Çeşitli üniversitelerde ve farklı toplu eğitim kurumlarında dersler verdi. Hannah Arendt'in yapısında devletsizler üzerine tez yazdı. Göç, iltica hakkı ve sosyal hizmet politikaları, demokrasi, direniş, sürgün ve sürgünü bozma konuları üzerine bir çok çalışması var. Bakınız: www.exil-ciph.com

Seçili eserleri: Caloz-Tschopp Marie-Claire, Etienne Balibar : le courage de tenir le fil de la révolution aujourd'hui. Pratiquer l'invention philosophique dans l'incertitude abyssale, Journée d'Etude CIPh, Paris, janvier 2014, Pourquoi Balibar (Actes à paraître) ; Caloz-Tschopp Marie-Claire, Veloso Bermedo Teresa (dir.), Penser les métamorphoses de la politique, de la violence, de la guerre, avec Colette Guillaumin, Nicole-Claude Mathieu, Paola Tabet, féministes matérialistes, Paris, L'Harmattan 2013 ; Caloz-Tschopp Marie-Claire, « Globalization, development, resistance of utopian dreams to the *praxis* of dystopian utopia », in Bagchi Barnita, *The Politics of the (Im)possible*, ed. SAGE (Delhi, London, Thousand Oaks, chap. XII, 2012) ; Caloz-Tschopp Marie-Claire, Hannah Arendt, le fil rompu entre violence et révolution au XXe siècle, Colloque d'histoire contemporaine, Université de Lausanne, in Stéfanie Prezioso, David Chevrolet (éds), *L'heure des brasiers. Violence et révolution au 20e siècle*, Lausanne, Ed. d'En Bas, 2011, p. 77-99 ; Caloz-Tschopp M. C. (2000). Les sans-Etat dans la philosophie de Hannah Arendt. Les humains superflus, le droit d'avoir des droits et la citoyenneté. Lausanne, Payot ; Caloz-Tschopp Marie-Claire, Résister en politique, résister en philosophie avec Arendt, Castoriadis, Ivezkovic, Paris, la Dispute, 2008.

Lire « Violence et Civilité », penser la « violence extrême » à Istanbul, en Europe aujourd'hui Caloz-Tschopp Marie-Claire

Dans cet exposé introductif à la conférence d'Etienne Balibar, je me propose d'expliquer pourquoi le livre *Violence et Civilité* de l'auteur a été choisi comme référent mais pas l'unique référent de la réflexion collective académique et de la société civile. En bref, le thème de la violence fait partie de travaux à la fois individuels et collectifs depuis les années 1970-1980, en Europe, en Suisse, en Amérique latine. Il a surgi comme question de recherche en travaillant l'histoire du XXe siècle, sa longue genèse (impériale, coloniale). Il a pris des dimensions plus importantes depuis les années 1970-1980 en lien à diverses situations de l'histoire récente (Amérique latine, Suisse, Europe, Méditerranée, est de l'Europe, tournant des politiques migratoires en Europe, etc.). Dans ces travaux commencés dans le réseau du « Groupe de Genève, Violence et droit d'asile en Europe », alors que s'approfondissait la fracture entre les intellectuels et les mouvements sociaux, il s'est aussi agi de réfléchir aux conditions matérielles du travail de réflexion philosophique concernant, non seulement les spécialistes, mais tout le monde dès lors qu'il a été mis en rapport avec le thème de l'oppression, de l'émancipation, de la résistance citoyenne et de l'examen des possibilités de la création politique. La lecture de Balibar et d'autres auteurs a accompagné le souci de s'intéresser en théorie politique et en philosophie à des théories minoritaires qui sont fondamentales pour comprendre le monde d'aujourd'hui. Aujourd'hui, le thème de la civilité se conjugue avec des revendications de « démocratie radicale » en nous invitant à ne plus en rester au travail critique sur l'apartheid, sur ce qui se passe aux « frontières de la démocratie ». Il demande une nouvelle

rupture, une nouvelle invention de la politique et de la philosophie en déifiant guerre et révolution (Arendt), en intégrant ce que Balibar appelle la « violence extrême ».

Lire Balibar à Istanbul, une ville à la lourde et riche tradition cosmopolite, aux frontières de l'Europe et depuis ce qui se passe en Europe aussi, permet de dégager des questionnements transversaux présents en Europe, en Turquie et ailleurs dans le monde. Sont-ils convergents, divergents, complémentaires, entremêlés etc. ? Où se trouvent les difficultés, les impasses, les apories dans le binôme « violence et civilité » ? Un tel travail implique, non seulement d'intégrer une pensée « compréhensive » (Arendt) complexe (Morin), mais d'engager une vraie révolution dans la manière de penser, de faire de la philosophie, d'articuler le monde académique, la société civile, les mouvements sociaux. Que nous apprennent ces questionnements sur la violence et la civilité, sur la politique et la philosophie aujourd'hui sur la société, sur les rapports des intellectuels et des mouvements sociaux, sur la philosophie elle-même ? En quoi rejoignent-ils les questions que pose E. Balibar dans son livre ? En quoi ce qui se passe sur les nombreuses places du monde, déplace notre regard pour lire ses travaux ? En quoi obligent-il des lieux comme le Collège International de Philosophie, ou des Universités, des lieux populaires de construction des savoirs, à retourner aux sources de leur fondation et à inventer des pratiques nouvelles de la pensée collective ? En quoi apportent-ils des éléments pour répondre aux demandes des « héros civiques » qui luttent au quotidien ?

Mots clés : Balibar, politique, philosophie, position, violence, violence extrême, pouvoir, résistance, Europe

Violence extrême et Position dans le travail philosophique

Caloz-Tschopp Marie-Claire

Lors du débat public avec Etienne Balibar qui aura lieu le jeudi soir à l'Institut français à Istanbul, en partageant la fonction de discutante avec André Tosel, j'apporterai des questions sur la pratique et la création philosophique qui ont accompagné les travaux du Groupe de Genève *Violence et Droit d'asile en Europe*. A l'occasion de sa fondation, Etienne Balibar a écrit un texte très important : *Qu'est-ce qu'une frontière ?*³ Toute l'œuvre d'Etienne Balibar est habitée par la question de la violence. On peut même poser l'hypothèse que c'est une des questions centrales de son œuvre. La tradition philosophique elle aussi est parcourue tout au long de son histoire par la question de la violence et de la guerre. En quoi l'émergence d'une violence « extrême » au XXe siècle après une longue genèse (Conquista, colonialisme, impérialisme, guerre « totale ») transforme le travail philosophique en profondeur. Depuis les années 1980, qu'avons-nous appris en observant les politiques d'Etat sécuritaire de la migration et du droit d'asile en Europe et les situations de violence, de torture, de violations massives des droits humains dans les pays de provenance des réfugiés ? Quels sont les défis posés à la philosophie et aux sciences humaines et sociales ?

Mots-clés : philosophie, tradition de la philosophie, position, courage, épistémologie, paradigme, résistance, création

Présentation : Ex-professeure et enseignante de philosophie et de théorie politique. dans diverses universités et autres lieux d'éducation populaire. Thèse sur les sans-État dans l'œuvre de Hannah Arendt et nombreux travaux sur les politiques de migration, du droit d'asile, du service public, la démocratie, la résistance, l'exil et le dés-exil. Voir www.exil-ciph.com

Choix de publications : Caloz-Tschopp Marie-Claire, Etienne Balibar : le courage de tenir le fil de la révolution aujourd'hui. Pratiquer l'invention philosophique dans l'incertitude abyssale, Journée d'Etude CIPh, Paris, janvier 2014, Pourquoi Balibar (Actes à paraître) ; Caloz-Tschopp Marie-Claire, Veloso Bermedo Teresa (dir.), Penser les métamorphoses de la politique, de la violence, de la guerre, avec Colette Guillaumin, Nicole-Claude Mathieu, Paola Tabet, féministes matérialistes, Paris, L'Harmattan 2013 ; Caloz-Tschopp Marie-Claire, « Globalization, development, resistance of utopian dreams to the *praxis* of dystopian utopia », in Bagchi Barnita, *The Politics of the (Im)possible*, ed. SAGE (Delhi, London, Thousand Oaks, chap. XII, 2012) ; Caloz-Tschopp Marie-Claire, Hannah Arendt, le fil rompu entre violence et révolution au XXe siècle, Colloque d'histoire contemporaine, Université de Lausanne, in Stéfanie Prezioso, David Chevrolet (éds), *L'heure des brasiers. Violence et révolution au 20e siècle*, Lausanne, Ed. d'En Bas, 2011, p. 77-99 ; Caloz-Tschopp M. C.

³ Balibar Etienne, « Qu'est-ce qu'une frontière ? », in *La crainte des masses*, Paris, Galilée, p. 371-381.

(2000). *Les sans-Etat dans la philosophie de Hannah Arendt. Les humains superflus, le droit d'avoir des droits et la citoyenneté.* Lausanne, Payot ; Caloz-Tschopp Marie-Claire, *Résister en politique, résister en philosophie avec Arendt*, Castoriadis, Ivecovic, Paris, la Dispute, 2008.

Colliot-Thélène Catherine

Prof. Catherine Colliot-Thélène, -‘Günümüz dünyasında şiddet, politika, sürgün/sürgünü bozma’ başlıklı - uluslararası sempozyumdan sonra ve burada sunulan metinlere, alınan kayıtlara ve öteki materyallere dayaranarak, Etienne Balibar’ın eseri ile sosyal ve beseri bilimlerin farklı alanlarında çalışan katılımcılarınca işlenen temalar etrafında; kıtalararası, uluslararası, disiplinlerarası çalışma ve araştırmaların devamı için İstanbul’da koloquyumin felsefi sentezini (icerik, tebliğ ve perspektifler açısından) yapacak. Etienne Balibar’ın eserlerinin bir bölümünü (özellikle de ‘Şiddet ve Medenilik’ adlı kitabını) şimdi okumak niçin önemlidir? İstanbul’da tek merkezli olmayan, farklı perspektifler, mekanlar ve uzmanlar tarafından gerçekleştirilen bir okuma ne sunabilir? Hangi açıklamalar elde edildi, hangi sonuçlara varıldı? Hangi felsefi sorular derinleştirilmeyi, yeni araştırmaları ve – farklı bakışları buluşturmayı amaçlayan Collège International de Philosophie (CIPh)’nin çalışma alanlarından birini oluşturan- ‘transversalité (çaprazlama)’ perspektifine oturan yeni karşılaşmaları gerektiriyor? Bu metin, Collège International de Philosophie’nin on-line dergisi *Rue Descartes*’ta yayınlanacak.

Catherine Colliot-Thélène, şiddet ve medenilik ekseni üzerine çalışmalarını, yurttaşlığın öznel koşullarını inceleyen 19. yüzyılın idealist Alman felsefesinin kültür (*Kultur / Bildung*) kavramı üzerinden ele alır. Colliot-Thélène, özellikle Kant ve Hegel’deki kültür mefhumu ile günümüzde anladığımız haliyle medenilik arasındaki bağları sorgular. Demokratik yurttaşlık için zorunlu olan öznel eğilimleri yaratmak adına, tarih felsefesinde ulvileştirilen medeniyet sürecinin kendiliğindenliğine bel bağlayabilir miyiz? Ya da bu hipotezi terk ettiğimiz takdirde, demokrasi ile uyumlu olabilecek hangi alternatifleri önberebiliriz?

Colliot-Thélène, Rennes 1 Üniversitesi’nde felsefe profesörü ve Institut Universitaire de France üyesidir. Çalışma alanları siyaset felsefesi – özellikle de modern Alman felsefesi (Kant, Hegel, Marx)- ile sosyal bilimler ve hukuk felsefesidir. Max Weber’ın birçok eserini Fransızcaya bizzat çevirmiştir ya da ortak çevrilere imza atmıştır. Çalışmaları arasında şu eserler sayılabilir : *Le désenchantement de l’Etat. De Hegel à Max Weber* (Ed. de Minuit, 1992) ; *Etudes wébériennes* (PUF, 2001) ; *La démocratie sans « demos »*, PUF, 2011.

Colliot-Thélène Catherine

Après le colloque international, sur la base des enregistrements, des textes et autres matériaux présentés au colloque, la Professeur Catherine Colliot-Thélène procédera à la synthèse philosophique du colloque d'Istanbul (contenu, enjeux, perspectives) pour la suite des travaux et des recherches interdisciplinaires, internationales, intercontinentales autour de l'oeuvre d'Etienne Balibar et du thème travaillé par les participant.e.s du colloque -Violence, Politique, Exil/des-exil dans le monde d'aujourd'hui -. par des chercheurs de divers domaines des sciences humaines et sociales. Pourquoi est-il important de lire une partie de l'oeuvre d'Etienne Balibar (en l'occurrence son livre "Violence et Civilité") aujourd'hui? Que montre une lecture décentrée à Istanbul et faite depuis des perspectives, lieux, compétences, diverses? Quels constats ont pu être établis, quels résultats ont pu être obtenus? Quelles questions philosophiques méritent un approfondissement et de nouvelles recherches, de nouvelles rencontres dans une perspective de "transversalité" qui est un des axes de travail du Collège International de Philosophie (CIPh), visant à se faire rencontrer des regards divers? Son texte sera publié dans la revue en ligne du CIPh à Paris, Rue Descartes.

En ce qui concerne son travail sur l'axe de la violence et de la civilité, **Catherine Colliot-Thélène** l'aborde sous l'angle suivant. C'est à travers le thème de la culture (*Kultur, Bildung*) que la philosophie idéaliste allemande du 19e siècle a traité des conditions subjectives de la citoyenneté. Elle interroge les rapports entre cette notion de culture (chez Kant et Hegel, notamment) et ce que nous entendons aujourd'hui par civilité. Peut-on s'en remettre à la spontanéité d'un procès de civilisation, sublimé dans une philosophie de l'histoire, pour forger les dispositions subjectives nécessaires à la citoyenneté démocratique ? Ou bien, si l'on abandonne cette hypothèse, quelle alternative peut-on proposer qui soit compatible avec la démocratie.

Catherine Colliot-Thélène est professeur de philosophie à l'Université de Rennes 1 et membre de l'Institut Universitaire de France. Ses travaux concernent la philosophie politique, en particulier dans sa composante allemande moderne (Kant, Hegel, Marx), ainsi que les sciences sociales et la philosophie du droit. Elle a traduit

et collaboré à la traduction de plusieurs œuvres de Max Weber. Parmi ses publications : *Le désenchantement de l'Etat. De Hegel à Max Weber* (Ed. de Minuit, 1992) ; *Etudes wébériennes* (PUF, 2001) ; *La démocratie sans « demos »*, PUF, 2011.

Kurumsal şiddet ve başkaldırı arasındaki tercihin imkansızlığını aşmak: Balibar, Arendt ve agon Gambetti Zeynep

Etienne Balibar demokrasinin zorunlu bir çıkışmaz (*aporia*) içerdigini göstermek için Hannah Arendt'in vatandaşlık kavramını ele alır. Demokrasi bir yandan topluluğu izonomik eşitlik idealine referansla kurar; öte yandansa "fark" kavramını bütünlüğe ilkeleşen daima ihtilafa açık olmasında bulur. İhtilaf, çöküğün çeşitli tezahürlerinden kaynaklı olabileceğin gibi, sivil itaatsizlik ve başkaldırı da içerebilir. Bu çıkışmaz (*aporia*) demokrasiyi "rejim" kavramıyla nitelendirilebilecek diğer siyasal düzenlerden ayırr. Demokrasinin "istikrarsız istikrarı" onu "yapı"dan ziyade "eylem" kategorisine yaklaştırır. Demokraside "halk", yoksunluk ile gelecek arasındaki diyalektik devinime tekabül eder, zira "insan", "vatandaş", "yabancı" ve "hak sahibi" kavramlarının statüsü toplumsal mücadeleler ve bedenlerin aksıkanlığı aracılığıyla sürekli olarak yeniden tanımlanır. Ancak Balibar, her tür kurumu toptan reddetmek yerine çağdaş demokrasilerin kurumsal çehresini de yeniden düşünmek ister.

Ben tam da burada, yani kurucu iktidar ile kurulan iktidar arasındaki geçişin Balibar'ın düşüncesindeki radikallığı azalttığı noktada bir tartışma başlatmayı umuyorum. Arendt'in nispeten az bilinen iki metni aracılığıyla (2007'de yayınlanan "The Great Tradition I: Law and Power" ve "The Great Tradition II: Rule and Being Ruled") hukuk ve iktidar ilişkisini sorguluyorum. Bu metinlerde Arendt, Balibar'ın işaret ettiğine benzer bir çıkışmazdan bahseder: bazen hukuk iktidarın aracı, bazense iktidar hukukun aracıdır. Arendt nihai olarak hukukun kaynağı olduğu gereklüğüne iktidara öncelik atfeder. İktidar bir "birlikte eyleme" pratiği olduğu sürece hukuk, iktidarın tecessümüdür. Bu ikisi arasındaki içkinlik, yaşayan ve dinamik bir iktidarın yerini formalizmin alması durumda sona erer. Burada sorulması gereken soru, "birlikte eylem"e dışsal olmayan bir hukuk kurumunu düşünsel, tarihsel ve siyasi olarak nasıl anlayacağımızdır. Yanıtın bir ayağı Arendt'in yöneten ve yönetilen ayrimı hakkında yazdıklarında gizlidir. Buradaki *agon* tanımına göre toplumsal çatışkı, üreticiler arasındaki rekabet veya düşmanlar arasındaki çatışmaya indirgenemez. Kaynağı, siyasette "görünür olan" ile "gerçeklik" arasındaki örtüşmedir. Arendt "insan olabilme" sorusunu görünülürlük üzerinden tartıır. Rejimleri böylesi bir kıstas üzerinden ayırmaya başlar, ancak bu metinlerde belirgin bir sonuca varmaz.

Benim önerdiğim, Balibar ve Arendt arasındaki diyalogu liberal ufkun ötesine geçebilecek şekilde, demokratik çıkışmazı yeniden temellendirerek geliştirmek olacaktır. "Kurum"u eylemin bir kipi olarak – yani kurma edimi – olarak düşünmek, bizi kurumsal şiddet ile başkaldırı arasında imkansız tercihler yapmaktan kurtaracaktır. Arendt hukuku *agon'a* tabi kılar. Böylece, eylemin dışında bir nokta aramak yerine kurumun kendini dinamizme açar. Bu açıdan bakıldığına sivil itaatsizlik ve isyan, temsili kurumların *agon'u* sindirmesine ve görünmez kılmışına karşı üretilen tepki türleri olarak kavramsallaştırılabilir.

Zeynep Gambetti : Paris VII Üniversitesi'nde Miguel Abensour'un danışmanlığında yazdığı doktora tezini 1999'da tamamlayan Zeynep Gambetti, 2000 yılından beri Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde siyasal kuram alanında öğretim üyesidir. *Rhetorics of Insecurity : Belonging and Violence in the Neoliberal Era* (New York University Press, 2013) başlıklı eseri ve *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* dergisinin Türkiye'deki Kürt sorununun uzamsal boyutlarını konu alan özel sayısını (Vol. 13, no. 4, 2011) derlemiştir. Çeşitli dergi ve kitaplarda yayınlanan makaleleri arasında şunlar vardır:

- "Conflict, 'commun-ication' and the role of collective action in the formation of public spheres" in Seteney Shami (ed), *Publics, Politics and Participation: Locating the Public Sphere in the Middle East and North Africa*, New York, Social Science Research Council Publications, 2009, p. 91-115.
- "The agent is the void! From the subjected subject to the subject of action", *Rethinking Marxism*, Vol. 17 (3), Temmuz 2005, p. 425-437.
- "De la critique du totalitarisme à l'action : Arendt, ou la politique comme critique" in A. Kupiec and E. Tassin (eds), *Critique de la Politique. Autour de Miguel Abensour*, Paris, Sens&Tonka, 2006, p. 453-470.

Au-delà du choix impossible entre violence institutionnelle et insurrectionnelle :

Balibar, Arendt et l'agon

Gambetti Zeynep

Etienne Balibar se réfère à l'idée arendtienne de la citoyenneté pour montrer que la démocratie se construit nécessairement au travers d'une aporie. D'une part, la démocratie évoque l'idéal isonomique de l'égalité pour fonder la communauté ; d'autre part, elle inscrit la différence dans l'éventualité d'une contestation permanente des principes unificateurs, allant des diverses manifestations de la pluralité jusqu'à la désobéissance civile et l'insurrection. Cette aporie distingue la démocratie des ordres politiques caractérisés par la notion de « régime ». L'instable stabilité d'une démocratie l'installe du côté de l'agir, plutôt que du côté de la structure. Ainsi, le « peuple » devient le mouvement dialectique du manqué et du devenir, car les statuts d'« humain », de « citoyen », d'« étranger » et « sujet de droits » ne cessent d'être négociés par les luttes populaires et par le flux des corps. Néanmoins, Balibar s'efforce de repenser l'aspect institutionnel de la démocratie contemporaine au lieu de se contenter d'un refus pur et simple de toute institution.

J'interviens justement là où la transformation du pouvoir constituant en pouvoir constitué diminue la radicalité de la réflexion de Balibar. A partir de deux textes peu connus de Hannah Arendt, « The Great Tradition I : Law and Power » et « The Great Tradition II : Rule and Being Ruled », publiés de façon posthume en 2007, je m'interroge sur le rapport entre loi et pouvoir. Dans ces textes, Arendt souligne une aporie semblable à celle repérée par Balibar : tantôt la loi apparaît comme un instrument du pouvoir, tantôt le pouvoir se pose comme instrument de la loi. Arendt finit par attribuer une priorité au pouvoir en le concevant comme la source de la loi. La loi n'est qu'une manifestation du pouvoir, aussi longtemps que celui-ci est le produit d'un agir-ensemble. Ce rapport d'imminence se perd quand le formalisme vient supplanter le pouvoir vivant et dynamique. Mais comment saisir en pensée et en acte historico-politique un agir-ensemble dont la manifestation légale ne soit pas figée dans une institution au delà ? Le deuxième volet de la réponse vient lorsqu'Arendt considère la division entre gouvernants et gouvernés ? L'*agon*, écrit-elle, n'est pas un concurrence entre artisans, ni conflit entre ennemis, mais le fait qu'en politique l'apparence vaut réalité. Arendt surenchérit sur cette question de « devenir humain », posée en termes de visibilité, en distinguant les différentes formes de régimes, mais son texte reste inachevé.

Ce que je propose, c'est de contribuer à développer le dialogue entre Balibar et Arendt en m'interrogeant sur la possibilité d'aller au-delà de l'horizon libéral pour refonder l'aporie démocratique. Repenser l'« institution » comme une modalité d'action – le fait d'instituer – peut nous délivrer du choix impossible entre la violence institutionnelle et la violence insurrectionnelle. Il faut partir du constat que la désobéissance civile et l'insurrection sont le revers de l'effacement de l'*agon* par les institutions représentatives. Les deux textes d'Arendt nous ouvrent une piste qui mérite d'être suivie, d'autant plus qu'Arendt subordonne la loi à l'*agon*. Ainsi installe-t-elle le dynamisme au cœur même de l'institution, au lieu de le solliciter d'un au-delà.

Zeynep Gambetti: Professeur associé (associate professor) en théorie politique à l'Université de Bogazici depuis 2000, Zeynep Gambetti a obtenu son doctorat à l'Université de Paris VII en 1999 sous la tutelle de Miguel Abensour. Elle a coédité l'ouvrage intitulé *Rhetorics of Insecurity : Belonging and Violence in the Neoliberal Era* (New York University Press, 2013) et le numéro spécial du *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* (Vol. 13, No. 4) sur les dimensions spatiales du problème kurde en Turquie. Parmi ses articles publiés dans divers revues et ouvrages collectifs sont :

- “Conflict, ‘commun-ication’ and the role of collective action in the formation of public spheres” in Seteney Shami (ed), *Publics, Politics and Participation: Locating the Public Sphere in the Middle East and North Africa*, New York, Social Science Research Council Publications, 2009, p. 91-115.
- “The agent is the void! From the subjected subject to the subject of action”, *Rethinking Marxism*, Vol. 17 (3), July 2005, p. 425-437.
- “De la critique du totalitarisme à l'action : Arendt, ou la politique comme critique” in A. Kupiec and E. Tassin (eds), *Critique de la Politique. Autour de Miguel Abensour*, Paris, Sens&Tonka, 2006, p. 453-470.

**Zalimlik, bayağılaştırma ve siyaset
Siyaset ve şiddet ilişkisi konusunda Balibar ve Arendt
Granado Victor**

Bu sunum, Étienne Balibar'ın zalimlik olarak adlandırdığı aşırı şiddet kavramını ve medenilik problemini incelendiği *Violence et civilité* kitabının birinci bölümünü üzerine odaklanıyor. Kitabın birinci bölümünü oluşturan Balibar'ın üç konferans metnini inceleyerek, şiddetle arasındaki ilişkiler üzerinden değerlendirilen siyaset konusunda Balibar tarafından yapılan bir çok kavramsal ayrimı ele almayı istiyoruz.

Siyasetin neliği ve şiddetin neliği soruları, Étienne Balibar ve Hannah Arendt'ten hareketle globalleşme çağında dünyanın siyasal biçimini üzerine düşünmek için gösterilen çabaları yönlendiren sorulardır. Bu nedenle yorumlayacağımız temel metni *The promise of politics*, *On Revolution* ve *On Violence*'ta bulunan şiddet ve siyaset üzerine Arendt'in diğer düşünceleriyle ilişkili içinde ele alacağız.

Kısa biyografi :

Víctor Granado Almena, Madrid'te bulunan Complutense Üniversitesi'nde doktor adayıdır. Çağdaş siyaset felsefesi, yurttaşlık, insan hakları, göçmenlerin hakları ve globalleşme gibi konular ve özellikle Max Weber, Hannah Arendt, Edward Said, Richard Sennet ve Sheila Benhabib gibi yazarlar üzerine çalışmaktadır.

Bibliyografi:

GRANADO, V. (2012): “¿Derecho de fuga? Derecho de migración y nacionalidad cosmopolita” en la Árbor: ciencia, pensamiento, cultura, Vol. 188, Nº 755 (2012), 489-502

GRANADO, V. (2011): “El desplazamiento en la era global: estar fuera de lugar” en *Umbrales filosóficos: posicionamientos y perspectivas del pensamiento contemporáneo*, Murcia, Universidad de Murcia, ISBN: 978-84-8371-302-0

GRANADO, V. (2011): “En la oscuridad o la razón en el laberinto: de la búsqueda del sentido en nuestros días” en Revista Daimon Revista Internacional de Filosofía, 2011, Suplemento 4, 305-314 ISSN: 1130-0507

**Cruauté, banalisation et politique
Balibar et Arendt à propos des rapports entre politique et violence
Granado Victor**

Cette communication se concentre sur la première partie du livre *Violence et civilité* de Étienne Balibar, consacrée à la réflexion autour du concept de violence extrême, dont Balibar a dénommée cruauté, et au problème de la civilité. À partir de l'analyse des trois conférences qui composent cette première partie, nous voulons aborder les plusieurs distinctions conceptuelles faites par Balibar à propos de la politique considérée sur le côté des rapports qu'elles entretiennent avec la violence.

Ce que c'est que la politique, et ce que c'est que la violence, ce sont des questions qui dirigent l'effort pour penser auprès d'Étienne Balibar et Hannah Arendt sur la forme politique du monde dans l'ère de la globalisation. C'est ainsi qu'on voudrait mettre en rapport le texte principal qu'on va commenter (celui qu'on vient de citer) avec d'autres égards de la pensée arendtienne autour de la violence et la politique qui se trouvent dans *The promise of politics*, *On Revolution* et *On Violence*.

Brève présentation de l'auteur: Víctor Granado Almena est candidat au doctorat dans la Universidad Complutense de Madrid. Il s'adonne à l'étude de la Philosophie politique contemporaine et la citoyenneté, les Droits Humains, des migrations et de la Globalisation, avec un intérêt particulier dans des auteurs tels que Max Weber, Hannah Arendt, Edward Said, Richard Sennet et Sheila Benhabib.

Références bibliographiques:

GRANADO, V. (2012): “¿Derecho de fuga? Derecho de migración y nacionalidad cosmopolita” en la Árbor: ciencia, pensamiento, cultura, Vol. 188, Nº 755 (2012), 489-502

GRANADO, V. (2011): “El desplazamiento en la era global: estar fuera de lugar” en *Umbrales filosóficos: posicionamientos y perspectivas del pensamiento contemporáneo*, Murcia, Universidad de Murcia, ISBN: 978-84-8371-302-0

GRANADO, V. (2011): “En la oscuridad o la razón en el laberinto: de la búsqueda del sentido en nuestros días” en Revista Daimon Revista Internacional de Filosofía, 2011, Suplemento 4, 305-314 ISSN: 1130-0507

Otoriterlik ve şiddet. İblisleri karşısında Türkiye İnsel Ahmet

Geçmişin bilincaltına atılmış şiddetleriyle günümüz şiddetleri arasında ve toplumsal ilişkilere hakim olan şiddetle otoritarizmin sürekliliği arasında bir ilişki var mıdır? Otoritarizmin sürekliliği, şiddetin sürekliliği gibi, 20. yüzyıl Türkiye tarihinin öne çıkan özellikleri arasında yer alır. Geçmişin heyuluları ile yüzleşmeden ve şiddetin bir siyasal araç olarak kullanımının meşruiyetini eleştirmeden otoritarizmden çıkmak mümkün müdür?

Titres de trois derniers livres:

- *Sosyalizm. Esasa, Ufka ve Bugüne Dair*, Birikim yayınları, 2010 [Socialisme. Sur ses principes, son horizon et aujourd'hui]
- *Ermeni tabusu üzerine diyalog* (Michel Marian'la birlikte), İletişim yayınları, 2010 [Dialogue sur le tabou arménien (avec Michel Marian), Ed. Liana Levi, Paris, 2009]
- *Neoliberalizm: Hegemonyanın yeni dili*, Birikim yayınları, 2004 [Néolibéralisme: Le langage de la nouvelle hégémonie]

L'autoritarisme et la violence. La Turquie face à ses démons İnsel Ahmet

Existe-t-il un rapport entre les violences réfoulées du passé et celles d'aujourd'hui et la violence des rapports sociaux et la permanence de l'autoritarisme? La permanence de l'autoritarisme comme celle de la violence lors du XXème siècle est un trait saillant de l'histoire de la Turquie. Peut-on sortir de l'autoritarisme sans se confronter aux démons du passé et sans remettre en cause la légitimité de l'usage de la violence comme instrument politique?

Mots clés: Autoritarisme, violence politique, Turquie

Titres de trois derniers livres:

- *Sosyalizm. Esasa, Ufka ve Bugüne Dair*, Birikim yayınları, 2010 [Socialisme. Sur ses principes, son horizon et aujourd'hui]
- *Ermeni tabusu üzerine diyalog* (Michel Marian'la birlikte), İletişim yayınları, 2010 [Dialogue sur le tabou arménien (avec Michel Marian), Ed. Liana Levi, Paris, 2009]
- *Neoliberalizm: Hegemonyanın yeni dili*, Birikim yayınları, 2004 [Néolibéralisme: Le langage de la nouvelle hégémonie]

Yıkıcı bir şiddet-olmayan: Gezi Direniş'ini Düşünmek Kardeş M. Ertan

Bu sunumda önerilen sorunsal, Gezi Direniş'i çerçevesinde şiddetin statüsünü aydınlatmaktadır. Bu praksiyi zorunlu olarak Gandhi modelinde bir "şiddet-olmayan" nitelemek meşru mudur? Bu sorun iki anlamda önemli görünmektedir. Birincisi, XXI. yüzyıla özgü ve yeni politik figürlerin ortaya çıkışını olarak Gezi, bize şiddet tartışmasını güncelleştirmek için geniş bir düşünce sahası sunmaktadır. İkinci olarak ise bu Direniş hukuk ve şiddet arasındaki ilişkiyi açığa çıkarmak açısından bir imkândır. Mevcut sunumda, "yıkıcı şiddet-olmayan" terimi bu politik praksiyi nitelemek için tartışılmaktadır.

Yrd. Doç. Dr. M. Kardeş, felsefe lisansını Galatasaray ve Paris I Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde bitirdi. Felsefe yüksek-lisansını Cornelius Castoriadis üzerine yazdığı "Politik Modernliği "Otonomi" ve "Tahayyül" kavramlarıyla anlamak: Cornelius Castoriadis'in Politik Felsefesi Üzerine Bir İnceleme" (Özgün adı: Mémoire de DEA « Comprendre la modernité politique en termes d'autonomie et d'imaginaire : Une recherche sur la philosophie politique de Cornelius Castoriadis ») başlıklı çalışmasıyla tamamladı. "Carl Schmitt'in Politik Felsefesi üzerine bir İnceleme" adlı tezi ile doktora derecesini aldı. Walter Benjamin, Carl Schmitt ve çağdaş politik felsefe konularında yayınlanmış makaleleri ve kongre tebliğleri bulunmaktadır. Yayınlarının bazıları şunlardır: « Tarihsel Zamanda Karar Alamamanın Trajikliği: Benjamin ve Schmitt Bağlamında Bir Okuma » [Le tragique de l'indécision au cours du temps historique : Une lecteur autour de Benjamin et de Schmitt] ; "17. Yüzyıl meselesi olarak Spinoza: Schmitt'in Spinoza kavrayışları" [Spinoza en tant que problème du XVIIe siècle: Les conceptions et réceptions de Spinoza chez Schmitt] ; « Politik Felsefe Bağlamında Kozmopolitist Düşüncenin İmkânları ve Sınırları » [Les possibilités et les limites de la pensée cosmopolitique dans le contexte de la philosophie politique] ; « Walter Benjamin'de Politika, Hukuk ve Şiddet ilişkisi » [La relation entre la politique, le droit et la violence chez Walter Benjamin] ; *Walter Benjamin'in*

Felsefi Labirentine Bir Bakış [Des regards croisés sur le labyrinthe philosophique de Walter Benjamin]. Halen İstanbul Esenyurt Üniversitesi Sosyal Çalışma Bölümü Başkanı olarak akademik yaşamını sürdürmektedir.

Une non-violence destructrice *Kardeş M. Ertan*

La problématique qu'on propose d'élucider est le statut de la « violence » dans le cadre de la Résistance de Gezi à Istanbul en 2013. Est-il légitime de qualifier cette praxis comme « une non-violence » pratiquée sur le modèle de Gandhi ? Cette question paraît cruciale en deux sens. Premièrement, Gezi en tant que naissance des nouvelles figures politiques propres au XXIe siècle nous offre une immense piste de réflexion afin d'actualiser le débat portant sur la violence. Deuxièmement, cette Résistance fournit l'occasion de révéler la relation entre le droit et la violence. Dans cet exposé, on propose de mettre en débat le terme de « non-violence destructrice » pour qualifier cette praxis politique.

M. Ertan Kardeş, docteur en philosophie, diplôme de licence en philosophie à l'Université Galatasaray et à l'Université Paris I Panthéon-Sorbonne. Maîtrise en philosophie politique à l'Université Galatasaray (Mémoire de DEA « Comprendre la modernité politique en termes d'autonomie et d'imaginaire : Une recherche sur la philosophie politique de Cornelius Castoriadis). Obtention du degré de doctorat en philosophie à l'Université d'Istanbul, thèse de doctorat intitulée « Une recherche sur la philosophie politique de Carl Schmitt ». Publications sur Walter Benjamin, Carl Schmitt et la philosophie contemporaine. Voici ses quelques publications : « Tarihsel Zamanda Karar Alamamanın Trajikliği: Benjamin ve Schmitt Bağlamında Bir Okuma » [Le tragique de l'indécision au cours du temps historique : Une lecteur autour de Benjamin et de Schmitt] ; « 17. Yüzyıl meselesi olarak Spinoza: Schmitt'in Spinoza kavrayışları » [Spinoza en tant que problème du XVIIe siècle : Les conceptions et réceptions de Spinoza chez Schmitt] ; « Politik Felsefe Bağlamında Kozmopolitist Düşüncenin İmkânları ve Sınırları » [Les possibilités et les limites de la pensée cosmopolitique dans le contexte de la philosophie politique] ; « Walter Benjamin'de Politika, Hukuk ve Şiddet ilişkisi » [La relation entre la politique, le droit et la violence chez Walter Benjamin] ; *Walter Benjamin'in Felsefi Labirentine Bir Bakış* [Des regards croisés sur le labyrinthe philosophique de Walter Benjamin]. Il est actuellement directeur du département de « Travail Social » à l'Université Esenyurt d'Istanbul.

La politique de civilité : une politique des identités ? *Lavergne Cécile*

L'extrême violence est fondamentalement ce à partir de quoi Etienne Balibar propose de repenser le politique et l'institutionnalisation de l'égaliberté dans son ouvrage *Violence et Civilité*. Et cette refondation, il ne la conçoit pas en dehors du nœud problématique qui unit problème de la violence et problème de l'identité, ou des identités. Les deux catégories de violences extrêmes (violences ultra objectives et ultra subjectives) servent en effet à Balibar à identifier deux modalités tendancielles de destruction des conditions de possibilités mêmes de la politique, car de toute relation et de tout pouvoir. Elles sont ce qui menacent la constitution des identités sociales et politiques et leur capacité de résistance, et hantent tous les processus révolutionnaires. Le pari de la politique de civilité consiste donc à penser une politique, non qui écarte toute violence, mais qui empêche le basculement dans les violences extrêmes. Elle se fonde sur ce qu'il nomme « l'insurrection émancipation » ou « citoyenneté insurrectionnelle » : l'égalité et la liberté ne sont jamais acquises une fois pour toutes mais font l'objet d'une reconquête permanente par la multitude, qui par là retrouve son pouvoir constituant.

Analyser ce qui dans les violences collectives de type insurrectionnelles produit de la violence extrême, doit nous conduire à mieux comprendre et délimiter les enjeux de cette « politique de civilité ». Qu'est-ce qui dans les processus de violences contemporains (tels qu'on a pu les voir à l'œuvre dans les révoltes arabes) peut conduire à forcer les conditions de l'émancipation ? Pour apporter des pistes de réponses, nous proposons de faire dialoguer la pensée d'Etienne Balibar avec des théories qui mettent au cœur de leur analyse des conflits la question de l'identité, à l'image des théories de la reconnaissance, afin d'analyser quel jeu *avec et sur* les identités nécessitent une telle politique.

Présentation :Cécile Lavergne est doctorante en philosophie à l'université Paris Ouest Nanterre, membre du laboratoire Sophiapôle et professeur de philosophie au lycée. Ses recherches portent sur la violence des identités au carrefour entre philosophie sociale et épistémologie des sciences sociales. Elle a codirigé notamment *Décrire la violence* (*Tracés. Revue de sciences humaines*, n° 19, ENS Editions, 2010) et *Emancipation, les*

métamorphoses de la critique sociale (Editions du Croquant, 2013).

Medenilik siyaseti bir kimlikler siyaseti midir ?

Lavergne Cécile

Aşırı şiddet, temel olarak kendisinden itibaren Etienne Balibar'ın *Violence et Civilité* adlı eserinde siyasallık ve « eşit-özgürlüğün » kurumsallaştırılması konularını yeniden düşünmeyi önerdiği şeydir. Bu analizi kimlik ya da kimlikler problemiyle şiddet problemini birleştiren temel problematığın dışında ele almaz. Aslında aşırı şiddetin iki kategorisi (ultra nesnel ve ultra öznel şiddetler), Balibar'ın bizzat siyasetin olanaklı koşullarının iki yıkılma modalitesini tanımlamasına yarıyor. Bunlar toplumsal ve siyasal kimliklerin oluşmasını ve direnme kapasitelerini tehdit eden ve devrimci sürecin yakasını bırakmayan şiddetlerdir. Öyleyse medenilik siyasetinin iddiası, her türlü şiddeti bertaraf eden bir siyasetten ibaret değildir, aşırı şiddetin dengesini bozan bir siyaset söz konusudur. Bu siyaset « başkaldıran erginleşme » veya « başkaldıran yurttaşlık » olarak adlandırdığı şey üzerine dayanır : Eşitlik ve özgürlük kesin olarak kazanılmış değildir, bunlar halk tarafından sürekli yeniden fethedilmenin konusudurlar, zira halk da bu sorgulamaya kurucu iktidarına yeniden kavuşur.

Aşırı şiddetin başkaldıran kolektif şiddette ürettiği şeyi incelemek, bu « medenilik siyasetini » daha iyi anlamamıza ve onu sınırlandırmamıza yardımcı olmak zorundadır. Çağdaş şiddetin evriminde (Arap devrimlerinde görebileceğimiz gibi) erginleşme koşullarını reddetmeye neden olan şey nedir ? Bu soruya bir cevap alanı oluşturmak için, hangi kimliklerin böyle bir siyaseti gerektireceği ve hangi kimlikler üzerine böyle bir siyasetin kurulabileceğini inceleyerek, Etienne Balibar'ın düşüncesini, tanınma teorilerini ve kimlik sorusunu analizlerinin merkezine koyan teorilerle diyaloga sokmayı öneriyoruz.

Biyografi : Cécile Lavergne, Paris Ouest Nanterre Üniversitesi'nde felsefe alanında doktora yapmaktadır, aynı üniversitenin Sophiopol laboratuvarı üyesi ve lisede felsefe öğretmenidir. Araştırma alanı, toplumsal felsefe ve sosyal bilimler epistemolojisi arasındaki kavşakta kimliklerin şiddetidir. *Tracés* dergisinin *Décrire la violence* başlıklı sayısını (*Tracés. Revue de sciences humaines*, n° 19, ENS Yayınları, 2010) ve *Emancipation, les métamorphoses de la critique sociale* (Editions du Croquant, 2013) adlı kitabın editörlüğünü yaptı.

Avrupa'da iltica politikaları, aşırı şiddet ve medenilik (ya da direniş?)

Legoux Luc

Avrupa'daki iltica politikaları aşırı şiddet ile medenilik arasındaki ilişkilere özel bir ışık tutmaktadır; zira iltica, şiddetin devletler tarafından regülé edilmesine yönelik klasik tarzin (meşru şiddet tekeli) yürürlükte olmadığı alanlarda hayatı geçirilebilecek ilkel bir şiddet yönetimi aracıdır. İltica bağlamında sunulan koruma, şiddetin bastırılmasına değil, mağdurların kendi toprağı üzerinde meşru şiddet tekelini elinde tutan bir devlet tarafından kabul edilmesine dayanır.

Bu ulusal toprak mefhumu, göçün denetimi (yurttaşların kendi toprakları üzerindeki mülkiyet haklarının savunusu) ile zulme uğrayan yabancıların kabul edilmesi (temel insan haklarının savunusu) karşı karşıya geldiğinde, bizi doğrudan doğruya insan hakları ile yurttaş hakları arasındaki çözümsüz ihtilafa götürür. Şiddet bu sefer de zulmeden köken devletleri ile iltica isteğiyle gelenleri güç kullanarak engelleyen ya da haklı olarak zulme uğramaktan korkan kişileri reddeden Avrupa devletleri arasında paylaşılmış olur.

Bununla birlikte, Avrupa Birliği devletleri biraz mülteci kabul edip (2012'de 385000 başvuru üzerinden %11,4 sıginmacı, %10,5 geçici barınma, %78red) çoğunu engelleyerek (sınırlarda 1993'ten beri kayda geçmiş 18000 ölü, 2012'de kayda geçmiş 473 gözetim kampı), insan haklarıyla yurttaş haklarını uzlaştırmaya iddiásındadır. İltica istatistikleri ve dış sınırların askeri yönden korunması (Frontex ajansı, Erosur düzeneği) göçmenlere yönelik şiddete ilişkin ancak kısmi bir fikir verebilir, ama sayılar sözcüklerden ne daha az ne de daha fazla tarafsızdır ve ciddiyetle kullanıldığından sayılar da bazı şiddet tarzlarının nesnelleştirilmesini sağlayarak, bunlara direnilmesine imkân verebilirler.

Bu sayısal nesnelleştirme işlemi, iltica hukukunda kullanılan kavamlarla da ilgilidir. İstatistikler örneğin, 2009'un sonundan beri Fransa'nın güvenli ülkeler listesinde mevcut olan bir ülkenin 1440 vatandaşının 2012'de baskı görme korkuları olduğu gereklisiyle Avrupa ve başka ülkeler tarafından kabul edildiklerini ortaya çıkararak güvenli köken ülke mefhumunun geçersiz kılınmasına yarar. Daha şâşırtıcı olanı bunların 312'sinin Fransa'da gerçekleşmiş olmasıdır. Bu bakımından, Fransa tarafından insan haklarına saygılı olarak değerlendirilen bu ülke 2012 yılında mülteci olarak tanınmış kişilerin köken ülkeleri arasında 205 ülkeden 26. sıradadır. Ama bir

köken ülkesi aynı zamanda bir varış ülkesi de olabilir ve 2012'de aynı ülke Suriyeli mültecilere geçici barınma sağlayarak, kabul ülkeleri arasında 1. sırayı almıştır.

CV – Luc Legoux – Demograf – Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi Demografi Enstitüsü’nde Öğretim Üyesi Verdiği dersler: Nüfus politikaları (IDUP, master 1) - Nüfus projeksiyonları (IDUP, master 2) - Anket değerlendirme (IDUP, master 1 - 2) **Araştırma:** CRIDUP üyesi (EA 134, Paris1 Üniversitesi Demografi Enstitüsü Araştırma Merkezi) - Migrinter üyesi (UMR 7301 CNRS- Poitiers Üniversitesi) - Revue Européenne des Migrations Internationales REMI yayın kurulu üyesi - OFPRA (Mültecilerin ve Vatansızların Korunmasına Yönelik Fransız Ofisi) Tarih kurulu üyesi

3 bibliyografik referans:

- Luc Legoux, LA CRISE DE L'ASILE POLITIQUE EN FRANCE, Ceped, 1995, 346p.
- Luc Legoux, Michelle Guillon, Emmanuel MaMung (éds) L'ASILE POLITIQUE ENTRE DEUX CHAISES Droits de l'Homme et gestion des flux migratoires, L'Harmattan, 2003, 378p.
- Luc Legoux, Luc Cambrézy, SmaïnLaacher, Véronique Lassailly-Jacob, L'ASILE AU SUD, La dispute, 2008, 224p.

Politiques d'asile en Europe, violence extrême et civilité (ou résistance?)

Legoux Luc

Les politiques d'asile européennes offrent un éclairage particulier sur les relations entre violence extrême et civilité car l'asile est un outil primitif de gestion de la violence qui ne peut être mis en œuvre que dans des espaces où le mode classique de régulation de la violence par les Etats (le monopole de la violence légitime) n'existe pas. La protection offerte dans le cadre de l'asile ne repose pas sur la répression de la violence mais sur l'accueil des victimes par un Etat disposant du monopole de la violence légitime sur son propre territoire.

Cette notion de territoire national nous conduit directement au conflit insoluble entre les droits de l'homme et les droits du citoyen lorsque le contrôle de l'immigration (la défense du droit de propriété des citoyens sur leur territoire) s'oppose à l'accueil des étrangers persécutés (la défense des droits humains fondamentaux). La violence est dès lors partagée entre celle des Etats d'origine qui persécutent et celle des Etats européens qui empêchent par la force les arrivées de demandeurs d'asile ou déboutent des personnes craignant avec raison de subir des persécutions.

Les Etats de l'union européenne prétendent toutefois concilier les droits de l'homme et les droits du citoyen en accueillant un peu (11,4% de réfugiés, 10,5% de protection précaire, 78% de déboutés sur 385000 décisions en 2012) et en endiguant beaucoup (18000 morts recensés aux frontières depuis 1993, 473 camps de détention recensés en 2012). Les statistiques sur l'asile et la protection militarisée des frontières extérieures (agence Frontex, dispositif Erosur) ne rendent compte que très partiellement des violences contre les exilés, mais les chiffres ne sont ni plus ni moins neutres que les mots et, utilisés avec rigueur, ils permettent d'objectiver certaines modalités de la violence pour mieux y résister.

Cette objectivation par les chiffres concerne aussi les concepts utilisés par le droit de l'asile. Les statistiques participent par exemple à l'invalidation de la notion de pays d'origine sûr en dévoilant qu'en 2012, un pays présent sur la liste française des pays sûrs depuis fin 2009 peut voir 1440 de ses ressortissants reconnus en Europe et ailleurs comme ayant des craintes fondées de persécutions. Le plus surprenant étant que 312 l'ont été en France même. Ce pays considérée par la France comme respectant les droits humains est ainsi en 2012 au 26ème rang des pays d'origine des personnes reconnues réfugiés sur 205. Mais un pays d'origine peut aussi être un pays de destination et, en flux en 2012, ce même pays est au 1er rang des pays d'accueil avec la protection temporaire offerte aux réfugiés syriens.

CV : Démographe - Maitre de Conférences à l'Institut de Démographie de l'Université Paris1 Panthéon-Sorbonne. **Enseignements :** Politiques de population (IDUP, master 1) - Projections de population (IDUP, master 2)- Traitement d'enquête (IDUP, master 1 et 2). Recherche : Membre du CRIDUP (EA 134, Centre de Recherche de l'Institut de Démographie de l'Université Paris1) - Membre de Migrinter (UMR 7301 CNRS-Université de Poitiers) - Membre du comité de lecture de la Revue Européenne des Migrations Internationales REMI - Membre du Comité d'histoire de l'OFPRA (Office Français de Protection des Réfugiés et Apatrides)

3 références bibliographiques :

- Luc Legoux, LA CRISE DE L'ASILE POLITIQUE EN FRANCE, Ceped, 1995, 346p.
- Luc Legoux, Michelle Guillon, Emmanuel MaMung (éds) L'ASILE POLITIQUE ENTRE DEUX CHAISES Droits de l'Homme et gestion des flux migratoires, L'Harmattan, 2003, 378p.

Luc Legoux, Luc Cambrézy, Smaïn Laacher, Véronnique Lassailly-Jacob, L'ASILE AU SUD, La dispute, 2008, 224p.

E. Balibar ve A. Badiou'dan hareketle siyasal değişimler, isyan(lar) ve/veya devrim(ler): Lévêque Jean-Claude

Bizim burada benimsayeceğimiz türden sınırlı bir şiddet tanımı genelde kabul görmektedir. Bu tanıma göre, bir ya da birçok insanın fiziksel bütünlüğüne yönelik her türlü istemli saldırısı “şiddet” olarak görülür. Böylelikle, rastlantıdan, kaderden ya da doğa olaylarından kaynaklanan fiziksel zararlar kadar ahlaki ya da psikolojik bütünlüğe yönelik saldırular da bu tanımdan dışlanmıştır. Zira açıkta ki bir devrim, ne kadar barışçıl olursa olsun, zihniyetlere zarar vermeden ya da herkesçe kabul görmüş, hatta bazen ezelden beridir benimsenmiş olan fikirlerden bir kopuşa yol açmadan gerçekleşmez. O halde şiddet, insan sorumluluğunun devrede olduğu bir fiziksel saldırıyı ifade eder. Buradan hareketle, “devrimci şiddet”的in, kurulu düzenin alaşağı edilmesini ve - Marksist ve anarşist versiyonlarında- devletin tamamen ortadan kaldırılmasını ve kapitalizmin aşılması amaçlayan özel bir fiziksel şiddet biçimini olduğu söyleyenbilir. Balibar ve Badiou bu temayı iki farklı bakış açısından ele alırlar: Balibar *Sidet ve Medenilik*'te şiddetin siyasetten dışlanamayacağını, ancak her türden “aşırı şiddet”ten kaçınmanın yerinde olacağını söyler. Öte yandan şiddetizliğin (non-violence) “basite indirgeyici” ya da basitleştirilmiş bir biçimini hayatı geçirmekten de uzak durulması gerektiğini de ifade eder –yazar “sivik” (civique) itaatsizlik sorununu derinlemesine bir şekilde ele alır. Tam tersine, Badiou, *Le retour de l'histoire* (2012) kitabına kadar, kendini Marksist geleneğe daha yakın bir bakış açısına yerleştirir. Bu bakış açısı, her türlü “Stalinci” perspektife mesafe almış olsa da, siyasi şiddetin kapitalizmden kurtulmanın bir aracı olarak hâkîlaştırır. Bu iki bakış açısı, “diyalektik” bir biçimde, neoliberalizmin hasarlarını daha sınırlı hale getirmek konusunda bize yardımcı olabilir.

Changements politiques, révolte (s) et/ou révolution(s) : à partir d'E. Balibar et d'A. Badiou Lévêque Jean-Claude

Une définition restrictive de la violence, que nous ferons notre, fait consensus. Elle désigne comme « *violente* » toute atteinte volontaire à l'intégrité physique d'un ou plusieurs être(s) humain(s). Sont ainsi exclus de cette définition les dommages corporels dus au hasard, à la fatalité ou aux phénomènes naturels, de même que les atteintes à l'intégrité morale ou psychologique, car il est évident qu'une révolution, même des plus pacifiques, ne va pas sans heurter les mentalités, ou rompre avec les idées communément admises, parfois d'origine immémoriale. La violence désigne donc une atteinte *physique* dans laquelle est engagée une responsabilité humaine. Partant, la « *violence révolutionnaire* » est la forme spécifique de violence physique visant le renversement de l'ordre établi et, dans sa version marxiste et anarchiste, l'abolition de l'État et le dépassement du capitalisme. Balibar et Badiou abordent ce thème selon deux points de vue différents: selon Balibar, dans *Violence et civilité*, on ne peut pas exclure la violence de la politique, mais il serait souhaitable d'éviter toute “ violence extreme”, sans toutefois pratiquer une forme “ simpliste” ou simplifiée de non-violence- l'autur considère à fond le problème de la désobéissance civique. Au contraire, Badiou se situe, jusque dans *Le retour de l'histoire* (2012), Dans une perspective qui est plus proche de la tradition marxiste, qui justifie la violence politique comme moyen pour se défaire du Capitalisme, même s'il s'éloigne de toute perspective “ stalinienne”. Les deux perspectives, d'une façon " dialectique", peuvent nous aider à mieux limiter les dégâts du néolibéralisme.

Bref CV et publications:

Jean-Claude Lévêque è ricercatore presso il CSIC-CCHS (Instituto de Filosofia) di Madrid. Ha pubblicato numerosi saggi sulla filosofia spagnola contemporanea e, in particolare, sull'opera di Ortega y Gasset (tra questi, *Ortega interprete di Kant, I e II*, Milano, 2002 e 2005 e *Forme della ragione storica. La filosofia di Ortega y Gasset come filosofia europea*. Torino 2008). Attualmente si occupa dei rapporti tra Estetica e Politica nella filosofia francese contemporanea e della filosofia del diritto di G. Teubner. È stato co-editore (con M.Cipolloni e F.Moiso) del volume *Ortega y Gasset pensatore e narratore dell'Europa* (Milano, 2001) e con L. Bagetto del volume *Immagine e scrittura* (Roma, 2009). Collabora assiduamente con la rivista *Kainòs* ed è redattore delle riviste *Tròpos* (Torino) e *Escritura e imagen* (Madrid).

Birikim rejimi, dışlama ve şiddet

Gabriel Misas

Etienne Balibar'ın, *Şiddet ve Medenilik* kitabı üzerine geliştirdiğim düşünceler, Kolombiya'da yaşanan örnek şiddet vakasını temel alarak, birikim rejimleri ve bunların düzenlenme tarzları üzerine yaptığım bir araştırmaya ve birikim rejiminin yarattığı sonuçların (gerilim, çatışma, iktidar ilişkileri, kamu politikalarının seçimi, vs.), ekonomik-politik-toplumsal bir analizine dayanıyor. Bu sempozyumda, Kolombiya'daki durumdan ve XX. yüzyılda bu ülkede kapitalist büyümenin farklı aşamalarından yola çıkarak şiddetin evrelerini göstermeyi ve nitelemeyi amaçlıyorum. Sistematiğin anlamda birikim ve büyümeye XX. yüzyılın başında başladığını ve neredeyse tüm ülkeye yayılmış olan genel bir şiddet havası içinde üretildi. XX. yüzyılın ilk yarısında, güçsüzlüğü nedeniyle topraklarını (Fransa'nın üç katı büyüklüğünde) kontrol altına almaktan ve şiddet tekelini uygulamaktan aciz olan devlet, şiddeti kurumlar ve hukuk yoluyla dönüştürmek konusunda başarısız oldu. Bu acizlik, ekonomik büyümeye tarzına ilişkin çatışmalar doğurdu. Özellikle de toprakların sahiplenilmesini, ciddi boyutta tekellerde toplanmasını içeren bu büyümeye tarzı, ağır çatışmaların ve Etienne Balibar'ın ele aldığı « aşırı şiddet » biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açtı. Bu adaletsizlik bir felaketin başlangıcı oldu. Kırsal kesimdeki nüfusun büyük bir kısmının, 1980 ile 2010 sonu arasında yaklaşık 4 milyon kişinin, göç etmesine yol açtı. Şehirleşmeye, kayıtlı ekonomiye (aktif nüfusun %60'i), işsizliğe, « atık » insan topluluklarının oluşumuna, vs. hız kazandırdı. Tekelci birikimi ve kimi zaman « aşırı » hale gelen yerleşik şiddeti içeren böyle yapısal bir çerçeveden nasıl çıkarılabilir ? Kolombiya'da bu yönde girişimler mevcut, bunlar üzerinde tartışma imkanı olacaktır.

Anahtar kelimeler : ekonomi, kapitalist büyümeye, şiddet, paramilitär unsurlar, topraklar üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılması, kayıtlı ekonomi, göçler.

Prof. Gabriel Misas, Kolombiya Ulusal Üniversitesi'nde İktisadi Bilimler alanında görev yapmaktadır. Louvain Katolik Üniversitesi'sinde İktisadi Bilimler eğitimini tamamladı ve Kolombiya Ulusal Üniversitesi'nde profesör unvanı aldı. Bogota Ulusal Üniversitesi, Kolombiya'da rektör yardımcılığı, İktisadi Bilimler Fakültesi dekanlığı, ayrıca Siyaset Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü başkanlığı görevlerinde bulundu.

Eserlerinden bazıları : Regímenes de Acumulación y Formas de Regulación :Colombia 1910 -2010 (2014) ; Control Fiscal, modernización y lucha contra la corrupción. Experiencias en América Latina.1 ed. Bogotá D.C. : Contraloría General de la República. Banco Interamericano de desarrollo, 2006 ;

° La educación superior como bien público o bien privado. En Nuevo Conocimiento para la Integración. N°3. Convenio Andrés Bello, 2007 ;

° "Sistemas sociales de innovación y de producción y modelos productivos: dos enfoques conceptuales y metodológicos para explicar los procesos" Innovación: Desafío Para El Siglo Xxi, Universidad nacional, 2008 ;

° La Educación Superior en Colombia: Análisis y Estrategias (2004) ;

° "Régimen político, corrupción y organizaciones criminales."Políticas Públicas Para Colombia . En: Colombia ISBN: 958-8101-25-5 ed: Fundacion Social Friedrich Ebert Stiftung En Colombia Fescol , v.1, p.87 – 102, 1, 2006 ;

° "La transformación de la Universidad Nacional en una universidad de investigación. Retos y perspectivas" En: Colombia. 2008 ;

° La Ruptura de las Noventa (la rupture des années 1990), (2002).

Regime d'accumulation, exclusion et violence

Gabriel Misas

La réflexion sur le livre d'Etienne Balibar, *Violence et Civilité*, est élaborée depuis une recherche sur les régimes d'accumulation et les modes de régulation avec une analyse économico-politico-social des implications du régime d'accumulation (tensions, conflits, relations de pouvoir, choix des politiques publiques, etc.), sur le cas emblématique de la violence en Colombie. Dans le colloque, je me propose de présenter et de qualifier des étapes de violence à partir de la situation du pays et des diverses étapes d'expansion du capitalisme en Colombie au XXe siècle. L'accumulation et l'expansion systématiques ont commencé au début du XXe siècle. Elle se sont produites dans un climat de violence généralisée qui s'est étendue pratiquement à tout le pays. Dans la première moitié du XXe siècle, la faiblesse de l'Etat, incapable de contrôler le territoire (trois fois la France) et d'y exercer le monopole de la violence, a échoué à convertir la violence en institutions et en droits. Cette incapacité a engendré des conflits à propos du type d'expansion impliquant notamment l'appropriation de terres, avec une grande concentration des terres, ce qui a provoqué de graves conflits et des formes de « violence extrême »,

dont parle Etienne Balibar. Cette injustice a constitué un précédent funeste. Elle a provoqué de grands déplacements de population rurale d'environ 4 millions personnes survenus entre les années 1980 et la fin 2010, en accélérant l'urbanisation, l'économie informelle (60% de la population active), le chômage, les populations « jetables », etc. Comment sortir d'un tel cadre structurel d'accumulation exclusive, et de violence endémique parfois « extrême » ? Des tentatives ont lieu en Colombie dont il sera possible de débattre.

Mots-clés : économie, expansion capitaliste, violence, paramilitaires, désappropriation des terres, économie informelle, migrations.

Présentation : Economiste (Universidad Nacional de Colombia); Maitre en sciences économiques (Université Catholique de Louvain). Professeur titulaire Universidad Nacional, Colombie. A occupé les charges de Vice-Recteur académique, de Doyen de la Faculté de Sciences Economiques et celle de directeur de l'Institut d'Etudes Politiques et des relations internationales, à l'Université nationale de Bogota, Colombie.

Quelques publications: Regimenes de Acumulación y Formas de Regulación :Colombia 1910 -2010 (2014) ; Control Fiscal, modernización y lucha contra la corrupción. Experiencias en América Latina.1 ed. Bogotá D.C. : Contraloría General de la República. Banco Interamericano de desarrollo, 2006 ;

° La educación superior como bien público o bien privado. En Nuevo Conocimiento para la Integración. N°3. Convenio Andrés Bello, 2007 ;

° "Sistemas sociales de innovación y de producción y modelos productivos: dos enfoques conceptuales y metodológicos para explicar los procesos" Innovación: Desafío Para El Siglo Xxi, Universidad nacional, 2008 ;

° La Educación Superior en Colombia: Análisis y Estrategias (2004) ;

° "Régimen político, corrupción y organizaciones criminales."Políticas Públicas Para Colombia . En: Colombia ISBN: 958-8101-25-5 ed: Fundacion Social Friedrich Ebert Stiftung En Colombia Fescol , v.1, p.87 – 102, 1, 2006 ;

° "La transformación de la Universidad Nacional en una universidad de investigación. Retos y perspectivas" En: Colombia. 2008 ;

° La Ruptura de las Noventa (la rupture des années 1990), (2002).

Cezayir'de kentsel şiddet

Moussa Zahia

Etienne BALIBAR'ın « Şiddet ve Medenilik » üzerine eseri, uluslararası toplumu, bu olgunun bazı yönlerini fark etmeye çağrıyor. Bu bağlamda, Cezayir'de şehirlerde yaşanan şiddeti ele almak, devlet/ülke toprakları arasındaki ilişkinin açmazlarının ortaya konmasını gerektiriyor.

Cezayir şehirleri kimiksiz, kişiksiz, özgünlüğü olmayan, tek kelimeyle ruhsuz şehirlerdir. Bu özellikler bir ve yegâne bir iktidarın, genelleştirici ideolojinin dogmalarının yıkılmış olmasına rağmen, paylaşılmayan sadece yayılan bir iktidarın acı sonucudur.

Bu durumda şehir, toplumdaki zorlukların içine doluştığı bir kaba, bir potaya benzer. Ortak kanı, şehirden konuşmanın, güvensizlik, dışlanma, işsizlik, kentsel şiddet sorunlarıyla yaşamın zorluğunu dile getirmek olduğu yönündedir ; bu aynı zamanda şehircilikten, mimariden, barınmadan, ulaşımdan, eğitimden, sağlıktan ve boş zamanların değerlendirilmesinden bahsetmektir. Bu şekilde toplumdaki tüm zorluklar şehrîn hesabına yazılmış olur.

Siyasetin şehir, sağlık, barınma, ulaşım, toprak yönetimi, çevrenin korunması konusundaki yetersizliği, karar vericilere sonsuz bir serbestlik sağlar ; bu karar vericiler, sorunları çözmek yerine, bu sorunları yönetirler, yani onları olabildiğince minimuma indirger ve olabildiğince makyajlarlar.

Bu sorumsuz edimler farklı pek çok alanı, zamanla ve bir aranı içinde, tüm aykırılıkları yan yana koyan kuraldiş bir bulamaca (agrégat) dönüştürür.

Şehir konusundaki sorunların birini diğeryle değiştirmekten vazgeçip, daha global bir yaklaşımı öne çıkarmanın vakti geldi de geçiyor.

Böyle bir yaklaşım insanı merkez alır ve birleştirmenin düzenlemekten daha iyi olduğunu onaylamaya izin verir.

Anahtar kelimeler : Merkezileşme, otoritarizm, zorlama, baskı, dışlama, saldırısı, el koyma, değerlerin tersine çevrilmesi.

La violence urbaine en Algérie

Moussa Zahia

L'ouvrage du philosophe Etienne BALIBAR sur "la violence et la civilité" interpelle la société internationale sur certains aspects de ce phénomène. A cet égard, traiter de la violence urbaine en Algérie suppose l'établissement d'un diagnostic sur le rapport Etat/Territoire.

La ville algérienne se présente comme une ville sans identité, sans personnalité, sans cachet en un mot sans âme. Ces caractéristiques sont le fruit amer d'un pouvoir un et unique ; d'un pouvoir qui ne se distribue pas mais se diffuse simplement et ce, malgré l'effondrement des dogmes de l'idéologie unanimitaire.

La ville devient-elle alors le réceptacle, le creuset de toutes les difficultés de la société ? Dans l'opinion commune, parler de la ville, c'est évoquer le mal de vivre avec tous les problèmes d'insécurité, d'exclusion, de chômage, de violences urbaines ; c'est aussi parler de l'urbanisme, de l'architecture, du logement, du transport, de l'éducation, de la santé et des loisirs. Tous les maux de la société sont alors imputés à la ville.

L'indigence de politique en matière de ville, de santé, de logement, de transport, d'aménagement du territoire, de protection de l'environnement laisse toute la latitude aux décideurs ; ces derniers, au lieu de résoudre les problèmes vont les gérer c'est-à-dire les minimiser au mieux et les maquiller au plus.

Ces pratiques irresponsables transforment les divers espaces en un agrégat hétéroclite qui, au fil du temps et dans l'anarchie, a juxtaposé tous les paradoxes : le rural à l'urbain, le moderne à l'archaïque, la résidence luxueuse à la cité dortoir moribonde, l'espace vert à la décharge publique et tant d'autres encore.

Il y a urgence à ne plus tronquer les problèmes et, en matière de ville, à valoriser une approche plus globale.

Cette approche prend l'homme pour pôle et permet d'affirmer que si organiser est bien, composer est mieux.

Mots-clés : Centralisation, autoritarisme, coercition, répression, exclusion, violation, confiscation, inversion des valeurs.

Şiddet ve iktidar pratikleri

Nigro Roberto

Ayaklanmalardan isyanlara ve devrimlere, sokak gösterilerinden açlık grevlerine, darbelerden terör eylemlerine iktidar kanıtlamaları olarak sınıflandırabileceğimiz fenomenlerle karşı karşıyayız. İktidar işlerlik kazanmak için varoluşunu kanıtlamak zorundadır. Bir başka değişle işlerlik kazanması, kendisini iktidar olarak oluşturabilmesi için sahneye konulması gereklidir. Tam bu noktada ortaya çıkan şiddet, iktidarın işleyişinin ve temsilinin yapısal bir ögesi olarak yorumlanabilir. İktidar kudrete belirli bir biçim ve形象 verendir. Ancak kudretin gerçeklikte tamamina erbilmesi için temsilin eylemi gereklidir.

Belki de modern temsili rejimden - ki bu rejimde iktidar, kudret ve şiddet arasındaki ilişki devlet olarak adlandırılan çerçevede ve araçla kendisini ifade eder - çıkış sürecini yaşıyoruz. Zira devlet sorusu merkezinin dışında yer alan iktidar düzenekleriyle karşı karşıyayız. Foucault'nun ortaya koyduğu biopolitika ve yönetim sorunu tam da bunu konu eder. Foucault, devletin "yönetimselleşme" kavramını kullanarak bileşik bir yapı olarak devletin bir dizi yönetim pratığinden hareketle kendisini nasıl kurabildiğini çözümler.

Roberto Nigro. CIPh program yöneticisi. Zürih Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda felsefe dersleri veriyor. Şiddet, iktidar pratikleri ve temsil arasındaki ilişkiler çalışma alanını oluşturmaktadır. Klasik çağdan günümüze darbe kuramı ve kavramsal tarihi konusunda halen araştırmalar yürütmektedir.

Violence et pratiques de pouvoir

Nigro Roberto

Des émeutes aux révoltes et aux révolutions, des manifestations de rue à la grève de la faim, des coups d'État jusqu'à aux actes de terrorisme nous sommes confrontés à des phénomènes qui peuvent être classés comme des démonstrations de pouvoir. Le pouvoir, pour fonctionner, doit prouver sa propre existence ; autrement dit, pour qu'il fonctionne, pour qu'il se constitue en tant que pouvoir, il doit être mis en scène : c'est là que la violence apparaît, puisqu'elle peut être interprétée comme un élément structural de la représentation et du fonctionnement du pouvoir. Le pouvoir est ce qui donne une image et une forme à la puissance ; mais pour que la puissance s'accomplisse dans le réel il faut l'action de la représentation.

De ce régime représentatif moderne, où le rapport entre pouvoir, puissance et violence s'exprime à l'intérieur d'un cadre bien précis et d'un appareil bien défini, à savoir l'État, nous sommes peut-être précisément en train d'en sortir, car nous nous trouvons face à des dispositifs de pouvoirs décentrés par rapport à la question de l'État.

C'est tout l'enjeu de la question biopolitique et gouvernementale posée par Foucault. Le concept de « gouvernementalisation » de l'État permet à Foucault d'analyser la manière dont l'État, en tant que réalité composite, a pu se constituer à partir d'une série de pratiques de gouvernement.

Roberto Nigro, Directeur de programme au Ciph, enseigne la philosophie à l'École des Beaux-Arts de Zurich (ZHdK – *Zürcher Hochschule der Künste*). Il travaille principalement sur les rapports entre violence, pratiques de pouvoir et représentation et développe actuellement une recherche sur l'histoire conceptuelle et la théorie du coup d'État de l'âge classique à nos jours.

Parmi ses publications récentes figurent :

—, *Pouvoir, violence Représentation*, ‘Rue Descartes’, 77, 2013/1, Paris.

—, (en collaboration avec Elke Bippus et Jörg Huber), *Ästhetik der Existenz*, T:G Bd. 10 (2013) et Id., *Ästhetik X Dispositiv*, T:G Bd. 9 (2012), Zürich / Wien / New York.

—, (en collaboration avec Isabell Lorey et Gerald Raunig), *Inventionen*, Band 1 (2011) et Band 2 (2012), Berlin / Zürich.

Aşırı şiddet ve katliamcılık

Ogilvie Bertrand

XX. yüzyılda siyasi şiddet problemi, niceliksel değil, niteliksel bir problem. Sorulması gereken soru, çok sayıda soykırımı (Ermeni soykırımı, ve diğerleri) örneği arasında kendine özgü hallerin ortaya çıkıp çıkmadığı ve bu şiddet biçimlerinin, toplumdaki çalkalanmalarla, özellikle de dünyadaki tüm ülkeleri eğilimler anlamında etkileyen, çalışmanın yeniden örgütlenmesinde ve yönetimsellik tarzlarında karşımıza çıkan profesyonel çalkalanmalarla nasıl bir ilişkisi olduğunu. Etienne Balibar’ın eserinin büyük bir bölümünde ele alınan bu sorgulamaları daha radikal biçimde ortaya koymayan ya da onlara yeniden yön vermenin ne ölçüde elverişli olacağı üzerinde tartışacağız.

Eserleri :

L'Homme jetable. Essai sur l'extremisme et la violence extrême, Paris, éd. Amsterdam 2012.

La seconde nature du politique. Essai d'anthropologie négative, Paris, l'Harmattan, 2012.

Bertrand Ogilvie, Diogo Sardinha, Frieder Otto Wolf, *Vivre en Europe. Philosophie, politique et science aujourd’hui*, Paris, l'Harmattan, 2010.

Violence extrême et exterminisme

Ogilvie Bertrand

La question de la violence politique au XXe siècle n'est pas une questions quantitative mais une question qualitative. Il s'agit de savoir si des spécificités se sont fait jour à travers la multiplicité des génocides (dont le génocide arménien, etc.) et en quoi ces formes de violence ont un rapport avec les bouleversements, notamment professionnels dans la réorganisation du travail et des modes de gouvernementalité qui affectent tendanciellement tous les pays du monde. L'œuvre d'Etienne Balibar est pour une grande part consacré à ces interrogations dont on discutera l'opportunité de la radicaliser ou de les infléchir.

Publications :

L'Homme jetable. Essai sur l'exterminisme et la violence extrême, Paris, éd. Amsterdam 2012.

La seconde nature du politique. Essai d'anthropologie négative, Paris, l'Harmattan, 2012.

Avec Diogo Sardinha, Frieder Otto Wolf, *Vivre en Europe. Philosophie, politique et science aujourd’hui*, Paris, l'Harmattan, 2010.

“İktidar boşluğu izin vermez”: AKP populizmi ve şiddet üzerine dephinmeler

Özselçuk Ceren

Bu sunumda AKP'nin populist meşruluğunu kurma mantığına, hem de bu populist mantığın içeriğini oluşturan ideallere ve değerlere dephinmek istiyorum. Bu mantığa, aslında mantık kavramının karşılamadığı ve mantığın sınırlarında oluşan, ilişkileri istikrarsızlaştırın ve onları etkisel (*affectionate*) bir oransızlıkla biçimlendiren, libidinal boyutu da dahil etmek istiyorum. Bu çerçeveden yola çıkararak, AKP'nin populist siyaset biçimini ve bir dizi “şiddet ekonomileri” arasındaki ilişkilere dair sorular ve önermeler üretmeye çalışacağım. Şiddet ekonomisi Etienne Balibar’ın kullandığı bir kavram, burada “ekonomi” kavramı kanımcı Balibar’ın

özellikle vurgu yaptığı şiddetin indirgenemez ve çok türlü koşulları ve kaynakları olduğuna ve yine indirgenemez ve farklı etkileri olduğuna gönderme yapıyor.

Ceren Özselçuk Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nde yardımcı doçent olarak ders vermektedir. Çalıştığı alanlar Althusser sonrası eleştirel teori, Marksçı ekonomi politik ve Lakancı psikanalizdir. *Rethinking Marxism* dergisi yayın kurulu üyesidir. Yakın tarih yayınları arasında “Louis Althusser and the Concept of Economy” (Katja Diefenbach ve diğ. der. *Encountering Althusser: Politics and Materialism in Contemporary Radical Thought*. Bloomsbury, 2013); “Affective Economies: Lacan’s Four Discourses against the Historicism of Capitalist Abstraction” (Yahya Madra ile. Heiko Feldner, Fabio Vighi, ve Slavoj Zizek, der. *States of Crisis and Post-Capitalist Scenarios*. University of Wales Press, 2014); ve “The Question of Democratic Citizenship in Turkey: Two Social Imaginaries” (Bülent Küçük ile. Alessandra Cianelli ve Beatrice Ferrara, der. *Postcolonial Matters*. L’Orientale University Press, 2014). *Economic Necessity, Political Contingency and the Limits of Post-Marxism* başlıklı bir kitap üzerine çalışmaktadır (Routledge New Political Economy Kitap Serisi’den çıkacak).

Béhémoth. Passages en violence extrême

Papaïs Xavier, CIPh, Paris

Notions principales : Aliénation ; Auto-destruction ; Autorité vs. liberté (*Balance of power*) ; Capital (et cheptel) ; Communauté ; Commonwealth et bien public ; Contrôle ; Corruption ; Destruction créatrice vs Production destructrice ; Egalité (éga-liberté, équité vs inégalité) ; Folie ; Force ; Grâce ; Guerre ; Guerre civile ; Individu ; Messianisme ; Misère ; *Nomos* ; Propriété ; Puissance et puissance publique ; Réduction à nullité ; Réification ; Révolutions ; Solidarisme ; Tragédie ; Violence et violence extrême ; Zone.

Résumé

On propose de méditer *Violence et civilité* à partir de son ultime page.

En particulier ces trois phrases : « Le 'tragique' de la politique, c'est l'élément de *démesure du pouvoir* qu'elle contient (...). Mais c'est aussi le *risque* de perversion des résistances, des révoltes, des révolutions que suscite l'oppression ou la terreur, et qui les transforme en contre-violences destructrices et auto-destructrices. On pense au "peuple des démons" kantien, dont l'auteur de la *Religion dans les limites de la simple raison* disait qu'une constitution républicaine devait pouvoir fonctionner aussi pour lui, et qu'il identifiait peut-être au peuple révolutionnaire, c'est-à-dire au sujet même de la liberté dans l'histoire. »

Egalement la phrase finale : « le plus diabolique de la toute-puissance est son impuissance, ou l'illusion de la toute-puissance qui lui est inhérente... »

On souhaite lier ces trois aspects : la démesure, la perversion, et en réponse possible, l'inclusion politique du démonique ou du démoniaque. Cette dernière, comme une réponse qu'esquisse Balibar après Kant pour concevoir une sortie possible de l'éternel retour de la violence, impuissance et toute-puissance qui s'échangent à l'infini parmi les ruines, en somme nulle.

C'est suggérer, semble-t-il, que la cité ne peut s'instituer qu'en allant jusqu'à inclure les démons eux-mêmes. Faute de quoi, ces démons reviendraient abattre ses murs dans la terreur générale. C'est peut-être le sens des anciennes religions civiques, qui ne supposaient pas l'existence des dieux, mais se contentaient de les figurer. Cela pour interdire, sur terre, aussi bien le ciel que l'enfer : impuissance ou toute-puissance, en-deçà ou au-delà de la puissance publique. Un double horizon, pourtant, à inclure à tout prix, au moins en pensée et dans un espace central et clos : temples ou consciences. Pour le contenir - justement. Et donc pouvoir l'exclure du champ profane des possibles. Sur cette jointure de l'homme aux démons, ambiguë, inévitable et rejouée sur chaque génération, Héraclite a eu ce mot : « Marmot ! Ainsi, l'homme s'entend appeler par le démon, comme l'enfant par l'homme» (fr. 79).

Si la violence extrême est « essentiellement sans fin » (EB), et se définit par cet infini mécanique qui détruit tout sujet, tout conflit et finalement tout rapport de forces, bref si la violence extrême est essentiellement *automate*, déjà située *hors du monde* (ni sujet ni objet, ni force ni mesure, au-delà d'eux et toujours en fuite), on doit tenter de montrer le ressort de ce mode infernal que des temps machiniques aveuglés (biopolitiques, guerriers, industriels, marchands, spectaculaires), trop oublious du tragique ici-bas, ont spécialement libéré.

Partant d'une lecture suivie, on tentera un dialogue entre Balibar et quelques penseurs du passé. De Hume à Marx, d'Héraclite et Dante à Arendt, Benjamin, Levi ou Weil. Ceux-ci, avec lui maintenant, ont tenté d'éclaircir, et bien souvent conjurer, l'horreur de ces précipitations atroces.

Paris, avril 2014.

Baba oğul ilişkisinde şiddet ve dinin rolü

Parman Talat

Etienne Balibar'ın kitabını psikanalizden ve özellikle Freud'dan yola çıkan bir tezden yararlanarak okudum. Bu okuma politik felsefedeki kuramsal "temel" sorusunu şiddetin bilinçdışı dayanaklarını incelemeyi kapsamaktadır. Psikanaliz baba oğul arasındaki, babanın öldürülmesi ve oğlun öldürülmesi arasındaki bilinçdışı ilişkileri incelemekte ve şiddetin kuşaklararası iletiminin açıklanmasında yararlı olabilir.

Baba oğul ilişkisi şiddetli bir ilişkidir. Babanın öldürülmesi Sofokles'in yapımı Yunan söylencesi "Kral Oedipus"un merkezindedir. Sigmund Freud bu metni oğlun annesine duyduğu aşk karşısında kendisine rakip olarak gördüğü babasına karşı duyduğu nefreti açıklamak için kullanmıştır, ünlü Oedipus Karmaşası budur. Freud, "Totem ve Tabu" da ise Darwinci "ilk kavim" tezini ele alır, burada da söz konusu olan kavmin babasının oğulları tarafından öldürülmesidir. Ona göre topluca işlenen bu cinayet İnsanlığın temelinde yer almaktadır. Öte yandan, Yunan mitolojisi en büyük tanrıların, en önemli kahramanların oğullarına karşı şiddet uyguladıklarını da göstermektedir. Ve üç tektanrılı din, oğulun babası tarafından öldürülmesi dramatik sahnesini, kurban mitini, kullanarak kuşaklararası bu şiddete bir son vermek istemiştir. Ancak şiddet devam etmiştir. Temeldeki bu şiddetin özellikle kuşaklararası ilişkiler ve kadının rolünü üzerine çalışılarak değerlendirilmesi olasılığını aydınlatmaya çalışacağım.

Talat Parman : Psikiyatır-psikanalist, Paris Psikanaliz Kurumu, Uluslararası Psikanaliz Birliği üyesi ve İstanbul Psikanaliz Derneği kurucu üyesi.

İstanbul Üniversitesi emekli psikiyatri doçenti,

Yazarı olduğu kitaplar:

Ergenlik veya Merhaba Hüzün (2000, Bağlam yay. İstanbul), Psikanalizi Yazmak (2002 Bağlam yay. İstanbul), Psikanalitik Denemeler (2004, Bağlam yay. İstanbul), Ergenliğin Yüzleri (2009, Bağlam yay. İstanbul)

J-B Pontalis'in 3 kitabını Türkçeye çevirmiştir. Kökensel Düşlem, düşlemlerin kökeni, düşlemin kökenleri (Fantasme originaire, fantasmes des origines, origines du fantasme (J.Laplanche ile ortak kitabı), Pencereler (Les fenêtres), Bir adam Yok oluyor (Un homme disparaît).

Baharlık kitap dizisi "Psikanaliz Yazları"nın (Bağlam yay.) yayın yönetmenidir.

La violence dans la relation père-fils et le rôle de la religion.

Parman Talat

Ma lecture du livre d'Etienne Balibar, se fera depuis une thèse avancée par le domaine de la psychanalyse et Freud en particulier. Elle concerne la question théorique de la « fondation » en philosophie politique en rapport avec la violence étudiée sous un aspect particulier concernant les substrats inconscients de la violence. La psychanalyse peut être utile pour étudier les relations inconscientes entre le père et le fils, entre le meurtre du père et le meurtre du fils et pour donner un éclairage sur la transmission intergénérationnelle de la violence.

La relation père-fils est une relation violente. Le meurtre du père est au cœur de la légende grecque de Sophocle, « le roi Oedipe ». Sigmund Freud s'en est servi pour expliquer la haine ressentie par le jeune garçon envers son père qu'il voit comme un adversaire pour l'amour de sa mère, le fameux complexe d'Oedipe. Dans Totem et Tabou Freud reprend également la thèse darwinienne de la « horde primitive » où il s'agit du meurtre du père de la horde par ses fils. D'après lui, ce crime exécuté en commun est à l'origine de la naissance de l'humanité. Par ailleurs, la mythologie grecque nous montre aussi que les plus grands des dieux, les plus importants des héros ont mobilisé à l'encontre de leurs fils leur violence. Et les trois monothéismes ont utilisés la scène dramatique du meurtre du fils par le père, le mythe du sacrifice, pour mettre en fin à cette violence intergénérationnelle. Mais la violence continue quand même. J'apporterai un éclairage sur la possibilité de déplacer la violence de fondation notamment, en travaillant le rapport entre générations et la place des femmes.

Talat Parman : Psychiatre-psychanalyste membre de la Société Psychanalytique de Paris et de l'Association Psychanalytique Internationale et membre fondateur de l'Association Psychanalytique d'Istanbul.

Professeur associé émérite de psychiatrie de l'Université d'Istanbul.

Auteur des livres :

L'adolescence ou Bonjour Tristesse (Ergenlik veya Merhaba Hüzün, Bağlam yay. 20000, İstanbul),

Ecrire la Psychanalyse (Psikanalizi Yazmak, Bağlam yay. 2002, İstanbul),

Les Essais psychanalytiques (Psikanalitik Denemeler, Bağlam, yay. 2004, İstanbul),
 Les Faces de l'Adolescence (Ergenliğin Yüzleri, Bağlam yay. 2009, İstanbul)
 Il a traduit en turc trois livres de J-B Pontalis (Fantasme originale, fantasmes des origines, origines du fantasme (avec J.Laplanche), Les fenêtres, Un homme disparaît.).
 Il est le rédacteur en chef de « Les écrits de Psycanalyse » (Psikanaliz Yazları, Bağlam yay. İstanbul)
 Baba oğul ilişkisinde şiddet ve dinin rolü

Toplumsal şiddet ve siyasal özne krizi

Possenti Ilaria

Neoliberalizm “bırakınız yapsınlar” sloganından ibaret değildir: Toplumsallığın ekonominin içindeki yerini pekiştirek, devletin kendisini pazara vakfetmesini sağlar. Siyassalık ve toplumsallık devre dışı bırakıldı ve işte bu bağlamda sık sık toplumsal şiddet her türlü direnme olağanının yok edilmesiyle sonuçlanabiliyor.

Sunumunda, Balibar’ın *Violence et Civilité* kitabı ve diğer metinlerinden hareketle, farklı (maddi, toplumsal, “bilişsel”) toplumsal şiddet formlarına dayanan “elastikiyet mekanizması” olarak adlandırmayı önerdiğim bir iktidar mekanizmasını ele alacağım. Bu mekanizma kelimenin dar anlamında yurttaşı egemenlik altına alınmış (*subditus*) özneye dönüştürmüyor, çünkü ona direniş merkezlerinde ve müşterek dünyada ne herhangi bir öznel biçim ne de herhangi bir yer veriyor (öyle ki bu merkezlerin kendileri zayıflıyor). Böylece elastikiyet mekanizması “medenilik”的 ortaya çıktığı yerler ve onun failleri sorularını büyük ölçüde karmaşık hale getirme riskini taşıyor.

Anahtar kelimeler: Toplumsal şiddet- siyasal özne - neoliberalizm - elastikiyet mekanizması - medenilik
Ilaria Possenti (PHD, Sosyal bilimler felsefe, Pise’deki "Scuola Superiore Sant'Anna") Verone Üniversitesi’nde siyaset felsefesi araştırmacısıdır ve 2005’ten beri öğretim görevlisi olarak çalıştığı Pise Üniversitesi’nde CISP üyesidir. 2001-2004 arasında Perouse Yabancılar Üniversitesi’nde sosyoloji derslerini verdi. Yakın zamanda siyaset felsefesi alanında ulusal akademik “professeur associé” vasfını kazandı. *Kitapları:*

- Ilaria Possenti, "L’apolide e il paria. Lo straniero nella filosofia di Hannah Arendt", Carocci, Roma 2002
- Ilaria Possenti (ed.), "William James, Alfred Schutz: 'Le realtà multiple' e altri scritti", ETS, Pisa, 2004
- Ilaria Possenti (ed.), "Intercultura, migrazioni e nuovi razzismi", Pisa University Press, 2009
- Ilaria Possenti, "Flessibilità. Retoriche e politiche di una condizione contemporanea", Ombre Corte, Verona, 2013
- Ilaria Possenti, "Attrarre e respingere. Il dispositivo di immigrazione in Europa", Pisa University Press, 2013

Violence sociale et crise du sujet politique

Possenti Ilaria

Le néolibéralisme ne se limite pas au "laissez-faire": il obtient que l'Etat se consacre au service du marché, en consolidant l'encastrement du social dans l'économie. Le politique et le social ont été déclassés, et c'est dans ce contexte que la violence sociale peut souvent aboutir à l'éradication de toute possibilité de résistance.

Dans mon exposé, et à partir de la lecture de Violence et Civilité (Balibar) et d'autres textes, je vais aborder la question d'un dispositif de pouvoir, que je propose d'appeler "dispositif de flexibilité", fondé sur le recours à différentes formes de violence social (matérielle, sociale, "cognitive"). Ce dispositif ne transforme pas le citoyen en sujet assujetti (*subditus*) au sens strict du terme, car il ne lui donne aucune forme subjective, aucune place dans le monde commun et dans ses foyers de résistance (de manière telle que ces foyers vont eux aussi s'affaiblir). Le dispositif de flexibilité risque ainsi de compliquer considérablement la question des agents et des lieux d'émergence de la "civilité".

Mots-clés: violence sociale - sujet politique - néoliberalisme - dispositif de flexibilité - civilité

Ilaria Possenti (PhD Philosophie des sciences sociales, "Scuola Superiore Sant'Anna" de Pise) est chercheur à temps déterminé de Philosophie politique à l'Université de Vérone et membre du CISP de l'Université de Pise, où elle enseigne depuis 2005 (chargée de cours).

De 2001 à 2004 elle a été chargée du cours de Sociologie à l'Université pour étrangers de Perouse. Récemment elle a achevé la Qualification académique nationale de Professeur associé en Philosophie politique. *Books:*

- Ilaria Possenti, "L’apolide e il paria. Lo straniero nella filosofia di Hannah Arendt", Carocci, Roma 2002
- Ilaria Possenti (ed.), "William James, Alfred Schutz: 'Le realtà multiple' e altri scritti", ETS, Pisa, 2004
- Ilaria Possenti (ed.), "Intercultura, migrazioni e nuovi razzismi", Pisa University Press, 2009

- Ilaria Possenti, "Flessibilità. Retoriche e politiche di una condizione contemporanea", Ombre Corte, Verona, 2013
- Ilaria Possenti, "Attrarre e respingere. Il dispositivo di immigrazione in Europa", Pisa University Press, 2013

Sıddet ve devrim. Balibar'a sorular Prezioso Stéphanie

Bir kaç yıldan beri, Amerika'dan Rusya'ya kadar tarih yazımında global bir « revizyonist » akım, devrimci ve/veya potensiyel olarak devrimci olan (Fransız Devrimi'nden Rus Ekim Devrimi'ne kadar) çağdaş çalışmalar üzerine okumaları altüst etti. Bu akım, tarihsel olarak şiddetin reddinin çok egemen olduğu bir yorumu dayanarak, her türlü devrimci süreci mahkum etmeyi hedefliyor. Etienne Balibar'a sorularım buradan hareket edecektir.

Stéphanie Prezioso Lozan Üniveriste'sinde çağdaş tarih profesöründür. XX. Yüzyılda faşizm, devrim, direniş, sürgün vs. üzerine bir çok çalışması vardır. İstanbul'da düzenlenecek sempozyumla bağlantılı olarak, Prezioso, devrimci şiddet üzerine düzenlenen bir sempozyum kitabının da editördür : **Prezioso S., Chevrolet D. (eds.) , L'heure des brasiers. Violence et Révolution au 20e siècle.** Ed. d'En Bas, Lozan, 2011.

Violence et révolution. Questions à Balibar Prezioso Stéphanie

Depuis quelques années, un tournant historiographique “révisionniste” global, des Etats-Unis à la Russie, a bouleversé les lectures des conflits contemporains révolutionnaires et/ou à potentiel révolutionnaire (de la Révolution française à l’Octobre russe). Il vise à condamner tout processus révolutionnaire en fonction d’un cadre interprétatif dans lequel le rejet a historique de la violence est très largement dominant. Mes quelques questions à Etienne Balibar partiront de là.

Stéphanie Prezioso est professeur d'histoire contemporaine à l'Université de Lausanne. Elle a publié de nombreux travaux sur le fascisme, la révolution, la résistance, l'exil, etc. au XXe siècle et a publié notamment en lien avec le colloque d'Istanbul les actes d'un colloque sur la violence révolutionnaire : Prezioso S., Chevrolet D. (eds.) , *L'heure des brasiers. Violence et Révolution au 20e siècle.* Ed. d'En Bas, Lausanne, 2011 .

Metafiziksiz bir Antropoloji Sardinha Diogo

Sıddet ve Medenilik adlı esere, « Politik antropolojinin sınırları » başlıklı son bölümününe varana kadar, siyaset ve antropoloji arasındaki bağlar hakimdir. Ancak şiddet ile insanı konu alan felsefi söylem arasındaki ilişkileri anlamak istediğimizde, XVIII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılın sonu arasında düşüncede tarihinde gerçekleşen karmaşık bir değişimin farkına varmak gereklidir. Aydınlanma çağında ilgisi insana yönelen felsefe, insan varoluşu ile hayvan varoluşu arasındaki ayırma dayanır ve bu ayırımı doğrudan iyi (bien) ve kötü (mal) arasındaki bir paylaşımı bağlar. Bu dönemde, global bir fenomen olarak şiddet hesaba katılmaz. Buna karşın, XIX. yüzyılın sonundan itibaren felsefe, insanın ölümünü ve onun yerini alan şeyi tartışır, insan varoluşu ve hayvan varoluşu arasındaki karşılığın yerine, insanın kendi içinde yeralan ve insanı olanı insanlık dışı olandan ayıran karşılığının getirir, son olarak da klasik iyi (bien)-kötü(mal) kavram çiftini bir kenara bırakır ve yararlı (bon) ile zararlı (mauvais) arasındaki gerilimi bu ayırma tercih eder. Buna paralel olarak şiddet sorunu tartışılmaktadır. Birincide, şiddet bir sorun olarak ortada yokken -şüphesiz bunun nedeni henüz icat edilmemiş olduğunu-, ikincide şiddet yadsınamaz bir biçimde mevcuttur ve modernizmin ayırt edici bir özelliği olarak ortaya çıkar. Bildirimde, *Sıddet ve Medenilik'in* bazı önermelerini, bu tarihsel dönüşümden yola çıkarak incelemeyi ve bu kitabın *metafiziksiz bir antropolojiye* yaptığı düşündüğüm katkıyı değerlendirmeyi hedefliyorum.

Diogo Sardinha Paris'de bulunan Collège International de Philosophie'nin Kolejyal Meclisi'nin başkanıdır. Yine bu kurum bünyesinde « Şiddet ve Politika » başlıklı araştırma programını yönetmektedir. Lizbon ve Paris üniversitelerinde felsefe öğrenimi görmüş, araştırmalarına Brezilya, Almanya ve Amerika Birleşik Devletlerindeki üniversitelerde devam etmiştir.

Eserleri : *Ordre et temps dans la philosophie de Foucault* (Paris, 2011) et de *L'Émancipation de Kant à Deleuze* (Paris, 2013).

L'anthropologie sans métaphysique

Sardinha Diogo

Violence et civilité est traversé par les liens entre la politique et l'anthropologie, jusqu'à son dernier chapitre intitulé « Sur les limites de l'anthropologie politique ». Or, dès qu'on veut comprendre les rapports entre la violence et le discours philosophique sur l'être humain, il faut se rendre compte d'un changement complexe qui a eu lieu dans l'histoire de la pensée entre la fin du XVIIIe siècle et la fin du XIXe. À l'époque des Lumières, la philosophie qui se soucie de l'humain s'appuie sur la distinction entre l'humanité et l'animalité, qu'elle associe directement à un partage entre le bien et le mal. En même temps, la violence comme phénomène global n'est pas prise en compte. En revanche, à partir de la fin du XIXe siècle, elle discute de la mort de l'homme et de ce qui lui succède, elle remplace l'opposition entre l'humanité et l'animalité par celle qui sépare l'humain et l'inhumain au cœur de l'être humain, enfin elle délaisse la paire classique bien-mal et lui préfère la tension entre le bon et le mauvais. Simultanément, le problème de la violence est à l'ordre du jour. Nous avons ainsi deux tableaux à plusieurs égards contrastés, qu'on distingue d'autant mieux que, dans le premier, le problème de la violence n'existe pas, sans doute parce qu'il n'a pas encore été inventé, tandis que sa présence est indéniable dans le second tableau, se manifestant ainsi comme un trait caractéristique de la modernité. L'enjeu de ma conférence sera d'examiner certaines affirmations de *Violence et civilité* à partir de cette métamorphose historique, en ce qui me semble être la contribution de ce livre à une *anthropologie sans métaphysique*.

Diogo Sardinha est le président de l'Assemblée collégiale du Collège international de philosophie, à Paris, où il dirige également le programme de recherche « Violence et politique ». Formé à la philosophie dans les universités de Lisbonne et de Paris, il a poursuivi ses recherches dans des universités du Brésil, d'Allemagne et des Etats-Unis. Il est notamment l'auteur d'*Ordre et temps dans la philosophie de Foucault* (Paris, 2011) et de *L'Émancipation de Kant à Deleuze* (Paris, 2013).

Tinsellik, şiddet ve devrim. « Lénin ve Gandhi » örneklerinden hareketle Sauvêtre Pierre

2011'de Etienne Balibar'ın *Şiddet ve Medenilik* adlı eserinin yayınlanmasıından bir yıl sonra, Arap ayaklanması ve « Indignés » hareketi göstericileri arasından bazlarının izlediği Gandici çizgi, « Lenin ve Gandhi: başarısız bir karşılaşma ? » başlıklı metinde ortaya konan « devrim medeniyeti » problemini güncel bir konuma oturtuyordu. Sunuşumuzun amacı, söz konusu metinden yola çıkarak, XXIinci yüzyılın ilk yarısında yaşanan bu başkaldırı ve ayaklanmaları sorgulamak, aynı zamanda da bu başkaldırı ve ayaklanmaların ortaya koyduklarıyla metne geri dönmektir. Yarattıkları ihtilafların içinde « saldırgan şiddettsizlik » ve « yapıçı şiddettsizlik » evreleri, kendi kendini sınırlandıran şiddet uygulamaları görmek mümkün müdür? Yine bu ihtilafların içinde, kendilerini Gandici pratiğe yaklaştıracak, devleti medenileştirme amacıyla güderek rakibe bir açılım anı sunma isteği tanımlamak mümkün müdür? Söz konusu Arap ayaklanmaları olduğunda, Gandizmin tersine, bu uygulamaların otoriter devletler kapsamında gelişip serpilmiş olmasına ilgi ne düşünmek gereklidir? Ve son olarak, söz konusu başkaldırı ve ayaklanmalar ile Gandici modelin (« karizmatik » yönetici ögesindeki aşkin bireysel bağın oluşumundan kaynaklanan) çelişkisi arasındaki ilişkiye dair ne söyleyebiliriz? Felsefi bakış açısıyla, bu son soru Michel Foucault'nun söz konusu tartışmaya katkısını vurgulamamıza olanak verecektir. Bu çerçevede, Foucault'nun 'gerçegin gücü' kavramı Gandhi'nin *Satyagraha* kavramıyla karşılaşılırken, yine Foucault'nun devrimci gerçegin özneleşmesi olarak « tinsellik » kavramının, aşkin bireyselliğin oluşumuyla ilintili Gandici ilişkiye cevap verme imkanı sağlayıp sağlamadığı tartışılmacaktır.

Yazar Hakkında : Pierre Sauvetre, 2013 senesinde, « Yonetimsellik krizleri ve 20-21inci yüzyıllarda devletin soykütüğü » başlıklı tezini savunmuştur. Pierre Sauvetre, Paris IEP siyaset biliminde, Paris 8 ve Paris 13 Üniversitelerinde « vacataire » dir ve ortaokulda edebiyat öğretmenliği yapmaktadır. Yazarın çağdaş siyaset felsefesi alanında pek çok makalesi yayınlanmıştır. Ayrıca, Cécile Lavergne'nin de katılımıyla Etienne Balibar ile yaptıkları söyleşi « Bir zalimlik fenomenolojisi için » başlığı altında yayınlanmıştır. « Pour une phénoménologie de la cruauté », *Tracés*, n°19, 2010/2, p. 217-238.

Spiritualité, violence et révolution. A partir de « Lénine et Gandhi » *Sauvêtre Pierre*

En 2011, un an après la parution de *Violence et civilité* d'Etienne Balibar, la filiation ghandienne revendiquée parmi les manifestants des soulèvements arabes et du mouvement des Indignés donnait une actualité immédiate au problème de la « civilisation de la révolution » posé en particulier dans le texte du recueil intitulé « Lénine et Gandhi : une rencontre manquée ? ». L'objectif de notre exposé est d'interroger ces révoltes et soulèvements du début de la deuxième décennie du XXIe siècle à partir de ce texte, et de revenir réciproquement sur ce texte à partir de ce qu'ils ont révélé. Peut-on reconnaître dans les conflits qu'ils ont suscité des phases de « non-violence agressive » et de « non-violence constructive », des pratiques d'autolimitation de la violence et une volonté d'offrir un moment d'ouverture à l'adversaire afin de civiliser l'État qui les apparaîtraient à la pratique ghandienne ? Que penser, ceci étant, dans le cas des soulèvements arabes, du fait que, contrairement au gandhisme, ces pratiques se sont déployées dans le contexte d'États autoritaires ? Qu'en est-il enfin de leur rapport à l'aporie du modèle ghandien lié à la constitution du lien transindividuel dans l'élément « charismatique » du dirigeant ? Du point de vue philosophique, ce dernier questionnement permettra d'introduire l'apport de Michel Foucault à la discussion, à la fois pour confronter sa conception de la « force de la vérité » au *Satyagraha* ghandien, et afin de déterminer si sa conception de la « spiritualité » comme subjectivation de la vérité révolutionnaire ne permet pas de répondre à l'aporie ghandienne quant à la formation de la transindividualité.

Présentation de l'auteur : Pierre Sauvêtre a soutenu en novembre 2013 une thèse intitulée « Crises de gouvernementalité et généalogie de l'État aux XXe et XXIe siècles ». Il est vacataire en science politique à l'IEP de Paris et dans les Universités Paris 8 et Paris 13, et professeur de lettres au collège. Il a publié plusieurs articles sur la philosophie politique contemporaine et un entretien, en compagnie de Cécile Lavergne, avec Etienne Balibar, « Pour une phénoménologie de la cruauté », *Tracés*, n°19, 2010/2, p. 217-238.

Hapishaneden sürgüne militarizasyon. Direniş ve yaratma. *Selek Pınar*

Sürgüne geçiş sürecinde ulus-devletin militarizasyonunu yurtaşı olunan ülkede egemen olan farklı otoriter ve güvenlik temelli politikalara göre gelişim gösterir (baskı, dışlama, polis tacizi, sınırlı etme tehditleri vs.) Bu olguları Etienne Balibar'ın "Şiddet ve Medenilik" konusunda yaptığı çalışmalarдан hareketle okumak, bunları günlük hayatının parçası haline gelen firtınalar şeklinde yaşayanlar için sadece görünür olan problemleri ortaya koymamıza olanak tanır. Hem Avrupa'da hem de Türkiye'de "geçiş hali" ve "demokratikleşme" polislerin eşgüdümü ve eşgüdümü tehditleri dışında bizi neyi gösteriyor? Sürgünden ve sürgün-süzlestirilmeden ne öğreniyoruz? Bu konuda şiddete karşı direniş biçimde yürütülen farklı mücadelelerden (feministlerin, azınlıkların kamusal özgürlükler için verdiği mücadele vs.) ne öğreniyoruz?

Pınar Selek: Sosyolog. Siyasal bilimler alanında yaptığı araştırmayla Strasbourg Üniversitesi tarafından doktora ünvanına layık görüldü. ENS Lyon tarafından fahri doktor ünvanına layık görüldü. Feminist kuram dergisi Amargi'nin kurucusu ve yayın kurulu üyesidir. *Comment S'en Sortir (CSS)* dergisinin bilim kurulu üyesidir. Yayınlandığı eserlerden bazıları şunlardır:

Devenir Homme en Rampant [Sürünenek insan olmak], l'Harmattan, 2014

Loin de Chez Moi. Mais jusqu'où ? [Evimden uzakta. Peki nereye kadar?], Éditions iXe, 2012

Maskeler, süvariler, gacilar. Ülker sokak : bir dislanma mekâni [Masques, cavaliers et nanas. La rue Ülker : un lieu d'exclusion], Ayizi, 2012

Barışamadık [Nous n'avons pas pu faire la paix], İthaki, 2004.

Militarisation de la prison à l'exil. Résistance et création *Selek Pınar*

La militarisation de l'Etat-nation se déroule suivant des modes autoritaires et sécuritaires du pays d'origine, (répression et expulsion), de transit à l'exil (harcèlement policier, etc., menaces d'extradition). Lire ces faits depuis les travaux d'Etienne Balibar sur « Violence et Civilité » permet de dégager des problèmes qui ne sont visibles que pour celles et ceux qui les vivent dans des sortes de tempêtes au quotidien. A part la coordination des polices, les menaces coordonnées, que nous révèlent-ils de « l'état de transition », de la « démocratisation » tant eu Europe qu'en Turquie ? Qu'est-ce que nous apprend l'exil et le des-exil ? Qu'est- ce que nous apprennent

les luttes de résistance diverses (féministes, minorités, pour les libertés publiques, etc.) à la violence à ce propos ?

Pinar Selek : Sociologue. Docteure en Science Politique à l'Université de Strasbourg. Docteur honoris causa de l'École Normale Supérieure de Lyon. Auteure de différents ouvrages ainsi que *Devenir Homme en Rampant*, l'Harmattan, 2014 ; *Loin de Chez Moi. Mais jusqu'où ?*, Éditions iXe, 2012 ; *Maskeler, süvariler, gacilar. Ülker sokak : bir dislanma mekâni [Masques, cavaliers et nanas. La rue Ülker : un lieu d'exclusion]*, Ayizi, 2012 ; *Barışamadık [Nous n'avons pas pu faire la paix]*, İthaki, 2004 ; fondatrice et membre du Comité éditorial du magazine de théorie féministe, *Amargi* ; membre de la comité scientifique de la revue scientifique *Comment S'en Sortir* (CSS).

Balibar'da zamansallık ve medenilik Sertdemir Özdemir Seçkin

Étienne Balibar *Violence et civilité* adlı kitabında şiddet ve siyaset arasındaki müphem ilişkiye sorgularken, aslında hem siyasal alana özgü trajik yanı ortaya koyuyor, hem de kendine özgü bir alanda ortaya çıkan eylem olanağını ele alıyor. Acaba Balibar'in bu analizinde sadece eylem ve siyasetin mekânsal bir tanımlaması mı söz konusu ? Eğer siyaset üzerine her türlü tefekkür aslında kendisine has bir zamansallığı oluşturuyorsa, acaba Balibar'in « medenilik » kavramına denk düşen zamansallığı nasıl düşünebiliriz ? Bu sunumda, Balibar'in « Trois concepts de la liberté : émancipation, transformation, civilité » başlıklı makalesinden hareketle « medenilik » kavramının zamansal bir analizini yapmaya çalışacağız.

Dr. Seçkin Sertdemir Özdemir : Galatasaray Üniversitesi Felsefe Bölümünde 2003'ten bir araştırma görevlisi olan Sertdemir, Paris VII Üniversitesi'nde Prof. Dr. Étienne Tassin'in ve Galatasaray Üniversitesi'nde ise Prof. Dr. Tülin Bumin'in danışmanlığında yaptığı doktora tezini 2011 yılında savundu.

Yayınları : - « La liberté politique selon Alexis de TOCQUEVILLE et Hannah ARENDT », in *The Tocqueville Review/La Revue Tocqueville*, Toronto Üniversitesi Yayınları, Canada, cilt. 34, sayı. 1, 2013.
 - “La Boétie’nin düşüncesinde sivil itaatsizlik ve siyasallık”, in *Felsefelogos*, sayı. 49, İstanbul, 2013.
 - « Une lecture anti-libérale de Hannah Arendt à travers Vie, Monde, Liberté »/« Yaşam, dünya ve özgürlük ilişkisinden hareketle anti-liberal bir Arendt okuması », in *Doğumunun 100. Yılında Hannah Arendt*, Editör: Sanem Yazıcıoğlu, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009.

La temporalité et la civilité chez Balibar Sertdemir Özdemir Seçkin

Quand Étienne Balibar s'interroge sur la relation ambiguë entre la violence et la politique dans son livre intitulé *Violence et civilité*, il examine en effet à la fois le côté tragique propre au domaine politique et la possibilité de l'action qui se manifeste dans un espace propre à soi. Mais dans cette analyse, s'agit-il seulement une définition spatiale de la politique et de l'action ? Si toute réflexion spatiale de la politique modèle en effet une temporalité propre, comment peut-on penser la temporalité de la « civilité » dans ce livre de Balibar ? Dans cette intervention, j'expliquerai l'analyse temporelle de ce concept de « civilité » à partir de son article intitulé « Trois concepts de la liberté : émancipation, transformation, civilité ».

Dr. Seçkin Sertdemir Özdemir : En tant que chargée de recherche au département de philosophie à l'Université Galatasaray depuis 2003, elle a soutenu sa thèse de doctorat en co-tutelle à l'Université Paris VII sous la direction de M. Étienne Tassin et à l'Université Galatasaray sous la direction de Mme Tülin Bumin en 2011.

Ses publications récentes : - « La liberté politique selon Alexis de TOCQUEVILLE et Hannah ARENDT », in *The Tocqueville Review/La Revue Tocqueville*, University of Toronto Press, Canada, vol. 34, no. 1, 2013.
 - “La Boétie’nin düşüncesinde sivil itaatsizlik ve siyasallık” (« La désobéissance civile et le politique chez Étienne de la Boétie »), in *Felsefelogos*, no. 49, İstanbul, 2013.
 - « Une lecture anti-libérale de Hannah Arendt à travers Vie, Monde, Liberté »/« Yaşam, dünya ve özgürlük ilişkisinden hareketle anti-liberal bir Arendt okuması » (publiée en bilingue), in *Doğumunun 100. Yılında Hannah Arendt*, Editeur: Sanem Yazıcıoğlu, Édition Yapı Kredi, İstanbul, 2009.

Siyaset yoluyla dönüştürülebilir şiddet ya da şiddete dönüşebilen siyaset :

Aşırı Şiddet'e ilişkin İki Bağdaşmaz (?) Hipotez

Sigalas Nikos

Bu konuşmamızda aşırı şiddete ilişkin iki karşıt varsayıyı incelemeyi amaçlıyoruz. Etienne Balibar'ın öne sürdüğü ilk varsayıım, Hobbes'dan başlayıp Hegel'den geçerek Max Weber'e kadar uzanan ve devlet kavramına odaklanan felsefi gelenekte kaynağını bulur. Bu varsayıım, şiddetin devlet yoluyla, yani siyasetle dönüştürülebilir olduğunu dile getirir. Yine bu varsayıma göre, aşırı şiddet siyaset tarafından dönüştürülemeyecek, onun müdahalesini savuşturacak olan şiddetdir. Bu ilk varsayıma, onunla görece karşılık içinde olan bir ikincisini eklemek istiyoruz. Bu ikincisi, yukarıda sözünü ettığımız geleneg'e paralel olarak işleyen liberal geleneg'e dayanır. Bu ikinci varsayıım, aşırı şiddeti siyasi şiddet olarak değerlendirecektir : şiddete dönüşmüş siyasetin aşırı (ya da fazlaya kaçan) bir hali. Bunları birbirine karşı iki hipotez olarak ele almak yerine, aşırı şiddet durumunda her ikisinin de geçerli olduğunu savunarak onları birarada değerlendirmeye çalışacağız.

Başka bir şekilde ifade edersek, belli bir eşigin ötesine geçildiği takdirde, şiddet hem siyaset tarafından dönüştürülemez bir şiddet, hem de şiddete dönüşmüş siyaset haline gelecektir. Bu çerçevede, siyasette aşırıya kaçmak siyasetin kendisinin kuralsız hale gelmesi sonucunu yaratacak, ya da tam tersine, aşırı « kuralsızlık » mutlaklığı doğuracaktır. Burada Franz Neumann'in, -hatalı bir biçimde işlevselci olarak yorumlanan- nasyonal sosyalizm analizini düşünüyoruz. Bu analiz, önceden tasarlanmış hiçbir plana uzun vadede uyulmadığı halde gereğinden fazla planlama faaliyetinden yararlanan bir rejim içinde, totalitarizm ve zincirlerinden boşanmış (hem ekonomik hem de siyasi) bir karşılık halinin nasıl fiili olarak birarada varolabileceğini gösterir.

Bunun ardından, birbiriyle çatışan- yine de aşırı şiddet ele alındığında aynı anda doğrulanabilen- bu iki varsayıımı, Balibar'ın *Sidet ve Medenilik*'te incelediği diğer iki aşırı şiddet biçimile ilişkiye sokmayı deneyeceğiz : ultra-nesnel şiddet ve ultra-öznel şiddet. Böylelikle 4 terim arasında kurulan bir ilişkiye varmış olacağiz : şiddetin siyasi alanda tekelleşmesi, siyasi aktörlerin özerkleşmeleri ve buna dayalı olarak çatışma içine girmeleri sonucunu doğurduğunda ; ya da, tam tersine, siyasi (ve/veya ekonomik) aktörlerin özerkleşmesi ve onların alevlenmiş karşılığı totaliter tarzda güç tekellerine yol açtığında, ultra-nesnel şiddet ile ultra-öznel şiddet biraraya gelecektir. Diğer bir deyişle, totalitarizmin, çatışma ve devletin dağılması süreciyle buluştugu Möbius şeridinde, « görünmez el »in mutlaklığı dayandığı, Leviathan'ın Bahamut ile karşılaşıldığı yerde, endüstriyel tarzda (makinalaşmış ve planlı) şiddetin yolu, ideolojik (ulusalcı, ırkçı ve diğer) şiddet ile kesişecektir.

Son olarak, bu düşüncelerimizin bir tür sofizm gibi algılanmasını önlemek için, 1913 ve 1918 yılları arasındaki Jöntürk rejiminin evrimini ve onun aşırı şiddet ile ilişkisini ele alan, araştırma alanımızdan seçtiğimiz birkaç örnekle sunumumuzu bitireceğiz.

Anahtar Kelimeler : Devlet, devletin kurululuşu, dönüştürülebilirlik, aşırı şiddet, felsefi gelenek, Hegel, Hobbes, Marx Weber, Etienne Balibar

Nikos Sigalas tarihcidir, uzmanlık alanı Osmanlı İmparatorluğu'dur (XVII, XIX et XX yüzyıllar). Devletin kuruluşu, ulusalcılık ve şiddet üzerine çalışmaktadır. CETOBAC (CNRS-EHESS) ve IFEA (Fransız Anadolu araştırmaları Enstitüsü) üyesidir.

Bazı Makaleleri :- « Intention et contingence. L'historiographie de la violence sur les minorités dans son rapport avec le droit », *European Journal of Turkish Studies*, 12 (2011) ; Special Issue : Demographic Engineering, Part II : On Intentionalism.

- « Des histoires des sultans à l'histoire de l'État. Une enquête sur le temps du pouvoir ottoman (XVIe- XVIIIe siècles) », in François Georgeon & Frédéric Hitzel (éd.), *Les Ottomans et le temps*, Brill, Leiden-Boston, 2012, pp. 99-128.

- « Devlet et État, Du glissement sémantique d'un ancien concept du pouvoir au début du XVIIIe siècle ottoman », in. Gilles Grivaud-Sokratis Petmezas (éd.), *Byzantina et Moderna. Mélanges en l'honneur d'Helène Antoniadès-Bibicou*, Athènes : Alexandeia, 2007, pp. 385-415.

**Violence convertible par la politique ou politique convertible en violence :
Deux hypothèses inconciliables (?) concernant l'extrême violence**

Sigalas Nikos

Dans notre communication nous nous proposons d'examiner deux hypothèses opposées concernant l'extrême violence. La première, esquissée par Étienne Balibar, est issue d'une tradition philosophique – allant de Hobbes à Max Weber, en passant par Hegel – qui se focalise sur l'État. C'est l'hypothèse de la convertibilité de la violence par l'État, voire par la politique. Et, selon cette hypothèse, l'extrême violence serait une violence inconvertisible par la politique, échappant à celle-ci. À cette hypothèse nous voudrions juxtaposer une autre, issue d'une tradition parallèle et, relativement, opposée à la première : la tradition libérale, selon laquelle, l'extrême violence serait une violence politique : un excès (ou excédent) de politique converti en violence. Au lieu de les opposer, nous essayerons de considérer ces deux hypothèses ensemble, en soutenant qu'elles sont toutes les deux valables dans l'extrême violence.

En d'autres termes, il y aurait un seuil, au-delà duquel la violence serait aussi bien de la violence inconvertisible par la politique, que de la politique convertie en violence. Sur ce terrain l'excès de politique mènerait à son propre dérèglement ou, inversement, l'excès de « dérèglement » engendrerait l'absolutisme. Nous pensons ainsi à l'analyse du national socialisme par Franz Neumann – à tort interprété comme fonctionnaliste – qui montre comment le totalitarisme a pu effectivement coexister avec le déchainement de l'antagonisme (aussi bien économique que politique), au sein d'un régime qui usait surabondamment de la planification sans suivre, toutefois, à long terme, aucun plan conçu d'avance.

Ensuite, nous essayerons de mettre en rapport ces deux hypothèses antinomiques – et pourtant simultanément vérifiables dans l'étude de l'extrême violence – avec les deux formes de l'extrême violence analysées par Balibar dans *violence et civilité* : la violence ultra-objective et la violence ultra-subjective. Nous aboutirons ainsi à un rapport à quatre termes selon lequel : La violence ultra-objective se réunirait avec la violence ultra-subjective précisément lorsque la concentration de violence dans le champ politique engendre l'autonomisation des acteurs du politique et, partant, leur antagonisme ; ou, inversement, lorsque l'autonomisation des acteurs politiques (et/ou économiques) et leur antagonisme déchainé ouvrent la voie à des concentrations de pouvoir de type totalitaire. En d'autres termes, la violence de type industriel (machinique et planifiée) rencontrerait la violence idéologique (nationaliste, raciste ou autre) sur l'espace Moebius réunissant le totalitarisme avec l'antagonisme et la désagrégation de l'État ; où la « main invisible » s'appuie sur l'absolutisme ; où Léviathan rencontre Béhémoth.

Enfin, pour ôter à ces réflexions leur apparence de sophismes, nous finirons sur quelques exemples par notre terrain de recherche historique, concernant l'évolution du régime jeune-turque entre 1913 et 1918 et son rapport à l'extrême violence.

Mots-clés : Etat, construction de l'Etat, convertibilité, violence extrême, tradition philosophique, Hegel, Hobbes, Max Weber, Etienne Balibar

Nikos Sigalas est historien, spécialiste de l'Empire ottoman (XVIIe, XIXe et XXe siècles). Ses intérêts portent sur la construction de l'État, le nationalisme et la violence. Il est membre associé du CETOBAC (CNRS-EHESS) et de l'IFEA (Institut Français d'Études Anatoliennes).

Articles choisis : - « Intention et contingence. L'historiographie de la violence sur les minorités dans son rapport avec le droit », *European Journal of Turkish Studies*, 12 (2011) ; Special Issue : Demographic Engineering, Part II : On Intentionalism.

- « Des histoires des sultans à l'histoire de l'État. Une enquête sur le temps du pouvoir ottoman (XVIe- XVIIIe siècles) », in François Georgeon & Frédéric Hitzel (éd.), *Les Ottomans et le temps*, Brill, Leiden-Boston, 2012, pp. 99-128.

- « *Devlet et État, Du glissement sémantique d'un ancien concept du pouvoir au début du XVIIIe siècle ottoman* », in. Gilles Grivaud-Sokratis Petmezas (éd.), *Byzantina et Moderna. Mélanges en l'honneur d'Helène Antoniadès-Bibicou*, Athènes : Alexandeia, 2007, pp. 385-415.

Ulusal gelişme politikalarının aşırı şiddetine Mapuş direnişi

Simon Jeanne

Her geçen gün biraz daha genişleyen bir ilişkiler ağı olan küresel kamusal alanda, hidroelektrik barajlar ya da şehirler arası otoyollar gibi mega gelişme projelerine karşı kendi topraklarını koruyan yerli halklar imgesi çok yaygın ama yine de yeni bir imge. Gerçekten de, ilk Avrupalıların Amerika'ya ulaşmasından itibaren, yerli halklar, onları dönüştürmeye ya da tamamen ortadan kaldırmaya yönelik girişimlere karşı kendi yaşam biçimlerini ve kültürlerini sürdürmek için çaba göstermişlerdir. Şili ulus devletine entegre olmaya zorlandıkları 150 yılın ardından, Şili'de pek çok Mapuş, atalarından kalan topraklarda gerçekleştirilmek istenen kapitalist üretmeye ve iyi niyetli bile olsa hükümetin "gelişim" programlarına karşı gittikçe artan bir direniş gösteriyor. Bu bildiride, Şili'de ulusal gelişim politikalarının son 200 yıl boyunca sürdürdüğü aşırı şiddete karşı bir cevap olarak çağdaş Mapuş mücadelesi incelenmektedir. Öncelikle, modern-geleneksel ikiliğinin Mapuş direnişini sınırlandırmak ve kontrol altına almak için nasıl kullanıldığını ele alacağız, daha sonra da Şili toplumundaki baskın tutumlara siyaseten meydana okuyan pek çok Mapuş kuruluşunun söylemlerini ve stratejilerini çözümleyeceğiz.

Prof. Jeanne SIMON R. Concepcion Üniversitesi, Hukuk ve Sosyal Bilimler Fakültesi'nde, "Politika ve Hükümet" Yüksek Lisans'ını yönetmektedir. www.udec.cl/mpg

Yayınları: Claudio Gonzalez Parra, Jeanne Simon, "Tout ce qui brille n'est pas or: la réinstallation, la vulnérabilité et l'exclusion sociale dans la Communauté pehuench Ayin Mapu, Chili" *American Behavioral Scientific*, Vol 51 (12), pp :1774-1789, 2008.

Claudio Gonzalez et Jeanne Simon. «La citoyenneté multiculturelle et les peuples autochtones: L'exclusion et l'inclusion. "Dans la mondialisation, droits de l'homme et des peuples autochtones. Santiago, Chili. Novembre 2008.

Jeanne Simon. «Promouvoir la participation effective de la Communauté: Une mise au point Pragmatique », la gestion et l'organisation: un regard public renouvelée. Lom, pp 15 - 34,2008. (Titre en Ingles: Promotion de la participation efective au niveau local: une approche pragmatique

Claudio Gonzalez et Jeanne Simon. «Les peuples autochtones, le développement humain, et Citoyenneté: exclusion et l'inclusion d'études sur "X. A. Gauche et Alvez, manuel d'eds.". Publications sur le développement humain "Fonds - Faculté de droit et des sciences sociales Université de Concepción. Faculté Cs. Juridique et de partenariat, l'Université de Concepcion, 45 -51,2008. (Titre en Ingles: peuples autochtones, le développement humain, et de la citoyenneté:

Mapuche resistance to the Extreme Violence of National Development Policies

Simon Jeanne

Profs. Jeanne Simon (Politica Science) et Claudio Gonzalez (Sociologia), Universidad de Concepción, Chili
In the increasingly interconnected global public space, images of indigenous peoples defending their lands from mega-development projects, including hydroelectric dams and interstate highways, are common but new. Indeed, since the arrival of the first Europeans to the Americas, indigenous peoples have sought to maintain their ways of life and culture despite the many attempts to transform or annihilate them. In Chile, many Mapuche after 150 years of forced integration into the Chilean national state, increasingly resist the imposition of capitalist production in their ancestral territories and even well-meaning government "development" programs.

The present paper analyzes contemporary Mapuche struggles as a response to the extreme violence of national development policies over the last 200 years. After examining how the modern-traditional dichotomy has been used to limit and control Mapuche resistance, we analyze the discourses and strategies of several Mapuche organizations to politically challenge the dominant positions in Chilean society.

La Prof. Jeanne SIMON R. est directrice du Master "Politique et Gouvernement", à la Faculté des Sciences Juridiques et Sociales de l'Université de Concepcion. www.udec.cl/mpg

Publications: Claudio Gonzalez Parra, Jeanne Simon, "Tout ce qui brille n'est pas or: la réinstallation, la vulnérabilité et l'exclusion sociale dans la Communauté pehuench Ayin Mapu, Chili" *American Behavioral Scientific*, Vol 51 (12), pp :1774-1789, 2008.

Claudio Gonzalez et Jeanne Simon. «La citoyenneté multiculturelle et les peuples autochtones: L'exclusion et l'inclusion. "Dans la mondialisation, droits de l'homme et des peuples autochtones. Santiago, Chili. Novembre

2008. (Titre en Inglés: Citoyenneté multiculturelle et les peuples autochtones: l'exclusion et l'inclusion.) Jeanne Simon. «Promouvoir la participation effective de la Communauté: Une mise au point Pragmatique », la gestion et l'organisation: un regard public renouvelée. Lom, pp 15 - 34,2008. (Titre en Inglés: Promotion de la participation efective au niveau local: une approche pragmatique Claudio Gonzalez et Jeanne Simon. «Les peuples autochtones, le développement humain, et Citoyenneté: exclusion et l'inclusion d'études sur "X. A. Gauche et Alvez, manuel d'eds.». Publications sur le développement humain "Fonds - Faculté de droit et des sciences sociales Université de Concepción. Faculté Cs. Juridique et de partenariat, l'Université de Concepcion, 45 -51,2008. (Titre en Inglés: peuples autochtones, le développement humain, et de la citoyenneté:

Şiddeti Medenileştirmek ? “Silikleşen bir dolayım” olarak Avrupa Spector Céline

Etienne Balibar, *Şiddet ve Medenilik* adlı eserinde, üç « medenilik stratejisi » ileri sürer (hegemonik, çoğunluk temelli ve azınlık temelli). Ne var ki Balibar’ın yakın dönemde Avrupa üzerine yaptığı çalışmalar daha çok medenileştirici bir «anti-strateji»’ye gönderir. Yapacağımız bu sunum, özellikle 2002-2003 yıllarına ilişkin « Mosse Lectures »’nın ilkine, 21 Kasım 2002’de Berlin Humboldt Üniversitesi’nde gerçekleşmiş olana dayanarak, Avro-Akdeniz’in yeni « gerçekçi ütopya » olarak ortaya çıkışını konu alan bir düşünce çerçevesinde Avrupa’ya verilen yeni görevi dile getirecek. Huntingtoncu « medeniyetler çatışması » tezine getireceğimiz eleştiri, « Arap-İslam » dünyasında politik rejimlerin demokratikleşme imkanı üzerine bir düşünce çerçevesinde, Etienne Balibar tarafından ele alınan «anti-strateji»nin çarklarını ortaya çıkarmamıza izin verecek. Hem « terörizm » ve « karşı-terörizmler »le mücadele etmekten, hem de İmparatorluk mantığından kurtulmak için, aslında medenileştirici yeni bir kolektif güvenlik düzeninin kurulması öngörülüyör. Bu kuruluşta Avrupa’nın birinci sırada bir rol oynaması bekleniyor.

Avrupa istisnacılığının bu yeni biçimini ne şekilde yorumlamak lazım ? Batı ve Doğu arasındaki kanonik karşıtlıktan kurtulmak ve klasik « medeniyet » teorisinin gediklerini kapatmak mümkün mü ? Hala bir medenilik « modeli »’nden (sosyal haklar, laiklik, çatışmacı demokrasi vs.) yararlanmak gereklı mi ? « Silikleşen dolayım » kavramı sunacağımız analizin merkezinde yer alacak : E. Balibar'a göre, Avrupa'nın tarihin akışına kesin bir biçimde yön verebilmesi, ancak onun « silikleşme »si koşuluyla, yani sağlamış olduğu dolayının artık belirleyici olmaması koşuluyla mümkün değildir. Başka bir deyişle, Avrupa'nın hayatı sınırlar tarafından kuşatılmış kimlik temelli mitlerden kendini ayırması ve medeniyetler arasındaki kopuklukların azaltılmasına katkıda bulunması koşuluyla bu mümkün değildir.

Anahtar Kelimeler : Avro-Akdeniz, medenilik, şiddet, dolayım, kimlik temelli mitler, silikleşen dolayım, medeniyet.

Céline Spector: Bordeaux 3 Üniversitesi’nde profesör ve Felsefe Bölüm Başkanı.

Kişisel web sayfası : <http://www.celinespector.com>.

Civiliser la violence ? L'Europe comme « médiation évanouissante » Spector Céline

Dans *Violence et Civilité*, Etienne Balibar invoque trois « stratégies de civilité » (hégeémonique, majoritaire et minoritaire). Pourtant, ses travaux récents sur l'Europe se réfèrent plutôt à une « anti-stratégie » civilisatrice. En s'appuyant notamment sur la première des « Mosse Lectures » pour l'année 2002-2003, donnée le 21 novembre 2002 à l'Université Humboldt de Berlin, cette communication évoquera la nouvelle mission conférée à l'Europe dans le cadre d'une réflexion sur l'avènement de l'Euroméditerranée comme nouvelle « utopie réaliste ». La critique de la thèse huntingtonienne du « choc des civilisations » permettra de mettre en lumière les ressorts de « l'anti-stratégie » conçue par Etienne Balibar dans le cadre d'une réflexion sur la possible démocratisation des régimes politiques dans le monde « arabo-islamique ». Sortir de l'affrontement des « terroristes » et des « contre-terroristes », mais aussi de la logique de l'Empire, suppose en effet l'institution d'un nouvel ordre civilisateur de sécurité collective où l'Europe est appelée à jouer un rôle de tout premier ordre.

Comment interpréter cette nouvelle version de l'exceptionnalisme européen ? Peut-on dépasser l'opposition canonique de l'Occident et de l'Orient et remédier aux failles de la théorie classique de la « civilisation » ? Doit-on se prévaloir encore de la notion d'un « modèle » de civilité (droits sociaux, laïcité, démocratie conflictuelle etc.) ? Le concept de « médiateur évanouissant » sera au centre de notre analyse : selon E. Balibar, si l'Europe

peut contribuer de façon décisive à infléchir le cours de l'histoire, c'est à la condition de « s'évanouir » à mesure que sa médiation se fera plus déterminante, c'est-à-dire à condition de se distinguer des mythes identitaires enserrés par des frontières imaginaires et de contribuer à la réduction des fractures entre civilisations.

Mots-clés : Euroméditerranée, civilité, violence, médiation, mythes identitaires, médiation évanouissante, civilisation.

Céline Spector: Professeur des Universités et Directrice du Département de philosophie - Université Bordeaux 3 Page personnelle : <http://www.celinespector.com>.

İsviçre'de İltica ve Göçmenlik Hakları Üzerindeki Devlet Şiddeti - Devletin Dönüşümü ve Özelleştirilmesi Tafelmacher Christophe

Bu bildiride ilk olarak, İsviçre'de ve Avrupa'da hükümetlerin mültecilere ve göçmenlere nasıl insan haklarına aykırı politikalar dayattıkları analiz edilecektir. İkinci olarak, kapitalist neo-liberal saldırın bağılamında, bu politikaları şekillendiren ilkelerin İsviçre nüfusunun başka güvencesiz kesimlerine doğru nasıl yayıldığı gösterilecektir. Burada söz konusu olan evrime, yani "hukuk devletinden" "şüpheci devlet'e ve "salt baskı devleti"ne doğru gerçekleşen evrime şiddet pratikleri ve savaşçı bir söylem eşlik etmektedir. Aynı zamanda, hukuki ve anayasal düzende bir dönüşüm gözlemlenmekte, devlet etkinliklerinin giderek artan bir şekilde özelleştirilmesi sonucunda daha önce bireylere sağlanmış olan korumanın da zayıfladığı görülmektedir. Üçüncü olarak, Etienne Balibar'la hem kitabı "Şiddet ve Medenilik" üzerinden, hem de şiddet kavramını ve devlette ve politikayla kurulacak ilişkisi sorulayışı üzerinden bir diyaloga girilecek ve "radikal demokrasi" çerçevesinde yeni bir hukuk ve devlet kavrayışı önerilecektir.

Anahtar Kelimeler: İltica - Göç-Hukuk devleti – İnsan hakları – Devlet şiddeti – Özelleştirme – Radikal demokrasi

Kişisel bilgiler: Uruguay doğumlu Christophe Tafelmacher bugün bağımsız avukat olarak çalışmakta, göçmen ve mültecilerin haklarını savunmaya yönelik Lozan merkezli pek çok kuruluşun yanı sıra Etienne Balibar'ın da katılmış olduğu « Avrupa'da Şiddet ve İltica Hakkı » adlı Cenevre merkezli grupta faaliyet göstermektedir. Düşünsel çalışmalarında iltica ve göç politikalarının bölgedeki etkilerinin yanı sıra bu politikalara dayanak oluşturan söylemleri analiz etmektedir.

Yayınlar: « Polémique sur l'expulsion des « criminels étrangers » et projet de transformation radicale de l'Etat », in *Chimères, revue des schizoanalyses*, n° 74 « Biopolitiques ? », Paris été 2010, pp. 77-84.

« Droit contre raison d'Etat » et « La « chasse aux abus » : une arme pour démanteler les droits », in Schmidlin, Irène, Tafelmacher, Christophe et Küng, Hélène : *La politique suisse d'asile à la dérive. Chasse aux abus et démantèlement des droits*, Editions d'En Bas et SOS-Asile Vaud éditeurs, Lausanne 2006, pp. 18-32 et pp. 33-46.

« Faux Réfugiés » ?, *La politique suisse de dissuasion d'asile 1979-1999*, en collaboration avec Alain Maillard, Editions d'En Bas, Lausanne 1999.

Violence étatique dans le droit d'asile et d'immigration suisse – Transformation et privatisation de l'Etat Tafelmacher Christophe

En premier lieu, l'auteur analyse comment, en Suisse et en Europe, les gouvernements imposent aux personnes réfugiées ou migrantes des politiques contraires aux droits humains. En deuxième lieu, il démontre comment, dans le contexte de l'offensive capitaliste néo-libérale, les principes de ses politiques se sont étendues à d'autres secteurs précaires de la population suisse. Cette évolution d'un « Etat de droit » vers un « Etat méfiant » et un « Etat de pure contrainte » s'accompagne de pratiques violentes et d'un discours guerrier. En même temps, on observe une transformation de l'ordre juridique et constitutionnel, avec une privatisation croissante d'activités étatiques, affaiblissant d'autant les protections autrefois reconnues aux individus. En troisième lieu, dialoguant avec Etienne Balibar dans son livre « Violence et civilité » et son questionnement de la notion de violence et du rapport à l'Etat et à la politique, l'auteur se tente de proposer une nouvelle manière de concevoir le droit et l'Etat, dans le cadre d'une « démocratie radicale ».

MOTS-CLES: Asile – Immigration – Etat de droit – Droit humains – Violence étatique – Privatisation – Démocratie radicale

PRESENTATION PERSONNELLE: Né en Uruguay, Christophe Tafelmacher est aujourd'hui avocat indépendant, et engagé dans plusieurs associations de défense des droits des immigré.e.s et réfugié.e.s, à

Lausanne (Suisse) et dans le Groupe de Genève, « Violence et droit d'asile en Europe » auquel a participé aussi Etienne Balibar. Sa réflexion analyse les effets des politiques d'asile et d'immigration sur le terrain, ainsi que les discours qui les sous-tendent.

PUBLICATIONS: « Polémique sur l'expulsion des « criminels étrangers » et projet de transformation radicale de l'Etat », in *Chimères, revue des schizoanalyses*, n° 74 « Biopolitiques ? », Paris été 2010, pp. 77-84.

« Droit contre raison d'Etat » et « La « chasse aux abus » : une arme pour démanteler les droits », in Schmidlin, Irène, Tafelmacher, Christophe et Küng, Hélène : *La politique suisse d'asile à la dérive. Chasse aux abus et démantèlement des droits*, Editions d'En Bas et SOS-Asile Vaud éditeurs, Lausanne 2006, pp. 18-32 et pp. 33-46.

« Faux Réfugiés » ?, *La politique suisse de dissuasion d'asile 1979-1999*, en collaboration avec Alain Maillard, Editions d'En Bas, Lausanne 1999.

Toplumsal soru ve şiddet

Toker Kılınç Nilgün

Özellikle özel ve toplumsal alanlarda ortaya çıkan her türlü dışlama, ayrımcılık, eşitsizlik ve hiyerarşi sorularını siyasal sorular olarak değerlendirebilir miyiz? Hannah Arendt'te ele alındığı biçimde, siyasal alan ve toplumsal alan, siyasal soru ve toplumsal soru arasındaki ayırım, siyasetin dışındaki alanlarda her türlü ayrımcılık ve şiddetin küfürleşmesi anlamına mı geliyor yoksa en alاسından siyasal bir müsterek dünyanın değerlendirme yolunu mu açıyor? Bu soruları ele almak amacıyla, Balibar'in *Violence et Civilité* adlı kitabında « şiddetetsizlik », « karşı-siddeet » ve « şiddet-karşılığı » arasında yaptığı ayırmadan hareketle toplumsallık, şiddet ve siyasallık arasındaki muğlak ilişkisi daha yakından inceleyeceğiz.

Biyografi: 2011'den beri Ege Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde profesör olan Toker, Paris VII Saint Denis Üniversitesi'nde Arion Kelkel'in yönetiminde hazırladığı « La relation entre pouvoir et légitimité chez H. Arendt et J. Habermas » adlı doktora tezini 1996 yılında savundu. Ulusal ve uluslararası farklı kitaplarda ve dergilerde yayınladığı makaleler dışında, kısa bir zaman önce 2013 yılında *Politika ve Sorumluluk* adlı bir kitap yayınladı.

Seçilmiş eserleri : - *Politika ve Sorumluluk*, Birikim Yayıncıları, İstanbul, 2013.

- "The morals and politics of conscientious objection, civil disobedience and anti-militarism", Conscientious Objection, Ed. Çınar-Üsterci, Zed Books, London, 2009, ss. 61-73.

- "Tuhaftır Düşünce", *Toplum ve Bilim* Dergisi, (sociological abstracts) no. 111, İstanbul, Bahar 2008.

La question sociale et la violence

Toker Kılınç Nilgün

Est-il possible de considérer toute question d'exclusion, de ségrégation, d'inégalité et de hiérarchie apparue surtout dans les domaines privé et social comme des questions politiques? La distinction entre le domaine politique et le domaine social, entre la question politique et la question sociale, telle qu'elle apparaît chez Hannah Arendt, signifie-t-elle un mépris de toute sorte de ségrégation et de violence dans les domaines non politiques ou bien ouvre-t-elle une reconsideration du monde commun politique par excellence? Afin d'aborder ces questions, nous allons examiner de plus près la relation ambiguë entre le social, la violence et le politique à partir de la distinction faite par Balibar entre la « non-violence », le « contre-violence » et « l'anti-violence » dans son livre intitulé *Violence et Civilité*.

Biographie: Professeur au département de philosophie à l'Université Ege depuis 2011, elle a soutenu sa thèse de doctorat sur « La relation entre pouvoir et légitimité chez H. Arendt et J. Habermas » à l'Université Paris VIII Saint Denis sous la direction de M. Arion Kelkel en 1996. Sauf ses articles publiés dans divers ouvrages et livres collectifs nationaux ou internationaux, elle a récemment publié un livre intitulé *Politika ve Sorumluluk (La politique et la responsabilité)* en 2013.

Ses publications sélectives : - *Politika ve Sorumluluk*, Édition Birikim, İstanbul, 2013.

- "The morals and politics of conscientious objection, civil disobedience and anti-militarism", Conscientious Objection, Ed. Çınar-Üsterci, Zed Books, London, 2009, ss.61-73.

- "Tuhaftır Düşünce", in Revue *Toplum ve Bilim*, (sociological abstracts) no. 111, İstanbul, Printemps 2008.

Dünya'daki Dönüşümlerle Tartışması Süregelen bir Eleştirel Düşünce

Tosel André

Etienne Balibar, tarihsel materyalizmin temel kavramlarını ele alan ve Louis Althusser'in başlattığı marksızlığı yeniden temellendirme çabası etrafında şekillenen *Kapital'i Okumak* (1965) ile yaptığı ilk -önemli- katkıdan, *Siddet ve Medenilik* (2010)'e varana kadar ve onun da ötesinde, dünyanın ve dünyasallık fikrinin geçirdiği dönüşümleri kavramsallaştırmak ve kozmopolitik bir eşit-özgürlik politikası (*une politique cosmopolitique de l'égaliberté*) kurmak amacıyla, bu dönüşümlerle mücadele etmeyi her zaman sürdürdü. Balibar'ın düşüncesi, neredeyse elli yılı bulan bu süre içinde, Marksizm-Leninizm'in başarısızlığını kabullenmeyi ve 1968'den 1975'e kadar yapmış olduğu Lenin ve Mao göndermelerinden vazgeçmemeyi bildi. Marks ile bağlantısını kesmeden, bu düşünçenin indirgenemez eleştirel önemini yeniden konumlandırarak ve muhafaza ederek, onun açmazlarının ve sınırlarının ortaya çıkarılmasına dayalı bir yapıbozum faaliyetine girdi. Balibar, Stalinizm'in solda yükselişi ve Fransa'ya özgü komünizmin imkansız改革 konusunda, başlangıçtan beri varolan takıntıyı bir kenara bırakıp, hem bu yillardaki Fransız düşüncesinin katkılarını (Canguilhem, Foucault, Lacan, Simondon, Bourdieu, Derrida, Rancière, Nancy) hem de anglo-sakson dünyada, Almanya ve İtalya'da yapılan, ama hala yerelligidenden çıkmamış Fransız felsefesi tarafından çoğunlukla tanınmayan çalışmaları benimsedi. Kendi yaklaşımını, özgür ve kesinlikli bir biçimde sahiplendiği modern ve çağdaş felsefeye buluşturdu (öncelikle Spinoza, ardından Locke, Rousseau, Kant, Fichte, Hegel, Arendt, Wittgenstein). İnsana özgü coğulluğa ve haklara sahip olma hakkına ilişkin kaygıdan vazgeçilemeyeceğini ortaya koydu. Böylece, bir yandan etik ve politik liberalizmin, diğer yandan sömürgecilik ve kapitalizm karşıtı işçi hareketi geleneğinin en önemli vecheleri, küreselleşmiş kapitalizmde yatan hiper-nesnel şiddette ve antropolojik farklılaşmaların hayatı aktarılışındaki hiper-öznel şiddete meydan okumak adına Balibar'ın düşüncesinde biraraya geldi. Söz konusu antropolojik farklılaşmalar, benzeri görülmemiş bir savaş halleri çokluğu içinde, yıkıcı ırkçılıklara, ulusalcılıklara, cinsel ayırcılıklara dönüşüm riski taşırlar. Balibar, bu farklılıklara dayalı hak iddialarının söz konusu çifte şiddet tarafından, nasıl kendi kendini yılan bir medenilik yoksunluğu haline dönüştürüldüğünü gösterir. 1998'de *Irk, Sınıf, Ulus. Muğlak Kimlikler* adlı, dünya sistemleri tarihçisi Immanuel Wallerstein ile ortaklaşa yazdığı eserde, Balibar'ın düşüncesi kendini yeniden konumlar. Yine analitik bir akıl yürütmeye dayanan bu zengin düşünçenin bütünlüğü kilit niteliğindeki iki görüşe dayanır : devrimci düşüncede sürekli tekrarlanan karşı-siddetin, gerçek anlamda dönüştürücü bir güç sahip olmadığına ilişkin bir şüphe ve özgürleşme imkanlarının harekete geçirilmesi için radikal bir medenilik üretiminin vazgeçilmez olduğuna dair akıcı bir kanaat.

Anahtar kelimeler : eşit-özgürlik, yapıbozum, Marksizm, Althusser, hukuk, medenilik, özgürleşme

Prof. André Tosel, Nice-Sophia Üniversitesi Felsefe bölümünden emekli oldu.

Eserlerinden bazıları: *Un monde en abîme. Essai sur la mondialisation capitaliste*, Paris, Kimé, 2008 ; *Le marxisme du XXe siècle*, Paris, Syllepse, 2009 ; *Scénarios de la mondialisation culturelle , I, Du retour du religieux ; II, Civilisations, cultures, conflits*, Paris, Kimé, 2011.

Une pensée critique en débat permanent avec les transformations du monde

Tosel André

De sa première contribution -majeure- à *Lire le Capital* (1965) portant sur les concepts fondamentaux du matérialisme historique, élaborée autour de la refondation du marxisme initiée par Louis Althusser, jusqu'à *Violence et civilité* (2010) et au-delà, Etienne Balibar n'a cessé de se mesurer aux transformations du monde et de la mondialité pour les saisir dans le concept et pour constituer une politique cosmopolitique de l'égaliberté. Durant ces quasi cinquante ans sa pensée a su faire son deuil de l'échec du marxisme leninisme et abandonner la référence à Lénine et à Mao, présente de 1968 à 1975. Loin de couper tout rapport à Marx, elle en a tenté une déconstruction fondée sur la mise en évidence d'apories et de limites, tout en déplaçant et conservant l'irréductible portée critique. Abandonnant l'obsession originelle d'une sortie à gauche du stalinisme et d'une impossible réforme du communisme à la française, Balibar a tout à la fois assimilé les contributions françaises de ces années (Canguilhem, Foucault, Lacan, Simondon, Bourdieu, Derrida, Rancière, Nancy) et les études anglo-saxonnes, allemandes et italiennes souvent inconnues de la toujours provinciale philosophie française. Il a croisé ces approches avec une libre et rigoureuse réappropriation de la philosophie moderne et contemporaine – Spinoza en premier lieu-, mais aussi Locke, Rousseau, Kant, Fichte, Hegel, Arendt, Wittgenstein. Le souci de la pluralité humaine et du droit d'avoir des droits ne peut pas être perdu. Est ainsi intégré le meilleur du

libéralisme éthique et politique et de la tradition du mouvement ouvrier, anticolonialiste et anti-impérialiste, pour affronter la violence hyper-objective inscrite dans le capitalisme mondialisé et la violence hyper-subjective immanente aux réalisations des différenciations anthropologiques. Celles-ci sont menacées de se transformer en racismes, nationalismes, exclusions sexuelles destructeurs dans une pluralité inédite d'états de guerre. Balibar montre comment cette double violence inverse cette prétention dans une incivilité autodestructrice. C'est en 1988 dans l'ouvrage *Race, Classe, Nation. Les identités ambiguës*, écrit en collaboration avec l'historien des systèmes-mondes, Immanuel Wallerstein, que la pensée de Balibar trouve sa nouvelle assiette. L'unité de cette riche méditation toujours analytiquement argumentée réside dans deux positions clés : le doute quant aux pouvoirs réellement transformateurs de la contre violence qui a hanté la pensée révolutionnaire et la conviction raisonnée que la production d'une civilité radicale est indispensable pour une relance des perspectives de l'émancipation.

Mots-clés : égaliberté, déconstruction, marxisme, Althusser, droit, civilité, émancipation

André Tosel est professeur émérite de philosophie, Université de Nice-Sophia.

A publié : *Un monde en abîme. Essai sur la mondialisation capitaliste*, Paris, Kimé, 2008 ; *Le marxisme du XXe siècle*, Paris, Syllepse, 2009 ; *Scénarios de la mondialisation culturelle*, I, *Du retour du religieux* ; II, *Civilisations, cultures, conflits*, Paris, Kimé, 2011.

Kuşaklar arası aktarım. Bulaşıcı bir hastalık olarak moderne işkence

Vignar Marcelo

Dünyanın en medeni devletlerinde uygulanan modern işkence, barbar ve vahşi bir arkaizm değil, fiziksel işkence ve manevi tıhrib yoluya, insanı tanımlayan kimlik bütünlüğünü, onu celladının oyuncağı haline getirmek için yok etmeye amaçlayan, yüksek teknolojiye ait bir üründür.

İşkence sadist bir çetenin spontan eylemi değil, bir yönetim sisteminin belirgin, kasıtlı ve planlı amacıdır. Askeri akıl, düşmanı hakkında bilgiler arar. Kurban, işkencecinin bildiğini ve duymak istedigini söylese bile, sonuç belirsizliktir.

Yok etme kurbanın insan çöpüne dönüştürülmesiyle yetinmez. Kuşaklar boyu devam eden ve uzlaşı süreçlerini engelleyen terör ve başkaldırı yüzünden kesintiye uğramış olan toplumsal bağ büyük bir utanca bulanır. Ataların kaybı atlatılamadığında, adalet ve intikam isteği ortaya çıkar. Konuya tıbbi çerçevede ele almaktan (medikalizasyon) vazgeçip, onu bir medeniyet sorunu olarak kabul etmemiz gerektiğini öne sürüyorum.

Anahtar kelimeler : işkence, işkence sistemi, karar vericiler, uygulayıcılar, damgalar, toplumsal bağ, kuşaklar arası aktarım, siyasi kültür ve patolojikleştirme.

Prof. Dr. Marcelo Vignar, psikiyatru ve psikanalist, Montevideo Cumhuriyet Üniversitesi (Uruguay) Tıp Fakültesi'nden emekli. Uruguay psikanaliz Derneği ve Latin Amerika psikanaliz Federasyonu eski başkanı. Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Portekizce dillerinde yazılmış pek çok eseri bulunmaktadır. Sürgün ve işkence, Paris, Denoël ; Ekstrem travma bilmecesi, Paris, CEDRATE y ALFEST, 2009 ; Aşırı siyasi şiddet ve kuşaklar arası aktarım, Vevey et Université de Lausanne, 2011 ; « An allegation for the Enemy's Humanity, in Psychoanalisis and Terrorismo, IPAC, Toronto, 2003.

Transmission intergénérationnelle. La torture moderne, une maladie contagieuse.

Vignar Marcelo

La torture moderne que les Etats les plus civilisés de la planète pratiquent, n'est pas un archaïsme barbare et sauvage, mais un produit de la haute technologie que vise à détruire à travers le martyr physique et la destruction morale, la constellation identitaire définissant l'être humain, pour le convertir en marionnette de son bourreau.

La torture n'est pas l'action spontanée d'une bande de sadiques, mais le but lucide, intentionnel et planifié d'un système de gouvernement. L'intelligence militaire cherche des informations sur l'ennemi. Même si la victime dit ce que le tortionnaire sait ou veut, le résultat est l'incertitude.

La destruction ne se limite pas à la transformation de la victime en déchet humain. L'opprobre contamine le lien social paralysé par la terreur et la révolte sacrificielle qui continuent à travers les générations et font obstacle aux processus de réconciliation. Le deuil de l'ancêtre qui ne peut être élaboré, réclame justice et vengeance.

Je postule qu'il faut éviter la médicalisation et qu'il faut l'assumer comme problème de civilisation.

Mots-clés : torture, système tortionnaire, preneurs de décision, exécutants, marques, lien social, transmission intergénérationnelle, culture politique et pathologisation.

Dr. Marcelo Vignar, psychiatre et psychanalyste est professeur émérite de la Faculté de médecine de l'Université de la République de Montevideo (Uruguay). Il est ex-président de l'Association psychanalytique d'Uruguay et de la Fédération latino-américaine de psychanalyste.

Entre ses nombreux écrits (en français, anglais, espagnol, portugais) citons : Exil et torture, Paris, Denoël ; L'éngime du traumatisme extrême, Paris, CEDRATE y ALFEST, 2009 ; Violence politique extrême et transmission intergénérationnelle, Vevey et Université de Lausanne, 2011 ; « An allegation for the Enemy's Humanity, in Psychoanalysis and Terrorism, IPAC, Toronto, 2003.

Bu belge Seçkin Sertdemir Özdemir ve Marie-Claire Caloz-Tschopp tarafından hazırlanmıştır (İstanbul, Cenevre, 26 Mart 2014).

Ce document est élaboré par Seçkin Sertdemir Özdemir et Marie-Claire Caloz-Tschopp, Istanbul, Genève, le 26 mars 2014.